

BORVIDÉK FEJLESZTÉSI TANÁCS

HAGYOMÁNY - TERMÉSZET - MODERNITÁS

A Tokaji Borvidék Fejlesztési Programja Operatív Program

„Világhírű Borvidék 2030”

Készítette:

Tokaj Borvidék Fejlesztési Tanács Munkaszervezete

2023 március

Tartalom

Tartalom.....	2
Bevezetés, tervezési folyamat.....	5
1. Célszisztem bemutatása.....	13
1. 1. Jövőkép.....	13
1. 2. Átfogó célok.....	14
1. 3. A horizontális célok bemutatása.....	15
1.3.1. Fenntarthatóság szempontjainak teljes körű érvényesítése.....	15
1.3.2. Esélyegyenlőség megteremtése.....	16
1.3.3. A partnerségi kapcsolatok figyelembevétele.....	16
1.3.4. A térségfejlesztés integrált szemléletű megvalósítása.....	16
1. 4. A Tokaji borvidék, mint sajátos adottságú terület.....	17
1.4.1. Világörökségi terület.....	17
1.4.2. Terroir és tudásbázis.....	17
1.4.3. Turisztikai térség.....	18
1. 5. Stratégiai célok.....	19
2. Prioritások leírása.....	23
2. 1. Prioritás: Prémium minőségű borkészítés és gasztronómia feltételeinek megteremtése.....	23
2. 1. 1. Dűlőúthálózat fejlesztés.....	24
Tokaj-Zemplén Térség Fejlesztési Program (TZFP).....	25
2. 1. 2. Kutatás-fejlesztési tevékenység és innováció támogatása.....	26
2. 1. 3. A helyi, minőségi alapanyagok előállításának támogatása.....	27
2. 1. 4. A Tokaji borok hazai fogyasztásának pozicionálása.....	28
2. 2. Prioritás: Helyi gazdaságélénkítés.....	29
2. 2. 1. Mezőgazdasági termelést és értékesítést érintő fejlesztések.....	31
2. 2. 2. Erdőgazdálkodás.....	33
2. 2. 3. Ipari fejlesztésekhez kapcsolódó intézkedések.....	35
2. 2. 4. Kutatás-fejlesztés és innovációs tevékenységhez kapcsolódó intézkedések.....	37
2. 3. Prioritás: Világörökségi kultúrtáj védelme.....	39
2. 3. 1. Világörökségi Gondnokság működtetése és világörökségi feladatok ellátása.....	41
2. 3. 2. Világörökségi helyszínek, attribútumok megőrzése, turisztikai célú fejlesztése.....	43
2. 3. 3. Településképző formálása és védelme.....	44
2. 4. Prioritás: Szellemi örökség és kultúra ápolása.....	46
2. 4. 1. A borvidék, mint minőségi kulturális központtá válását célzó fejlesztések.....	47
2. 4. 2. Innovatív kulturális rendezvényhelyszínek fejlesztése, kulturális útvonalak és programkínálat kialakítása	48

2. 4. 3. Kreatív és kulturális iparhoz kapcsolódó tevékenységek fejlesztése	49
2. 4. 4. Gyerekek, fiatalok világörökség és kultúra, sport iránti érzékenyítése	50
2. 5. Prioritás: Egyedi természeti értékek megőrzése, fenntartható turizmus fejlesztés	51
2. 5. 1. Bodrog part rendezése, környezetileg fenntartható hasznosítása	52
2. 5. 2. A természet bemutatását célzó helyszínek kialakítása	54
2. 5. 3. A környezeti nevelést célzó helyszínek kialakítása	55
2. 6. Prioritás: Egyházi hagyományok ápolása	56
2. 6.1. Egyházi épített örökség védelme.....	57
2. 6.2. Zarándokutak és vallási hagyományokhoz kötődő programok fejlesztése.....	58
2. 7. Prioritás: Kiegyensúlyozott oktatási és képzési struktúra kialakítása	59
2. 7.1. Humán erőforrás-fejlesztés.....	61
2. 7.2. Felsőoktatási képzésfejlesztés, tudományos ismeretterjesztés	62
2. 7.3. Duális képzésfejlesztés.....	64
2. 8. Prioritás: Turizmusfejlesztés.....	64
2. 8.1. Szálláshely-szolgáltatás fejlesztés.....	66
2. 8.2. Élmenyhelyek, témaparkok komplex fejlesztése	67
2. 8.3. A kerékpáros turizmus feltételeinek javítása	68
2. 8.4. Vízi turisztikai fejlesztések	70
2. 8.5. Aktív turizmus fejlesztése, extrém sportok feltételeinek kialakítása.....	71
2. 8.6. Falusi és agroturisztikai fejlesztések	73
2. 8.7. Minőségi gasztronómiai vendéglátóhelyek kialakításának ösztönzése.....	74
2. 8. 8. Egészségturizmushoz kapcsolódó fejlesztések	76
2. 8. 9 . Ökoturizmushoz kapcsolódó fejlesztések	77
2. 9. Prioritás: Helyi közösségfejlesztés	78
2. 9. 1. Lakóhelyi közösségek fejlesztése, közösségi aktivitás erősítése	79
2. 9. 2. Helyi, települési, világörökségi és térségi identitás erősítése	81
2. 9.3. Közösségi terek létrehozása, fejlesztése.....	82
2. 9. 4. Társadalmi kohézió és szociális háló erősítése.....	84
2. 9.5. Közösségek gazdasági önszerveződésének erősítése.....	85
2. 10. Prioritás: Települési környezet fejlesztése	86
2. 10.1. Szociális, egészségügyi ellátás infrastrukturális fejlesztése	86
2. 10.2. Települési közszolgáltatások fejlesztése.....	87
2. 10.3. Közműellátottság javítása, energetika, klíma- és energiatudatosság növelése.....	88
2. 10.4. Zöldfelületek védelme, zöldinfrastruktúra fejlesztés	91
2. 11. Prioritás: Közlekedésfejlesztés.....	92
2. 11.1. Gyalogos és kerékpáros fejlesztések.....	93

2. 11.2. Közúti fejlesztések.....	94
2. 11.3. Vasútfejlesztések.....	95
2. 11.4. Légi közlekedési kapcsolatok fejlesztése.....	98
2. 11.5. Környezetbarát közlekedési módok fejlesztése.....	99
3. Monitoring és értékelési terv	102

Bevezetés, tervezési folyamat

A Tokaji borvidék kiemelt fejlesztési térsége az országnak, világörökségi kultúrtáj, nemzetgazdasági szempontból jelentős értékhordozó térség, kulturális szempontból egyedülálló tájegység. A Nemzeti Fejlesztés 2030 - **Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióról szóló 1/2014. (I. 3.) OGY határozat 2014. február 7-i** módosításával megtörtént a Tokaji borvidék kiemelt térséggé nyilvánítása. Emellett jól ismert, hogy a Tokaji Borvidék 2002 óta UNESCO világörökségi helyszín (Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék kultúrtáj), amely egyedülálló, fejlesztése nemzetközi szempontból is elengedhetetlen. A világörökségi cím, a világörökségről szóló 2011. évi LXXVII. törvény megköveteli, hogy ami nemzeti érték és nemzetközi érdeklődésre tarthat számot, a tervezés során prioritásként szerepeljen. A törvény értelmében a világörökségi terület védelme, fennmaradása és értékőrző használata közérdek.

A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény intézményi háttérrel biztosít a térség fejlesztési feladataira. A területfejlesztési koncepció és program kidolgozását valamint más közös területfejlesztési feladatokat a térségben a Tokaj Borvidék Fejlesztési Tanács látja el.

A fentiek mellett Tokaj-Hegyalja szerepének nemzeti szintű fontosságát a Kormány további dokumentumokban is megfogalmazta. A Kormány, a BOR-VIDÉK Tokaj-Hegyalja Nemzeti Program előkészítéséről szóló 1981/2013. (XII.29.) Korm. határozatban foglaltak értelmében célul tűzte ki a Tokaji borvidék térségének, vagyis a hozzá tartozó 27 település természeti, társadalmi, gazdasági és kulturális környezetet egyaránt érintő, az ökológiai egyensúly fenntartásával történő komplex fejlesztését. Éppen ezért különösen fontos, hogy társadalmi és gazdasági helyzetének megfelelő, környezeti adottságaihoz leginkább illeszkedő programok, fejlesztési tervek készüljenek. Emellett turisztikai szempontból kiemelt térségként került megnevezésre: 2020-ban (a korábbi, 2016. évi Tokaj-Felső-Tisza-Nyírség kiemelt turisztikai térséget módosítva) a Kormány átalakította hazánk turisztikai térképét és a turisztikai térségek meghatározásáról szóló 429/2020. (IX. 14.) Korm. rendeletnek megfelelően Magyarországon 11 turisztikai térséget jelölt ki, amelyben Tokaj és Nyíregyháza turisztikai térség önálló fejlesztési célterületként és desztinációként került nevesítésre.

Gazdasági szempontból a Borvidéket is magában foglaló Tokaj-Zemplén Térségre vonatkozóan, a térség fejlesztésének szükségességéről kormányhatározat rendelkezik 1791/2020. (XI. 11.), valamint a 2020-ban elkészített Tokaj-Zemplén Térség Fejlesztési Program megvalósításához nyújtandó célzott pénzügyi támogatás felhasználásának feltételrendszerét a 2038/2020. (XII. 29.)

Korm. határozat rögzíti, a pénzügyi támogatás felhasználását a meghatározott fő fejlesztési irányok mentén.

A 2021-2027 közötti időszakban a területi operatív program szakmai tartalmának meghatározásáért a pénzügyminiszter, 2022-től a területfejlesztési miniszter az első helyen felelős. Jelen fejlesztési koncepció, valamint a területfejlesztési program módszertani kialakítása egyrészt a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet alapján történt, emellett az elkészítéséhez (a Tokaji Borvidék esetében a korábbi, 2017. évben elfogadott Koncepció és Program felülvizsgálatához) szükséges tervezési folyamatot a Pénzügyminisztérium által megadott „Útmutató a megyei önkormányzatok, a főváros és a kiemelt térségi fejlesztési tanácsok számára a területfejlesztési program elkészítéséhez” c. dokumentum, határozta meg.

A kiemelt térség operatív programja a stratégiai program és a területfejlesztési koncepció közös helyzetelemzésére és helyzetértékelésére támaszkodik. Az operatív program a kiemelt térség hatályos stratégiai programjában meghatározott prioritásokat írja le intézkedésekkel, fontosabb projektekkel és konstrukciókkal.

Tartalmi elemei:

- a) a tervezési folyamat eljárásainak, a tervezés tárgykörének és körülményeinek leírása;
- b) amennyiben szükséges, az operatív programban rögzíteni kell a koncepció helyzetelemzésének és helyzetértékelésének operatív szintű kiegészítését, aktualizálását;
- c) a kiemelt térség stratégiai programjából levezethető operatív célok és fejlesztési elvek (horizontális célok); a célok elérését mérő indikátorokat kell bevezetni, ha az érvényben lévő stratégiai program céljaihoz nem tartoznak a célok elérését mérő indikátorok, ha tartoznak, azok célértékeit kell az operatív program időtávjához igazítani; be kell mutatni az operatív program célrendszerének koherenciáját az operatív program prioritásaival, az OFTK területi céljaival, valamint a hatályos, a kiemelt térséget érintő uniós társfinanszírozású programok prioritásaival;
- d) a tervezéskísérő eljárások (különösen az előzetes programértékelés és a környezeti értékelés) dokumentációja, bemutatva a tervezéskísérő eljárások programozásra tett hatásait és a program várható környezeti, társadalmi és gazdasági hatásait;
- e) az operatív program és a stratégiai program egyes prioritásainak lebonyolítását szolgáló intézkedések és egyes fontos projektek meghatározása (a továbbiakban együtt: intézkedések);

f) az egyes intézkedések céljainak és főbb tevékenységeinek azonosítása.

A kiemelt térség operatív programjának saját felelősségében megvalósítható intézkedéseinek leírása:

- a) az egyes intézkedések ütemezése, feltételeik és egymáshoz való kapcsolatuk;
- b) az egyes intézkedések célcsoportjainak és kedvezményezettjeinek meghatározása;
- c) az egyes intézkedésekért felelős szervezetek és közreműködők meghatározása;
- d) az egyes intézkedésekhez szükséges források és a források eredetének meghatározása;
- e) az egyes intézkedések kimenetének, eredményének, hatásainak mérésére alkalmas kimeneti (output), eredmény- és hatásindikátorok meghatározása;
- f) az intézkedések monitoringjának és értékelésének meghatározása.

Jelen Operatív Programrész tartalmának, az intézkedések kialakításának alapját képező fejlesztési koncepciócérendszer kismértékben módosult a 2016-ban elfogadott változathoz képest, amely változásokat 2020. III. negyedév – 2021. I. negyedévben végzett Monitoringjelentés elkészítése során kaptunk: statisztikai adatelemzések, valamint helyi véleményformálókkal, településvezetőkkel készített interjúk során nyert eredmények alapján.

Főbb megállapítások:

- 1) A Tokaji Borvidék az országon belüli periférikus fekvése, valamint infrastrukturális hiányosságaiból adódóan az ország fejletlen térségei közé tartozik. A térség továbbra is, sok esetben egymást kölcsönösen erősítő demográfiai, szociális és gazdasági kihívásokkal küzd.
- 2) A Borvidék egyik legjelentősebb kihívása, melyre a következő időszakban reflektálni kell, az aktív korú népesség elvándorlása a munkahelyek hiánya és az alacsony bérek miatt, továbbá a helyben maradó lakosság alacsony iskolázottsága és elöregedése.
- 3) A fiatal képzett és aktív korú népesség elvándorlásával, valamint a lakosság szerte Európában általános problémát jelentő elöregedésével jelentősen torzul a térség népességének demográfiai szerkezete. Az idősgondozás és az idősek aktív foglalkoztatása, társadalmi leszakadásuknak megelőzése lényeges kihívás, amely a szociális ellátórendszer bővítését, innovatív újratervezését indokolja.
- 4) Egyes településeken a hátrányos helyzetű fiatalok aránya is magas, amely szintén szociális kihívások és feszültségek forrása. A romák halmozottan hátrányos társadalmi csoportot alkotnak a térségben, szegregációjuk mérséklésére és felzárkóztatásukra komplex programok, projektek zajlanak. A roma fiatalok oktatása, felzárkóztatása fontos megoldandó feladat a térségben.

- 5) A Borvidék fontos kohéziót befolyásoló tényezője a magas munkanélküliség problémája, amely, habár térségi szinten némiképp mérséklődött az utóbbi években, de a munkanélküliségi ráta továbbra is több, mint a kétszerese az országos átlagnak. A munkanélküliség mértékét tekintve a térségen belül is jelentős különbségek figyelhetők meg, egyes települések esetében (Makkoshotyka, Ráta, Tarcal, Tállya, Legyesbénye, Mezőzombor) nagyon súlyos problémát jelent. A magas munkanélküliség hátterében demográfiai, szociális és gazdasági okok egyaránt állnak.
- 6) A közfoglalkoztatottak száma csökkenő tendenciát mutatott az elmúlt években, a jó munkabírásu közfoglalkoztatottak jelentős része vissza tudott térni a munkaerőpiacra. Ez azonban nem a helyi gazdaság fellendülésének köszönhető, hanem a térségen kívül eső városok, sok esetben akár Budapest építőiparának munkaerőhiányából adódó elszívó erő az oka, gyakran nem bejelentett foglalkoztatás formájában.
- 7) A szükséges infrastruktúra és humántőke hiányában az üzleti alapú beruházások rendre elmaradtak az elvárt szinttől az utóbbi évtizedekben. Ennek negatív társadalmi, gazdasági következményeit az utóbbi években a térségbe érkező fejlesztési források sem tudták érdemben orvosolni.
- 8) Figyelembe veendő tényező továbbá a COVID-19 pandémia és az ukrán konfliktus gazdasági következményei kezelésének jelentősége. A gazdasági visszaeséssel párhuzamosan nőhet a munkanélküliség, amely a szociális kihívások súlyosbodásához vezethet.
- 9) A Borvidék egészére vonatkozóan a megyei trendeknek megfelelően alakultak a jövedelmi viszonyok, az országos átlaghoz viszonyított elmaradás azonban lényegében nem változott. Fontos továbbá, hogy a lakosság jövedelmi viszonyai tekintetében jelentős különbségek figyelhetők meg a térségen belül, elsősorban a városok és községek között.
- 10) A mezőgazdaság a térség vidékies jellegéből adódóan meghatározó szerepet játszik a Borvidék gazdaságában, számos községben szinte kizárólagosan a mezőgazdaság területén mutatható ki számottevő gazdasági aktivitás. A térség endogén erőforrásaira alapozott, magasabb feldolgozottsági szintet célzó agrárfejlesztések támogatása a fenntartható fejlődés fontos alapja lehet a jövőben.
- 11) Az agrárium mellett egyértelműen a turizmus szempontjából bír kimagasló adottságokkal a Borvidék, amely kulcsszerepet játszhat a térség társadalmi-gazdasági felzárkóztatásában. A turizmus térségi jelentőségét mutatja, hogy az ezer főre jutó vendégéjszakák száma a megyei átlagnál lényegesen magasabb a Borvidéken.

- 12) A térség turizmusát összességében bővülő kereslet jellemezte az elmúlt években, amely a belföldi kereslet túlsúlyából adódóan a 2020. évben sem esett vissza drasztikus mértékben.
- 13) A lengyel vendégek által dominált külföldi kereslet szinte teljes egészében Sárospatak, Tarcál, Tokaj és Sátoraljaújhely településeken koncentrálódik. A Borvidék sajátosságainak új küldőpiacokkal való megismertetésével, illetve a külföldi kereslet által jelenleg alig érintett vidéki településeknek a turisztikai hálózatba való hatékonyabb bekapcsolásával még további kiaknázatlan potenciált rejt magában a külföldi turizmus.
- 14) A jelentősebb desztinációk közül Sárospatak, Tokaj, Tarcál, Mád és Szerencs településeket növekvő vendégforgalom jellemezte, míg Sátoraljaújhely és Erdőbénye esetében csökkent a regisztrált vendégéjszakák száma.
- 15) Pozitív tendencia továbbá, hogy a szolgáltatási szféra, a turisztikai szolgáltatásokat beleértve a megyei trendet meghaladó mértékben bővült a térségben az elmúlt évek során, a szolgáltatások azonban erőteljesen városcentrikusak.
- 16) A tájhasználat jelentős mértékben nem változott. 400 hektárral nőtt a nem öntözött szántóföldek nagysága, 200-300 hektárral csökkent a lomhullató erdők, valamint a gyümölcsösök nagysága, a szőlőterület 65 hektárral növekedett 2015-2018 között. Véleményünk szerint az elkövetkező időszakban fontos, hogy a tájhasználat változását nyomon kövessük, egyrészt a térségi beruházások és fejlesztések nyomán, másrészt a borvidéket erőteljesen érintő klímaváltozás kapcsán, amelyet a megyei Klímastratégia is megfogalmazott.

Jelen operatív munkarész kialakítása teljes mértékben figyelembe vette a változásokat, folyamatban lévő fejlesztéseket, valamint a szakértői egyeztetések, interjúk közben elhangzott új kihívások és fejlesztések szükségességét. Ennek megfelelően a 2021-2027 időszakra vonatkozó középtávú dokumentumok célrendszerében, a konkrét intézkedésekben az alábbi újszerűségek jelennek meg:

1. Világörökségi kiemelkedő egyetemes értékek védelme: ez a legfontosabb cél, amely a korábbi dokumentumban átfogó célként szerepel, így a jövőben is ez az elsődleges szempont, bármely fejlesztési kialakításánál.
2. Infrastruktúra fejlesztés:
 - a) Települések közötti úthálózat korszerűsítése, alsóbbrendű közutak fejlesztése.
 - b) A 37-es út Szerencs-Sátoraljaújhely közötti szakaszának korszerűsítése.
 - c) Települések belterületi úthálózatának fejlesztése
3. Térség adottságaihoz illeszkedő gazdaságfejlesztés: a versenyképesség növelése, a fiatalok helyben maradása céljából, a tájképhez és világörökségi szabályozásokhoz illeszkedő fejlesztések segítségével.

- a) könnyűipar, valamint a körforgásos gazdaság támogatása
- b) innovációs és smart megoldásokat alkalmazó, fejlesztő vállalkozások támogatása, térségbe vonzása, a térség identitásához illeszkedő start-up vállalkozások támogatása (start-up inkubációs program indítása mezőgazdasági és turisztikai témakörben)
- c) élelmiszer- és feldolgozóipar támogatása: gyümölcsle gyártás, szőlőmag feldolgozás, olaj- és ecetgyártás; helyi termékek szerepének növelése, fafeldolgozás
- d) szőlőfeldolgozó, palackozó és tároló üzemek fejlesztése, közösségi használatra, megosztáson alapuló megoldások támogatása (közösségi infrastruktúra projekt továbbfejlesztése)

4. Turizmusfejlesztés új irányvonalainak kijelölése:

- a) a térség széleskörű – kulturális, történelmi, műemléki, természeti, táji és szellemi – értékeinek felfűzése turisztikai attrakcióként, a kistelepülések sajátosságainak kiemelése
- b) minőségi bor- és gasztrókultúra további kiépítése, térségspecifikus gasztronómia fejlesztése
- c) túra-, kerékpár- és zarándok útvonalak kijelölése, infrastrukturális háttérének kiépítése,
- d) víziturizmus fejlesztése, infrastruktúra kiépítése: menetrendszerinti hajójáratok indítása a kisebb települések bevonásával
- e) mennyiségi és minőségi szálláshely-fejlesztés: a nagy volumenű szálláshelyfejlesztés helyett kisebb minőségi szálláshelyek, butikhotellak / 3*-os szálláshelyek fejlesztése
- f) egyedi termék- és attrakciófejlesztés az egészségturizmushoz, valamint az épített örökséghez kapcsolódóan (pl. Erdőbénye, mint klimatikus gyógyhely)
- g) térségi program- és élménykínálat összehangolásának folyamatos biztosítás
- h) a turisztikai infokommunikáció smart megoldásainak térségi szintű kialakítása
- i) vadászturizmushoz kapcsolódó attrakciófejlesztés
- j) családbarát kínálat fejlesztése
- k) a keleti és V4 piacok felé nyitás elősegítése, ennek fejlesztése
- l) oktatásturizmus feltételeinek kialakítása: A kreatívipar eseményeinek térségbe vonzása, a térség start-up és programozó bootcamp rendezvényhelyszínként való pozícionálása.; Nemzetközi borszemináriumok szervezése és; tudományos konferenciák nemzetközi tudásfesztiválok borvidékre csábítása. (pl. Brain Bar, TedX előadások szervezése)

- m) új célcsoportok megszólítása: „digitális nomádok”, valamint senior turisták megszólítását célzó tevékenységek
5. Nemzetközi szintű térségi marketing tevékenység megvalósítása, hozzá kapcsolódó szervezet létrehozása, a térség nemzetközi láthatóságának javítása
- a) helyi termékek piacra jutása bel- és külföldön (pl. tokaji bor), védjegrendszer kialakítása, tudatos márképítés
 - b) térségi turizmust népszerűsítő marketing stratégia kidolgozása, megvalósítása
6. A térség társadalmi helyzetének javítása, a fiatalok térségbe vonzása gazdasági és otthonteremtési intézkedésekkel
- a) „LAKjól Tokaj-Hegyalján!” projekt kidolgozása az állami otthonteremtési eszközökkel összhangban
 - b) a települési önkormányzatok számára ingatlanvásárlási támogatás biztosítása a kedvező településkép, ingatlanfejlesztés céljából
 - c) infokommunikációs technológiák fejlesztése (a környező nagyvárosokban élő digitális vállalkozások és home-officeban dolgozók borvidékre vonzása érdekében)
7. Az agrárgazdaság fejlesztése, komplex vidékfejlesztés
- a) szőlő- és borágazat termelési és piacra jutási feltételeinek javítása, felvásárlási árakhoz kapcsolódó szabályozás kidolgozása
 - b) fajtanemesítés és szelekció, termőhely védelme
 - c) történelmi dűlők szőlőtermesztési rehabilitációja, további dűlőutak karbantartása
 - d) gyümölcsstermesztés: szociális vállalkozás-fejlesztés mintaprojektek kialakítása, társadalmi problémára reagáló, innovatív vállalkozások hálózatba tömörítése
8. Humán erőforrás fejlesztés, a térségben élők jól-létének fejlesztése, tudásmegosztás elősegítése
- a) további bölcsőde, óvoda és iskola fejlesztések
 - b) oktatási és kutatási szakmai háttér javítása, Tokaj-Hegyalja Egyetem népszerűsítése, nemzetközivé tétele
 - c) duális képzési rendszer megvalósítása a szőlészet és borászat ágazatához igazodva;
 - d) élelmiszeripari és könnyűipari szakmaképzés biztosítása
 - e) fiatalok első lakáshoz jutásának támogatása a térség településein
 - f) szociális infrastruktúra fejlesztése
 - g) idősellátás fejlesztése
 - h) helyi közösségek fejlesztése a térségi kötődés miatt, identitásra vonatkozó fejlesztések erősítése, egyesületeket támogatni, a fiatalok ottmaradását segíti

- i) idősebb és időskorú népességet célzó képzések szervezése: cél az érintett munkanélküli személyek munkaerőpiaci integrációja, (ön)foglalkoztatása
9. Térségi együttműködések fejlesztése, megvalósítása
- a) a térség polgármestereinek formális együttműködése mellett operatív együttműködés szorgalmazása
 - b) pályázati projektek megvalósítása több település részvételével
 - c) egyenlőbb forráselosztás kialakítása
10. A Borvidék nemzetközi szerepének erősítése:
- a) interregionális innovációs projekteken való részvétel erősítése, határmenti együttműködések szerepének kialakítása, térségi stratégiai együtt gondolkodás
 - b) Kassa kulturális életéhez való kapcsolódás elősegítése
 - c) angol nyelvű kulturális események szervezése
11. Klímatudatos társadalom és fenntartható, energiatudatos települések fejlesztése
- a) Smart településfejlesztési megoldások, energiahatékonyság valódi növelése, a települések klímastratégiáinak, SEAP/SECAP programjainak elkészítése, a célok monitorozása
 - b) a társadalom mindennapi klímatudatosságának erősítése, életmódjába történő beépítésének elősegítése, képzések és rendezvények segítségével.

1. Célrendszer bemutatása

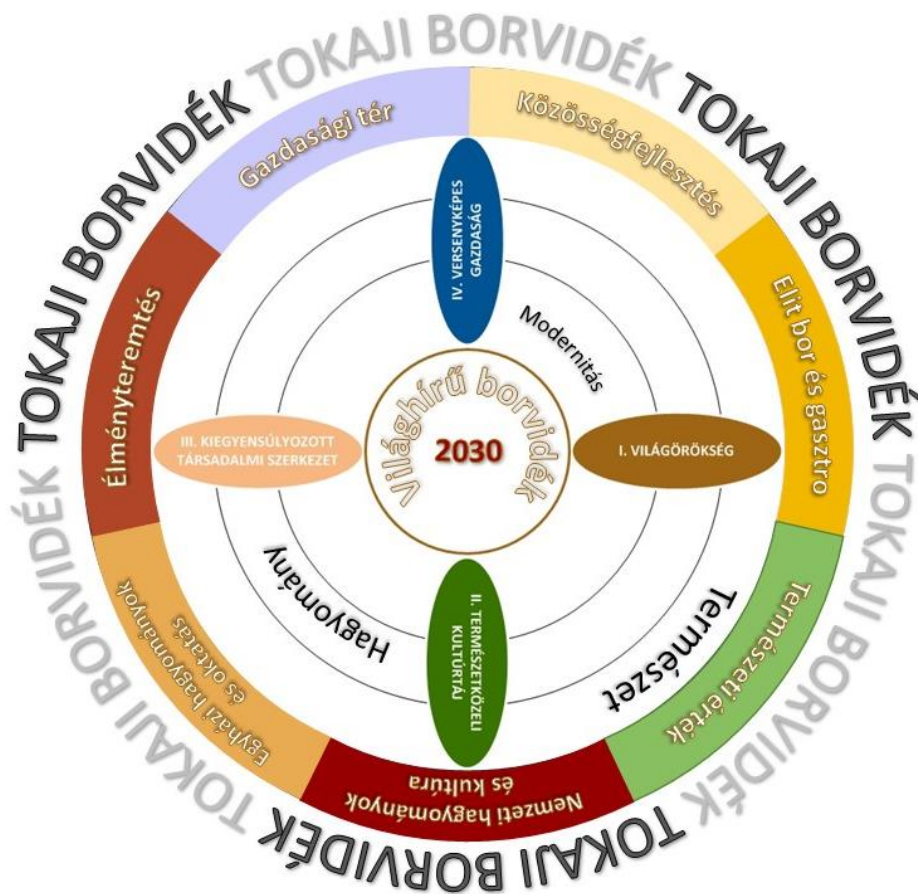
1. 1. Jövőkép

A Tokaji borvidék értékeinek figyelembevételével, a hosszú távú területfejlesztési koncepció az alábbi jövőképet és átfogó célokat jelölte ki, melyek középtávú megvalósítása a célokhoz illeszkedő program stratégiai célrendszere és intézkedései révén biztosított.

„Világhírű Borvidék 2030”

A Tokaji borvidék a fejlett és fenntartható természet, társadalom és gazdaság térsége, minőségi élettér és lakókörnyezet, melyet a helyi közösségben rejlő egyedi értékeken alapuló hagyomány és modernitás harmóniája jellemez.

A területfejlesztési koncepció jövőképe és célrendszere

1. 2. Átfogó célok

A Tokaj Borvidék, mint kiemelt térség fejlesztésének átfogó céljainak meghatározása a térség kiemelten egyedi jellegéhez kapcsolódik, így a borvidék táj- és környezetvédelmi, fenntarthatósági szempontjaival összehangolt, minőségi oktatási, szociális, gazdasági tevékenység ellátására, magas színvonalú és fenntartható turizmus fogadására alkalmas térség kialakítása. Az országosan és nemzetközileg is egyedi természeti környezet, kulturális háttér és potenciális borászati termékportfólió, erre alapozva pedig a minőségi bortermelés kialakításával és értékesítésével a Tokaji borvidék turizmusának komplex és fenntartható fejlesztése kiemelt figyelmet kapjon.

I. CÉL: A Tokaji Borvidék Magyarország elsőszámú borvidékévé váljon, valamint a világ bortérképén vezető helyet foglaljon el. Cél, hogy a tokaji bor prémium minőségéről legyen híres, a termőterület hazai és nemzetközi szinten példaértékűvé váljon, a borászatok a legmagasabb szintű minőségbiztosítási előírásokat kövessék, a termőterületek maximális és hatékony kihasználása mellett, mindenkor szem előtt tartva a környezeti fenntarthatóságot;

II. CÉL: A természetközeli, világörökségi kultúrtáj fenntartható területhasználattal járuljon hozzá a térség ökológiai sajátosságainak és sokszínűségének a megőrzéséhez. A természettel harmonikus gazdaságfejlesztések alapja a meglévő természeti értékek megőrzése és lehetőség szerinti fejlesztése, bemutatása legyen. A turisztikai szolgáltatók minőséget képviseljenek, a kereslet hazai és nemzetközi volumene fokozatosan növekedjen. A térség prémium célterületté váljon a vendégek számára, Budapest és a Balaton után a harmadik legkedveltebb úticélja legyen hazánknak, köszönhetően a fenntartható turizmusfejlesztésnek, hálózatban megjelenő attrakciók kínálatának, valamint a térség egységes arculati megjelenésének.

III. CÉL: Vonzó, élhető lakókörnyezet jöjjön létre, a térség népességmegtartó ereje növekedjen és kiegyensúlyozottá váljon. A borvidék minőségi oktatási intézményeivel, nemzeti, egyházi és különféle helyi kulturális hagyományokat ápoló, a modern kor kihívásaira reflektáló aktív közösségei számára pezsgő életteret biztosítson. A lakosság korösszetétele javuljon, a térség vonzó képet biztosítson a fiatalok számára a letelepedéshez. Az itt élők klíma- és energiatudatos magatartása kimagasló legyen, a térség szervesen kapcsolódjon a körforgásos gazdasághoz, zöld kezdeményezésekhez.

IV. A vidék fejlesztéséhez kapcsolódó, helyi kezdeményezéseken alapuló, stabil jövedelmet biztosító, értékteremtő munkahelyekkel, komplex ipari és innovatív vállalkezési

környezettel, fenntartható mobilitási feltételekkel rendelkező **fejlett és versenyképes gazdasági térség** jöjjön létre, minőségi és széleskörű turisztikai attrakciókkal és szolgáltatásokkal, vonzó településképpel. A térségben jelenjenek meg a digitalizációhoz kapcsolódó új ágazatok, start-up vállalkozások és kvalifikált munkaerőt igénylő smart, innovatív ágazatok, dinamikus gazdasággal rendelkező terület jöjjön létre. A térség kiválóan megközelíthető legyen, emellett fejlett digitális háttérrel rendelkezzen.

1. 3. A horizontális célok bemutatása

1.3.1. Fenntarthatóság szempontjainak teljes körű érvényesítése

A környezeti fenntarthatósági szempontoknak kiemelt figyelmet kell kapnia a fejlesztések előkészítése, megvalósítása és a létrehozott eredmények fenntartása során, cél legyen a zöld közbeszerzések lebonyolításának előnyben részesítése, az energiahatékony megoldások alkalmazásának ösztönzése az infrastrukturális beruházások tervezése és megvalósítása során, a barnamezős beruházások előnyben részesítése a zöldmezős fejlesztésekkel szemben, a hulladékok elkülönített (szelektív) gyűjtésének ösztönzése, a rekultiváció elősegítése (bányászati tevékenység, elhagyott iparterületek). Végül nem utolsó sorban a fenntartható, a helyi adottságokhoz és teherbíró képességhez illeszkedő kiegyensúlyozott tájhasználatát, a természeti értékek, vízbázisok védelmét, a környezeti károk/szennyezés csökkentését, az értékőrzés általános érvényesítését jelenti. Törekedni kell a gazdasági fenntarthatóság szempontjainak érvényesítése során a fejlesztések megvalósításakor a rendelkezésre álló források hatékony felhasználására, gazdaságilag önfenntartó beruházások megvalósítására. Fontos a megfelelő lépték megválasztása, az adott fejlesztési igények racionális és erőforrás-hatékony módon történő kielégítése, a fizikai és soft, program jellegű beruházási elemek megfelelő arányának kialakítása. A jövőben elsődleges, hogy az itt élők, gazdasági és önkormányzati szereplők klíma- és energiatudatossága jelentősen javuljon, épüljön be a mindennapi, hétköznapi életbe a fenntartható magatartás, ennek elősegítése pedig az itt levő véleményformálók, döntéshozók egyik legfontosabb feladata helyi klímavédelmi, az energiahatékonyasághoz és a karbonsemlegességet célzó stratégiák készítése, nem csupán kötelezően előírt, sok esetben látszatintézkedés elkerülése helyett jól látható, minden célcsoport számára szemléletformálás megvalósítása.

A fejlesztési célok és elképzelések tervezése és kivitelezése során be kell tartani a védett természeti területek és a Natura 2000 hálózat területeire vonatkozó jogszabályokat. Az országos jelentőségű védett természeti területekre vonatkozó előírásokat a természet védelméről szóló 1996. évi LIII.

törvény rendelkezései, míg a Natura 2000 területekre vonatkozó szabályozásokat az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet rendelkezései tartalmazzák.

1.3.2. Esélyegyenlőség megteremtése

A fejlesztések során kiemelten kell kezelni az esélyegyenlőség lehetőségének megteremtését és érvényesítését, amely magában foglalja a hátrányos helyzetű, speciális igényű társadalmi csoportok (iskoláskorúak, idősek, kisgyermekesek, kismamák, látás-, mozgássérültek, és mozgáskorlátozottak, alacsony státuszúak stb.) érdekeit. Ez egyrészt kiterjed a fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés megvalósítására, a társadalmi csoportok igényeihez kiterjesztett szolgáltatások fejlesztésére, a közjavakhoz, közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosítására, másrészt, a társadalmi befogadást és felzárkóztatást szolgáló fejlesztések ösztönzésére. Emellett cél a minőségi foglalkoztatás fejlesztése, megteremtése, valamint az oktatás, a készségek, a társadalmi befogadás és az egészségügyi ellátáshoz való egyenlő hozzáférés biztosítása.

1.3.3. A partnerségi kapcsolatok figyelembevétele

A partnerség elvének érvényesítése a térségfejlesztési és programozási folyamat során többek között a helyi lakosság, civil szervezetek, önkormányzati és térségi államigazgatási intézmények, nemzeti park, magánszektor és egyéb érintettek bevonásával történő közösségi tervezésben, iterációs folyamat eredményeként, a társadalmiasítás, a nyilvánosság, átláthatóság biztosításában, a szemléletformálás és társadalmi felelősségvállalás erősítésében, és nem utolsósorban a határon átnyúló együttműködések keretében valósul meg. Utóbbi kiemelt fontosságú, így az interregionális innovációs együttműködések kialakítása, a határmenti kohézió megteremtése, közös gazdasági programok és területek fejlesztése a térség fejlődésének alapvető pillérévé válhat.

1.3.4. A térségfejlesztés integrált szemléletű megvalósítása

Az integrált térségfejlesztést, mint horizontális célt a nem egymással versengő települések vonatkozásában meghatározott fejlesztések, hanem egyedi értékeken alapuló, közösségi szinten megvalósuló komplex fejlesztéspolitika támogatása jelenti, mely során a települési érdekérvényesítés a térségi szempontokkal összhangban kell, hogy történjen.

A településeknek a közösségi érdekek mentén, egymást erősítve, valós és jól látható konszenzusra kell jutniuk a kívánt térségfejlesztési cél elérése érdekében. A térségnek egységesen kell megjelennie, a településeknek pedig az eddigieknél jóval erőteljesebben szükséges együttműködni. Az

együttműködés vertikális integrációt hoz létre, amiben minden településnek megvan a maga helye és szerepe. Az igazi konszenzushoz az kell, hogy a települések hajlandóak legyenek a hosszú, illetve nagytávra vonatkozó irányvonalak mentén a megegyezésre.

1. 4. A Tokaji borvidék, mint sajátos adottságú terület

1.4.1. Világörökségi terület

Tokaj-Hegyalja, az UNESCO által 2002-ben világörökségként elismert történelmi borvidék kultúrtáj, olyan kiemelkedő egyetemes értékkel rendelkező terület, melyek védelme, fennmaradása és megőrzése nemzeti érdek, egyben Magyarország nemzetközi egyezményben vállalt hosszú távú kötelezettsége. A világörökséggé nyilvánítással elismert kiemelkedő egyetemes érték fennmaradásának biztosítása során kiemelt figyelmet kell szentelni az azokat megtestesítő attribútumcsoportok sértetlen és hiteles állapotban történő megőrzésének. A kiemelkedő egyetemes érték és az ezt hordozó attribútumok az ezeréves, folytonos megújulásra képes szőlészeti-borászati kultúra, hagyományok és szellemi tőke, a történelmi pincék, az épített és tárgyi örökség, a több évszázados múltra visszatekintő tájhasználat, a földtani és felszínalaktani adottságok és élővilág szinergiája, az élő és élettelen természeti értékek sokszínűsége sértetlen és hiteles fenntartásának. Tokaj-Hegyalja fejlesztése ezért a mindenkor hatályos világörökségi kezelési tervben foglaltak szerint kell, hogy történjen. A világörökségi értékek megőrzése az összes intézkedés tervezését és végrehajtását kötelezően átható horizontális szempontot képvisel. A 2011. évi LXXVII. világörökségi törvény 8.§ (6) bekezdésében előírt – a 12.§ (2) bekezdése és 13.§ (2) bekezdése által is megerősített – kötelező tervhierarchiára tekintettel a helyi fejlesztési terveknek igazodniuk kell a Kezelési Tervhez. Ehhez kapcsolódnak a Tokaj-hegylajai történelmi borvidék kultúrtáj világörökségi terület kezeléséről és kiemelkedő egyetemes értékének védelméről szóló 362/2019. (XII. 30.) Korm. rendeletben foglalt jelenleg hatályon kívül álló, ugyanakkor iránymutatásként szolgáló rendelkezések

A világörökségi területek világörökségi kezelési tervében foglaltak figyelembevételével kell különösen a területrendezési tervet, valamint a területfelhasználás rendjét és a területhasználat szabályait érintően a településrendezési eszközöket felülvizsgálni, és szükség esetén módosítani, összhangba hozni.

1.4.2. Terroir és tudásbázis

A terroir a Tokaji borvidék egyedi értékei között szerepel, ezért a térség sajátos adottságaként, kiemelt figyelmet igényel. A szőlőtermesztést befolyásoló természeti tényezők, így a mikroklíma,

geológiai viszonyok, a talaj, a fekvés, a tájolás, az éjszakák és a nappalok közötti hőmérsékletkülönbség, a csapadékeloszlás, a napsütéses órák száma, a napsugarak dűlőkre eső dőlésszöge, a vízelvezetés stb. a dűlőklasszifikációval együttesen olyan egyedi értéket képviselnek, amelyek egyértelműen meghatározzák a bor minőségét. Mindezt kiegészítve a szőlészeti és borászati tevékenységben rejlő tudásbázissal, szellemi tőkével, a borász hozzáállásával, elhivatottságával, tapasztalatával olyan többletet adnak, ami a Tokajit az egész világon egyedivé teszi.

Az igényes terroir-borok nemzetközi szinten is sikeressé és ismertté teszik a borvidéket, általa az idegenforgalom új ágaként fejlődik a világban a terroir-turizmus. Kóstolva és megkedvelve egy adott borvidék termését, egyre több emberben merül fel a gondolat, hogy ellátogasson a borvidékre, megismerje a tájat és lehetőség szerint találkozzon a termelővel is. A világszínvonalú borászati tevékenységben rejlő tudásbázis, a szellemi tőke, mint érték a térség képzési programjának alapja (világhírű borászok), kutatás-fejlesztés erősítése.

1.4.3. Turisztikai térség

A tercier szektor részét képező, napjaink legdinamikusabban fejlődő ágazataként számontartott idegenforgalmi szektor pozitív gazdasági hatásai megkérdőjelezhetetlenek a Tokaji borvidék esetében, azonban a turizmusban rejlő potenciál sokkal nagyobb, mint ahogyan azt a statisztikai adatok igazolják. Az a tény, hogy a térség egésze, turisztikai desztinációként messze elmarad például egészségturisztikai helyszíntől, nemcsak a szálláshelyek és szolgáltatások, programlehetőségek minőségi elmaradásának következménye, hanem annak is, hogy a Tokaji borvidék nem rendelkezik egységes arculattal, továbbá nem jelenik meg kellőképp a turisztikai kínálat között, a térséget népszerűsítő kiadványokban. A térségben megvalósult minőségi szálláshelyfejlesztések kiemelten érzékeltették hatásaikat a turisztikai kereslet növekedésében, ezért is fontos, hogy a jövőben a természeti szempontokat messzemenően figyelembe vevő fejlesztések a minőség felé törekedjenek, igaz ez mind a szálláshelyek, attrakciók, valamint a kultúrához és rendezvényekhez kapcsolódó események kínálatára is. A szálláshelyfejlesztés másik fontos szegmensét adják a falusi turizmushoz kapcsolódó férőhely-kapacitások bővítése, amely egyszerre generál gazdasági és társadalmi hasznokat a települések számára, hozzájárulva a helyi lakosság életminőségének javulásához. A fejlődés első lépcsőfoka lehet, hogy a térség kihasználja, hogy a Borvidék idegenforgalmi szempontból is fókuszpontba került 2016. év végétől. A turisztikai térségek és a kiemelt turisztikai fejlesztési térségek meghatározásáról szóló **429/2016.** (XII. 15.) Korm. rendelet 1. számú mellékletében Magyarországon három térséget határolt le: Balaton; Sopron-Fertő; **Tokaj, Felső-Tisza és Nyírség kiemelt turisztikai fejlesztési térséget.** A Tokaj, Felső-Tisza és Nyírség

kiemelt turisztikai fejlesztési térség további három alterületet foglalt magába: Tokaj turisztikai fejlesztési térség 72 településsel, Felső-Tisza turisztikai fejlesztési térség 25 településsel és a Nyírség turisztikai fejlesztési térség 7 településsel. A 2016. évi rendelet szerint „kiemelt turisztikai fejlesztési térség olyan turisztikai térség, amely a beutazó turizmus szempontjából kiemelkedő jelentőségű vagy célzott fejlesztések eredményeként azzá tehető, ezért koncentrált fejlesztéséhez országos érdek fűződik.” Ezek fejlesztésére az állam 100%-ban állami tulajdonban álló nonprofit gazdasági társaságokat létesít. A terület lehatárolásakor a rendeletben csak a turisztikailag releváns településeket sorolták fel, de ez nem azt jelenti, hogy a területen található egyéb települések ne lennének a fejlesztési régió részei.

2020-ban a Kormány átalakította hazánk turisztikai térképét és a turisztikai térségek meghatározásáról szóló **429/2020. (IX. 14.)** Korm. rendeletnek megfelelően Magyarországon 11 turisztikai térséget jelölt ki a Turizmus 2.0-val összhangban. A Tokaj és Nyíregyháza turisztikai térség a Tisza jobb és bal parti településeit fogja össze.

Végül önállóan került nevesítésre, a Borvidéket is magában foglaló Tokaj-Zemplén Térség. A fejlesztésének szükségességét megalapozó kormányzati intézkedésekről szóló 1791/2020. (XI. 11.) Korm. határozat és a Tokaj-Zemplén Térség Fejlesztési Program megvalósításához nyújtandó célzott pénzügyi támogatás felhasználásának feltételrendszerét a 2038/2020. (XII. 29.) Korm. határozat rögzíti, a pénzügyi támogatás felhasználását a meghatározott fő fejlesztési irányok mentén. A 2020. év végén elkészült Tokaj-Zemplén Regionális Fejlesztési Terv célul tűzte ki, hogy Tokaj-Zemplén térsége Budapest és Balaton után a harmadik legjelentősebb turisztikai régiója legyen Magyarországnak. A Program előkészítésére és megvalósítására a Tokaj-Zemplén térség fejlesztéséért felelős kormánybiztos irányítása mellett, a Tokaj Borvidék Fejlesztési Tanács bevonásával kerül sor.

1. 5. Stratégiai célok

A Tokaji borvidék fejlesztésének középtávú stratégiai céljai az átfogó célok elérését szolgálják, azokhoz, illetve a hosszú távon érvényesítendő fejlesztési elvekhez és irányvonalakhoz illeszkedve kerültek meghatározásra. Az egyes stratégiai célok a térség fejlesztési koncepciójának átfogó céljainak megvalósulását több szinten is támogatják.

1. VILÁGHÍRŰ

Prémium minőségű borkészítés és gasztronómia:

Az egyik legfontosabb stratégiai cél az ezeréves hagyományokra, szőlészet-borászati kultúrára, szellemi tudásbázisra, helyi minőségi termékekre

TOKAJI

alapozott prémium bor és gasztronómia, mint húzóágazat fejlesztéseinek komplex és összehangolt támogatása a Tokaji borvidéken. Cél, hogy a térség elsőszámú borturisztikai desztinációjává váljon, prémium/elitborokról legyen méltán és továbbra is híres, illetve a desztinációban az élményigérethez megfelelő minőségű szolgáltatási tartalom párosuljon

2. ÉLÉNK HELYI

GAZDASÁG

– DINAMIKUS TOKAJ

Helyi gazdaságélénkítés:

A stratégiai célok között kiemelt figyelmet kap a gazdaságfejlesztés. Fontos, hogy a borvidék gazdasága több lábon álljon, a térség jövedelemtermelő képességének és foglalkoztatási helyzete javuljon. Cél a helyi kezdeményezéseken alapuló vidékfejlesztés, a fenntartható léptékű, a tájképbe illeszkedő, a klímavédelmi szempontokat előtérbe helyező, egyértelműen az innovációhoz és smart megoldásokhoz kapcsolódó gazdaságfejlesztési projektek támogatása, a helyi és nemzetközi tudásbázisokkal történő együttműködés révén, határmenti kapcsolatok erősítésével, térségi együttműködések kialakításával. Cél egy élénk helyi gazdasággal rendelkező, dinamikus térség kialakítása.

3. ÉLŐ

ÖRÖKSÉGÜNK

Világörökségi kultúrtáj védelme

A borvidék hírnevét világörökségi státusza is adja. Stratégiai cél a magterület és védőzóna épített és szellemi értékeinek, örökségének védelme, hagyományainak őrzése, innovatív bemutatása, oktatásban történő megjelenítése, figyelembe véve a kapcsolódó szabályozásokat.

4. EZER ARCÚ

KULTÚRA

Szellemi örökség és kultúra ápolása

Stratégiai célként fogalmazódott meg az, hogy mind a helyiek, mind pedig az ide érkezők számára tudatosuljon, hogy kulturális szempontból egy rendkívül egyedi térséget jelent a Tokaji Borvidék. A sokszínű művészet és kultúra jelenlétének biztosítása, a szellemi örökség és kultúra ápolása, feltételeinek megteremtése, diverzifikált, magas minőséget kínáló kulturális és művészeti programok, a térséghez méltó rendezvények megvalósítása a társadalmi kohézió megteremtésében, valamint az élhető lakóhely kialakításában is kiemelt jelentőséggel bír.

5. TERMÉSZETESEN

TOKAJ-HEGYALJA

Egyedi természeti értékek megőrzése:

A természet védelme, az értékek megőrzése alapvető fontosságú stratégiai cél. Tokaj-Hegyalja természeti értékeinek fenntartható, ökológiai tájhasználaton és vízgazdálkodáson alapuló védelme, a természetközelség és biodiverzitás megőrzése, fenntartható erdőgazdálkodás megvalósítása, a klímavédelem, klímatudatosság beépítése az itt élők mindennapi tevékenységébe a jövő nemzedék számára biztosítja az élhető térség létrejöttét.

6. HITHŰ

Egyházi hagyományok ápolása

A Borvidék számos vallásnak otthont adó térség, az ehhez kapcsolódó épített öröksége is sokszínű, értékes. Stratégiai cél az egyházi hagyományok

BORVIDÉK

ápolásához, a vallásturizmushoz kapcsolódó fejlesztések megvalósítása. Az egyházi intézmények felújítása, zarándokutak és kiegészítő szolgáltatások fejlesztése. Vallásturisztikai marketing tevékenység fejlesztése.

7. KÉPZETT
TÉRSÉG

Kiegyensúlyozott oktatási és képzési struktúra kialakítása:

A Borvidék egyik legfontosabb kihívásához, a népességfogyáshoz, a fiatalok elvándorlásához kapcsolódó stratégiai cél egy kiváló oktatási intézményrendszerrel rendelkező térség kialakítása. Célként fogalmazódik meg a térség identitásának növeléséhez és a munkaerőpiaci igényekhez illeszkedő oktatásfejlesztés és képzési struktúra kialakítása, a Tokaj-Hegyalja Egyetem nemzetközi jelentőségi felsőoktatási központtá történő fejlesztése, a térség népességmegtartó erejének növelése és gazdasági pozíciójának erősítése érdekében.

8. AKTÍV ÉLET –
PRÉMIUM DESZTINÁCIÓ

Turizmusfejlesztés

A Borvidék jövőjének egyik legfontosabb pillére a turizmusfejlesztéshez kapcsolódó stratégiai cél. Kiemelt turisztikai térségként cél az élményteremtéshez kapcsolódó turisztikai attrakciók, szolgáltatások összehangolt minőségi fejlesztése (különösképpen a szálláshely- és vendéglátóhelyek fejlesztése), turisztikai hálózat és élménykínálat összekapcsolása, a turizmusban rejlő potenciál és adottságok további kihasználása, a bor- és gasztronómiai turizmus erősítése, a borvidék nemzetközi és hazai turisztikai pozíciójának erőteljesebb érvényesítése.

9. OTTHONUNK TOKAJ

Helyi közösségfejlesztés:

Helyi identitástudattal rendelkező, aktív közösségek jelenlétének ösztönzése, az itt élők jól-létének megteremtése, a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése, a jövedelmi viszonyok növelése, a lakosság egészségtudatosságának erősítése, klímatudatosságának növelése, a társadalmi befogadás és a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkózásának és integrálásának segítése a kiegyensúlyozott társadalmi szerkezet érdekében. A fiatalok lakáshoz jutásának támogatása az állami segítségnyújtás mellett, továbbá az új típusú foglalkoztatottak csoportját célzó, a letelepedésüket elősegítő programok indítása (pl. kreatív szakemberek, szellemi munkát végző fiatal értelmiségiek, családok).

10. MEGÚJULÓ
TELEPÜLÉSEK

Települési környezet fejlesztése:

A helyiek és az ide érkezők számára is 21. századi településkép, humán infrastruktúra szolgáltatások fejlesztése stratégiai cél, amely magában foglalja a települési környezet javítását, az infrastruktúra és szolgáltatások, intézmények fejlesztését, megújult és borvidék történelméhez igazodó településképpel együtt.

11. ELÉRHETŐ
TELEPÜLÉSEK

Közlekedésfejlesztés:

A Borvidék versenyképességének növelése érdekében kiemelt stratégiai cél megközelíthetőségének javítása. Cél a térségi (légi, közúti, vasúti, vízi) elérhetőség, valamint a térség belső közlekedési rendszerének javítása a

12. VONZÓ
BORVIDÉK

racionális munkamegosztáson és valós igényeken alapuló, környezetbarát és hatékony közlekedési rendszer működtetése kialakításával.

Egységes térségi arculat kialakítása:

Ahhoz, hogy a borvidék nemzetközi és hazai szinten jól azonosítható legyen, cél egy egységes térségi arculat kialakítása, borvidéki márkanév kiépítése, a szolgáltatások minősítési rendszerének kidolgozása, átfogó turisztikai marketing- és menedzsmenteszközök segítségével figyelembe véve a Magyarország márkához, a Magyar Bor Személyesen márkához és a Tokaj és Nyíregyháza turisztikai térség márkakoncepcióhoz és arculathoz való illeszkedést.

2. Prioritások leírása

2. 1. Prioritás: Prémium minőségű borkészítés és gasztronómia feltételeinek megteremtése

Stratégiai cél

VILÁGHÍRÚ TOKAJI

Specifikus célok

- A prioritás fókuszában a kifogástalan minőségű borkészítés feltételeinek javítása, szőlészeti fejlesztések megvalósítása, a borvidékre jellemző egyedülálló terroir megóvása és kihasználása, a magas szintű gasztronómia és kulináris élvezet és élmény megteremtése áll, többek között a helyben előállított prémium minőségű alapanyagok felhasználásával.
- A termelőkben egyrészt ki kell alakítani azt az identitástudatot és elkötelezettséget, amelynek birtokában minden borász azzal az attitűddel készítse a borait, hogy a világ egyik legjobb borvidékén termelhet, és tegyen meg mindent tevékenysége során a kifogástalan minőség elérése és fenntartása érdekében.
- Másrészt prioritás, hogy az itt élők számára elérhető legyen minden olyan infrastrukturális háttér és eszköz, amely hozzájárul a prémium minőségű bor előállításához.
- Folyamatosan biztosítani kell azt a szakember állományt, aki a szőlőművelés- és borászat, termelés és előállítás terén megfelelő tudással és képzettséggel rendelkezik.
- Biztosítani kell a hazai, illetve nemzetközi szintű tudásmegosztást, mely a minőségi borelőállítás folyamatát erősíti.

A borkultúrával együtt a térség gasztronómiai kultúrájának, a minőségi étkezési és vendéglátási kultúrájának fejlődését célozzák meg a prioritáshoz tartozó fejlesztések. A két terület egysége, vagyis a prémium minőségű bornak kifogástalan gasztronómiával, vendéglátással és környezettel kell párosulnia, így a minőségi alapanyagok, helyi termékek termelése, feldolgozása és a Tokaji Borvidék gasztronómiai fellendítése is fejlesztési prioritásként jelenik meg.

Eredményesség kritériumok

Mutató megnevezése	Adatforrás és mérési módszertan
A program hatására a támogatással felújított dűlőút hossza (km);	Hegyközségek Nemzeti Tanácsa
Megvalósult K+F projektek száma	Tokaj-Hegyalja Egyetem, Tarcali Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet
Térségi minőségbiztosítással, védjeggyel ellátott termékek száma	Tokaj Borvidék Fejlődéséért Nkft.,
A Tokaji Borvidék borászatainak megjelenése önálló, a Borvidéket népszerűsítő hazai gasztronómiai eseményeken	Hegyközségek Nemzeti Tanácsa

Intézkedések leírása

2. 1. 1. Dűlőúthálózat fejlesztés

A Tokaji Borvidék fejlődésének kulcsa a szőlőtermesztéshez és a borkészítéshez kapcsolódó munka kiemelkedően magas színvonalra emelése. A jelenlegi szőlőültetvények időjárási viszonyoktól független, biztonságos megközelítése az okszerű, ütemezett és a rendkívüli időjárási körülmények által megkövetelt munkák elvégzésének alapfeltétele. Megfelelő úthálózat hiányában az ültetvények csak jelentős többletköltséggel közelíthetők meg és a termék minőségének megőrzése is veszélybe kerül. A borvidéki dűlőúthálózat – amely egyszerre szolgál csapadékelvezetési, meliorációs és közlekedési célokat – állapota jellemzően leromlott, illetve hiányos, bizonyos területek csak nagy kerülőkkel közelíthetők meg. Amennyiben nem történik változás, egyes szőlőterületek megközelíthetetlenül válnak, és veszélybe kerül a jelentős értékkel bíró dűlők művelése.

A dűlőutak elsődlegesen agrár-logisztikai funkciót töltenek be, az időszakos munkaszervezés, termesztési-ápolási-betakarítási munkálatok, munkaműveletek alapfeltétele. Fejlesztésük során törekedni kell olyan útszakaszok kialakítására, amelyek alkalmasak rekreációs, aktív turisztikai programok lebonyolítására. Megközelíthetővé, elérhetővé teszik a lakóövezeteket, települési központokat, releváns turisztikai (kulturális és természeti) vonzerőket, attrakciókat, borászati objektumokat (prémium dűlőket, borházakat, pincészeteket), A megfelelően kialakított és hálózatba csatolt dűlőutak vonzó terepe a természetjáró, a kerékpáros és a lovas turizmusnak egyaránt.

A helyreállított kőteraszok, mint a turisták számára szervezett dűlőtúrák kilátó és megálló pontja, turisztikai látvány elem és a Borvidék jellegzetes épített öröksége, tájképi elme is.

Fontos, hogy az újonnan létesülő külterületi épített szilárd burkolatú utak és úthálózat nyomvonalát szőlő kataszterbe sorolt, művelt területeket érjen el. Kialakításuk olyan műszaki megoldást kövessen, amely hosszútávon és alacsony karbantartási költségek mellett fenntarthatók.

A jövőbeni dűlőútfejlesztések elsődleges megvalósítói, és üzemeltetői a borvidék önkormányzatai. Cél a borvidéki (hegyközségi) dűlőúthálózat kiépítettségének, elosztásának, arányának területi (hegyközségek közötti) kiegyenlítése.

Dűlőúthálózat fejlesztés

Intézkedés specifikus célja	<p>A borvidéken a biztonságos áruszállításra alkalmas, szilárd burkolatú, jó állapotú külterületi dűlőutak hosszának növelése, minőségi javítása, mind turisztikai, mind pedig a munkavégzéshez kapcsolódóan a dűlőút-hálózat hasznosítása.</p> <p>A kataszterbe sorolt és művelt mezőgazdasági – szőlőterületek - táblák megközelíthetőségének javítása, az oda- és kijutás feltételeinek biztosítása, elsődlegesen szilárd burkolatú útfeülettel, olyan útszakaszokon, amelyeken jelentős az időszak csapadék mennyisége és nagy tömegű a termőföld (eróziós) lemosódás veszélye, és a közlekedést nehezítő sárképződés.</p>
Tervezett beavatkozások, projektsomagok	<p>Geodéziai felméréssel a tulajdonviszonyok, telekhatárok és a világörökségi hatások tisztázását követően a nyomvonalas létesítmény tervezése, engedélyeztetése, közbeszerzése lefolytatása, gépi földmunkák elvégzése, az útalapok kiképzése, tömörítése, szilárd burkolása betonozással, vagy szórt makadám kővel, sóderrel, vagy tömörített, döngölt agyagos földfedéssel.</p> <p>Dűlőutak környezetének rendezése: a dűlőutakat szegélyező fasorok pótlása, árokpartok, vízelvezető medrek, átereszek, part- és támfalak kövezése, helyreállítása, egyedi építészeti emlékek (pl. útmenti keresztek) karbantartása.</p> <p>A löszfalas mélyutak rekonstrukciója, a partfalak állékonyságának és a csapadékvizek elvezetésének megoldása.</p> <p>A szőlő-, gyümölcsművelésbe vont és művelésre alkalmassá tett 0.5 -1,0 ha feletti tábla méretű parcellák, 10-30%-os meredekségű lejtők erózió-, talajvédelme: kősorok (obolák), kőfalak és több szintes teraszok kialakításával, talajerózió-védelmi talajtakarással, védő fa- és bokorsorokkal, figyelembe véve az éghajlatváltozás várható hatásait is.</p>
Intézkedés célcsoportja	Térségben működő vállalkozások, önkormányzatok
Lehetséges kedvezményezettek	Települési önkormányzatok, Tokaj Borvidék Fejlődéséért Nkft.
Monitoring mutatók	A program hatására a támogatással megvalósított/felújított dűlőút hossza (km);
Időbeli ütemezés	2021-23
Indikatív forrás	5,7 Mrd Ft
Programmegvalósítás módja	Tokaj-Zemplén Térség Fejlesztési Program (TZFP)

2. 1. 2. Kutatás-fejlesztési tevékenység és innováció támogatása

Az intézkedés keretében szükséges egy nemzetközileg is kiemelkedő kutatási infrastruktúra kialakítása, mely módszertani, technológiai, ökológiai, tájhasználati és vízgazdálkodási kutatásokat, a klímaváltozáshoz való adaptációs lehetőségek vizsgálatait teszi lehetővé Tokaji borvidéken. Ennek alapját a tarcali Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet, valamint a Tokaj-Hegyalja Egyetem képezheti, így az intézmények fejlesztése a térség szempontjából is kiemelkedő jelentőségű. Emellett fontos a klímaváltozáshoz történő adaptáció, nevezetesen új szőlőfajták telepítéséhez kapcsolódó kutatások (amelyek figyelembe veszik a telepítéshez, természetvédelemhez kapcsolódó szabályozásokat, más növényfajok védelmét), az északi lejtők bevonása, az alkalmazkodás nyomonkövetése, ez a tarcali kutatóintézet egyik legfontosabb feladata.

A kutatás-fejlesztési tevékenység támogatása egyrészt segíti a Tokaj Borvidéken a tudásbázis egyesítését és előmozdítja az ágazaton belül a borvidék pozícionáltságát, másrészt egy fejlett, kimagasló szőlészeti-borászati kutatóintézet mintaként szolgálna más borvidékek számára, így nemzetközileg versenyképes tudásközpontok alakíthatóak ki. A borvidékek kutatóintézeteinek együttműködése révén kiemelkedő színvonalú tudományos, nemzetközi jelentőségű kutatási eredmények szülehetnek.

A fejlesztések során kialakítandó kutatólaborok valódi agrár-tudásközpont szerepét tölti be, mely hosszú távon hozzájárul további komplex agrárgazdasági, tájhasználati fejlesztések megvalósulásához, helyi ökológia- és társadalomtudatos átalakulásához. A kutatás-fejlesztési projekt hosszútávon segíti a Tokaji Borvidék tájjellegű termékfejlesztését, a helyben történő élelmiszer-feldolgozás hatékonyságának és nyomonkövethetőségének növelése mellett.

Intézkedés specifikus célja	A kutatásokkal magas hozzáadott értékű új tudományos projektek indítása, technológiák létrehozása. Egy nemzetközileg is versenyképes tudásközpont kialakítása, amely egyrészt biztosítja a tudásbázisok egyesítését, másrészt megalapozza a szőlészeti-borászati ágazat fejlődését. Nemzetközi szinten is újnak számító, komplex kutatások a Tokaji borvidéken, különös tekintettel a klímaadaptációra.
Tervezett beavatkozások, projektsomagok	Nemzetközileg is kiemelkedő kutatási infrastruktúra kialakítása, komplexitását tekintve kutatólaborok és műhelyek, kutatócsoportok létrehozása, a Tarcali Kutatóintézet további fejlesztésével, közreműködve a Tokaj-Hegyalja Egyetemmel.
Intézkedés célcsoportja	nemzetközi és hazai tudományos kutatók, PhD hallgatók, szőlőtermesztéssel foglalkozó őstermelők, vállalkozások
Lehetséges kedvezményezettek	Tokaj Borvidék Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet Nkft., Tokaj-Hegyalja Egyetem

Monitoring mutatók	A program során a K+F tevékenységhez kapcsolódó megvalósított projektek száma (db)
Indikatív forrás	2 Mrd Ft
Időbeli ütemezés	2021-27
Programmegvalósítás módja	pályázati úton, GINOP+ (GINOP+ 2. prioritás - Kutatás, fejlesztés, innováció. Szakpolitikai cél: a tudástermelés, tudásáramlás és tudáshasznosítás ösztönzése, keretösszeg 767,3 Mrd Ft.)

2. 1. 3. A helyi, minőségi alapanyagok előállításának támogatása

A Tokaji Borvidék változatos környezettel, természeti és mezőgazdasági értékekkel rendelkezik. A helyi termékek előállítása a környezetre jó hatással van, tradicionális alapanyagok, ételek, kézműves termékek előkészítését előtérbe helyezi, a borvidéki szereplőket összeköti, valamint közösséget alakít ki a helyi termelők, kis és nagy vállalkozás, borászok és a borvidékre látogatók között.

A prémium minőségű borok harmonikus társítása a gasztronómiában, magas szintű szaktudást, minőség- és anyagismeretet, kifinomult ízlést feltételez. A Borvidék borai közül számos tétel felkerült a világ multikulturális konyhaművészetének étel és itallapjaira. A Tokaji bor, az azzal készített ételek sajátos kulináris üzenetet, filozófiát és ízvilágot tükröznek. Ennek helyei, interpretálói olyan gasztro-terek lehetnek, ahol a prémium kategóriát képviselő helyi alapanyagok és borok, borpárlatok felhasználásával készült ételkülönlegességek jól megférnek egymás mellett, a tradíciót képviselő lokális és az aktuális trendet követő globális gasztronómia képviselői, mesterei, séfjei ezt az egyedi ízvilágot kulináris élményprogramként mutatják be.

Az intézkedés során a helyi specialitásokat és termékeket bemutató és készítő manufaktúrák, különös tekintettel a borkóstoláshoz és borvacsorákhoz kapcsolódó fejlesztései valósítandók meg az egyes települések sajátosságaihoz (pl. sajtok – Tarcál, Mád; vadhúsok, aszalt gyümölcsök és zöldségek – Makkoshotyka, mangalicatermékek – Szegilong, Olaszliszka, Erdőbénye; borkorcsolyák (pl. percc) – Erdőhorváti; tésztafélék – pl. Szegilong, méz, lekvár – Bekecs, Tokaj, Sátoraljaujhely, Bodrogkeresztúr; borecet – Bodrogkeresztúr; savanyított és füstölt termékek – Rátka; szárnyasok – Bodrogolaszi; halak – Tokaj; mézeskalács – Abaújszántó, Sárospatak; aszúesszencia gyógyhatása – Erdőbénye; sváb ételkülönlegességek - Herceggút) igazodva.

Intézkedés specifikus célja	A helyi minőségi alapanyagok, termékek előállításának erősítése, amely mindenképp növelné a borvidék kulináris imázsát. Hálózatos rendszer kiépítése a szereplők között, valamint a térség termékeinek széleskörű megismertetése.
Tervezett beavatkozások, projektsomagok	<p>Helyi, minőségi, értéknövelő mezőgazdasági termékek előállításának támogatása, kisüzemi manufaktúrák kialakítása, meglévők kapacitásának bővítése, tevékenység diverzifikáció, új értékesítési formák és csatornák kialakítása (termelői-kézműves piacok, vásárterek) és fejlesztése, helyi termékek hálózatának, integrációjának létrehozása.</p> <p>A hálózatos rendszer kialakítása a helyi szereplők érvényesülését engedi meg és együttműködésükkel a borvidék gazdasági fejlődéséhez járul hozzá. A hálózatos rendszerben kézműves termelők, éttermek, piacok, borászok, utazási irodák és ügynökségek, helyi boltok szerepelnének. A rendszer egyúttal támogatja a helyi kisközösségek kialakulását, erősíti a lokális gazdaságot, és segíti a vidéki térség fennmaradását. A gazdálkodás a hosszú távú elkötelezettségen és partnerségen alapul, ahol a termelő, valamint a termékek előállítói mellett a fogyasztóknak is fontos szerepe van a gazdaság fenntartásában.</p> <p>Helyi adatforgalmi rendszer kialakítása a helyi termelők, értékesítők és vendéglátóhelyek számára arról, hogy az egyes településeken milyen speciális termékek kaphatók.</p> <p>A minőség fenntartása érdekében egységes minősítési rendszer és minőségbiztosítási és minőségirányítási rendszer kidolgozása elengedhetetlen. Térségi szintű partnerségi együttműködés rövid ellátási lánc kiépítésével.</p>
Intézkedés célcsoportja	Helyi lakosság, helyi kis és nagyvállalkozások, őstermelők, potenciális befektetők, hagyományörző szervezetek
Lehetséges kedvezményezettek	Vállalkozások/gazdasági és integrátor szervezetek, őstermelők, társadalmi agrárvállalkozások
Monitoring mutatók	Térségi minőségbiztosítással, védjeggyel ellátott termékek száma (db)
Indikatív forrás	900 M Ft
Időbeli ütemezés	2021-27
Programmegvalósítás módja	pályázati úton, VP, GINOP+, KAP I-II. pillér

2. 1. 4. A Tokaji borok hazai fogyasztásának pozicionálása

A külföldi bormarketing és imázs építés, valamint a száraz furmint bor népszerűsítése mellett hangsúlyt kell fektetni a Tokaji borok, közte az aszú hazai fogyasztásának pozicionálására, rendszeressé tételére, mely a hagyományos ételekhez, édességekhez való hozzárendelés útján érhető el. Az aszú jellegénél fogva desszertbor, testes, édes, zamatos, ezért kiválóan alkalmas az ünnepi menük (pl. karácsony, húsvét, családi összejövetelek) kísérőjének. Az aszú színe, az óarany tökéletesen illik az ünnep emelkedett hangulatához, marketing szempontból könnyen beépíthető a magyar gasztronómia hagyományokba. Cél, hogy a magyar lakosság és átlagfogyasztó számára a

Tokaji Bor a minőséget jelentse, ehhez kapcsolódóan a borok pozícionálásánál a széles fogyasztóközönség felé történő kommunikáció is meghatározó.

Intézkedés specifikus célja	A hazai marketing intézkedés egyik célja, hogy a magyar háztartásokban hagyományteremtő módon rendszeressé váljon a Tokaji borok, közte az aszú fogyasztása, melyet az aszú jellegénél fogva első körben az ünnepekre (húsvét, karácsony) fókuszálva kellene népszerűsíteni. A másik hazai marketing intézkedési cél a Tokaj – Zemplén marketing szervezet által meghatározott PR kampányok sorozata. Nemzetközi marketing intézkedés célja a térség turisztikai és termékküzenetének nemzetközi szaklapokban való megjelenítése. A tokaji aszú, mint termék, illetve történet elhelyezése nemzetközi filmekben, forgatókönyvekben. Nemzetközi borkiállításon (London, Frankfurt, Hong Kong) való aktív részvétel. Közös bor promóciós események szervezése Ázsia és Amerika irányába európai borvidékekkel közösen.
Tervezett beavatkozások, projektcsoomagok	PR és reklámkampányok, kiemelt rendezvényeken kóstolóval egybekötött aszúvásár. Aszús ételeket tartalmazó szakácskönyv készítése az aszú népszerűsítésére. Merchandise termékek létrehozása és terjesztési hálózatának megszervezése. Éves Tokaj Nagykövet választás és gála esemény megrendezése. Egységes borvidéki borverseny és nemzetközi borírók, tanulmányútjaink szervezése, valamint a Borvidék hazai megjelenése gasztronómiai eseményeken, programokon.
Intézkedés célcsoportja	Magyarország lakossága
Lehetséges kedvezményezettek	Térségi borászatok, térségi marketing, turisztikai szervezet
Monitoring mutatók	A Tokaji Borvidék borászatainak megjelenése önálló, a Borvidéket népszerűsítő hazai gasztronómiai eseményeken (db)
Indikatív forrás	2 Mrd Ft
Időbeli ütemezés	2021-24
Programmegvalósítás módja	TZFP

2. 2. Prioritás: Helyi gazdaságélénkítés

Stratégiai cél

ÉLÉNK HELYI GAZDASÁG – DINAMIKUS TOKAJ

Specifikus célok

- A helyi adottságokhoz illeszkedő gazdasági tevékenységek támogatásán keresztül a Borvidék népességmegtartó erejének és jövedelemtermelő képességének erősítése, főként a fiatal korú generációk helyben tartása, elvándorlásuk csökkentése, új foglalkoztatási és vállalkozási formák, tevékenységi területek ösztönzése a mezőgazdaságban, és a mezőgazdaság diverzifikációjával, a terciér gazdaság, a szolgáltatói szféra gazdasági szerepének és arányának növelésével.

A helyi gazdaságfejlesztés ágazati szinten, területileg differenciáltan jelenik meg.

A mezőgazdasági fejlesztések a térség gazdasági erejének és potenciáljának széleskörű fejlesztését szolgálják, melyek jelenthetik a gabonatermesztéshez és feldolgozáshoz kapcsolódó beruházásokat (kisméretű gabonatórolók, gabonaszárítók építését, energiahatékonyságot növelő beruházásokat), zöldségtermesztésre szakosodott vállalkozások fejlesztését (üvegházak, kertészetek, mintagazdaságok kialakítása). A helyi gazdaságfejlesztés fontos elemei a helyi alapanyagok feldolgozására szolgáló üzemek, hűtőházak és logisztikai bázisok kialakítása, a szükséges infrastruktúra beruházások megvalósításával. A térség földrajzi adottságai kiválóan alkalmasak a gyümölcstermesztésre is, így a telepítés ösztönzése és gyümölcsfeldolgozásra alkalmas helyszínek kialakítása fontos cél. A minőségi szőlőtermesztésre kevésbé alkalmas, valamint a parlagon lévő területek, hasznosítását az állatokkal tartott legelők visszaállítása biztosíthatja, az állattenyésztés szerepének erősítése a helyi foglalkoztatásban és termék előállításában játszik fontos szerepet.

A tágabb térségben (így Miskolcon, Nyíregyházán és Debrecenben) jelenlevő, nagyszámú foglalkoztatottat felszívó ipari vállalkozások alapvetően határozzák meg a társadalmi folyamatok dinamizálódását, hiszen a munkaerő helyben maradása és helyi foglalkoztatása, versenyképes jövedelem biztosítása lehetővé teszi a térség sikeres fejlődését, települési és egyéni szinten egyaránt pozitív hozadéka van. Az ipari tevékenység jelenléte ugyanis a munkaerőpiac számos csoportja, így az alacsony, közepes és magasan kvalifikáltakat is képes felszívni, ezáltal biztosítani tudja a megélhetést, pozitív vándorlást indukálhat a térségbe, emellett a térségi szaktudás is megjelenik. Az ipari tevékenységek (könnyűipar, gépiparhoz kapcsolódó ágazatok) hosszú múltjának, a rendszerváltozást követően a külföldi tőke megtelepedésének, a potenciális befektetői körnek, egyetemek közelségének, valamint a térségi gazdasági övezet és ipari parkok létrejöttének eredményeképpen egy olyan bázis alakult ki, amelyre tovább alapozni lehet a térség termelő, feldolgozó és gyártó üzemeinek fejlesztéseit. A Borvidék esetén jelenleg a városi jogállású települések mellett több olyan kistelepülést találunk, ahol potenciális lehetőség a fenntartható, a táji karaktert és védettséget figyelembe vevő ipari és helyi termék feldolgozó kisüzem „manufaktúra” kialakítása, amelyek támogatása és fejlesztése egyértelműen megoldást jelenthetnek a kistelepülések kedvezőtlen társadalmi-gazdasági problémáira, csökkenthetik a falvak elnéptelenedését, megállítva ezzel a Borvidéken tapasztalható demográfiai krízist.

- A Tokaji Borvidék kutatási és fejlesztési szektorhoz kapcsolódó vállalkozások alacsony számban jelennek meg, így az innovatív vállalkozói környezet feltételeinek megteremtése (pl. inkubátorházak, start-upok), vállalkozások közötti K+F együttműködések ösztönzése szintén fontos szegmensét képezi a térség gazdasági fejlődésének.

- Jelentős geopolitikai adottság a térség határmenti elhelyezkedése. A határon átnyúló közlekedési folyosók (vasúti, közúti, kerékpáros, vízi, légi), és szektor kapcsolatok a gazdasági szereplők, közsféra szervezetek közötti tevékeny együttműködések, közös projektek feltételeit teremtik meg.

Eredményességi kritériumok

Mutató megnevezése	Adatforrás és mérési módszertan
Mezőgazdasági fejlesztésekhez kapcsolódó projektek száma	Támogatott projektkereső
Mezőgazdasági termékek védjegyszerének kialakítása	Tokaj Borvidék Fejlődéséért Nkft.
Erdőterületek nagysága	KSH
Erdő- és vadgazdálkodáshoz kapcsolódó projektek száma (db)	Támogatott projektkereső
Vadászati infrastrukturális elemek létesítésének száma (db)	térségi vadásztársaságok
Iparfejlesztéshez kapcsolódó projektek száma	Támogatott projektkereső
K+F projektek száma	Támogatott projektkereső
Regisztrált vállalkozások száma	KSH

Intézkedések leírása

2. 2. 1. Mezőgazdasági termelést és értékesítést érintő fejlesztések

A Borvidék mezőgazdaságának legfontosabb pillére a szőlőtermesztéshez, valamint borkészítéshez kapcsolódik, amelynek fontos eszköze a szőlészek-borászok térségbe vonzása, a jelenlegiek támogatása, termékeik értékesítésében segítségnyújtás, valamint a szolgáltatásaik kiszélesítése. Tokaj-Hegyalja egyet kell jelentsen a jövőben is a minőségi, világhírű bor előállításának legfontosabb színhelyének, s ehhez minden feltételt biztosítani szükséges.

A gyümölcsstelepítésekhez, zöldség- és gyümölcsstermesztéshez kapcsolódó tevékenységek ösztönzése során a vidékfejlesztési források által kínált pályázati lehetőségek kihasználásával megvalósítható az ültetvénytelepítés, emellett gyógy-és fűszernövények telepítése, hűtőházak létrehozása, gépbeszerzések, fiatal mezőgazdasági termelők számára nyújtott induló támogatások, mezőgazdasági kisüzemek fejlesztésének népszerűsítése.

A gyümölcsfeldolgozás támogatása keretében gyümölcsfeldolgozó üzemek létrehozása valósítandó meg, melynek célja a nem bor minőségű szőlő és egyéb gyümölcsfajták feldolgozása gyümölcsléként és más késztermékként. Az előállított termékek nemcsak a gazdasági növekedést szolgálják, hanem

kiszolgálhatják a térség intézményeit, elsősorban köznevelési, oktatási és szakképző intézményeket, illetve szociális ellátást nyújtó intézményeket, valamint piaci alapú élelmiszeripari feldolgozókat.

A mezőgazdasági fejlesztések másik iránya az állattenyésztés, állattartás és fajmentés feltételeinek javítása (pl. hagyományos magyar fajták, pl. rackajuh, mangalica sertés, szürkemarha), egyrészt infrastrukturális beruházások megvalósítása (állattartó telepek korszerűsítése, építése, trágyatároló építése, új gépek és berendezések beszerzése, energiahatékonyabbá tevő fejlesztések), másrészt agrárgazdasági képzési programokban, szaktanácsadásban való részvétel útján. Fontos innovatívan, környezettudatos, ökológiai módszerek alkalmazásával újjáéleszteni, újra fogalmazni a térség ártéri tájgazdálkodását, a Bodrog árteréhez, illetve a Bodrogtóhoz kapcsolódó termelési hagyományait és sajátosságait.

A mezőgazdasági tevékenység ösztönzése prioritás keretében lehetőséget kell biztosítani a helyi piacszervezéshez, helyi termék előállításához, a szociális célú közétkeztetéshez kapcsolódó, mezőgazdasági termékek térségi piacra jutását segítő beavatkozások megvalósítására is.

A pandémia és a vele járó globális válság helyzet rámutatott a helyi közösségek, a helyi értékek és termékek fontosságára. A vásárlói magatartás megváltozása az egészségtudatosság, a minőség irányába mozdult el. A vásárlók számára egyre nagyobb hangsúlyt kap az, hogy milyen termék kerül az asztalra, honnan és kitől. Ezért fontos segíteni a 2016-2020 között megyei TOP-ból és VP forrásokból létesült helyi termelői piacok alapanyag ellátását, termék kínálatuk további bővítését a jövőben.

A Tokaji Borvidék védjegyrendszer kialakításának célja, hogy a tokaji bor minőségéhez és jellegéhez méltó védjegyrendszer – marketing eszköz – kerüljön kialakításra, a termőhelyhez, térségi hagyományokhoz kötődő, helyben előállított borra és egyéb termékekre bevezetve.

Intézkedés specifikus célja	Mezőgazdasági termékek előállításának, a növénytermesztéshez (fűszer-, zöldség- és gyümölcsstermesztéshez, gomba- és gabonafélék termesztéséhez), valamint állattenyésztéshez kapcsolódó fejlesztések, infrastrukturális beruházások, feldolgozó üzemek megvalósítása.
Tervezett beavatkozások, projektsomagok	<ul style="list-style-type: none"> - Ökológiai és természetközeli gazdálkodást, vagy hagyományos gazdálkodást végző termelők tevékenységének fejlesztése, elősegítése. - Helyi viszonyoknak megfelelő, elsősorban honos gyümölcskultúra-telepítés ösztönzése. - Fűszer-, gomba-, zöldség- és gyümölcsstelepítések, termesztéshez és feldolgozáshoz kapcsolódó tevékenységek ösztönzése, a nem bor minőségű szőlőt adó és az elhagyott termőterületek gyümölcsstermesztésbe való bevonása (gyümölcsösök – pl. szilva, alma, bodza; ültetvénytelepítés, gyógy- és fűszernövények telepítése, gombaházak-hűtőházak létrehozása (pl. Makkoshotyka, Golop),

	<p>kertészeti gépbeszerzése támogatása, fiatal gazda pályázat térségi erősítése, mezőgazdasági kisüzemek fejlesztése).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyümölcsfeldolgozó üzemek létrehozása, mely a nem bor minőségű szőlő és egyéb gyümölcsfajták – pl. alma, körte, meggy, szilva, bodza – feldolgozására irányul. Natúrlé- és gyümölcspüré, lekvár készítő és konzerváló üzemek létesítése, aszalóüzemek kialakítása (pl. Makkoshotyka) megújuló energiával ellátott csarnoképületekben, gyógynövények termesztése, gombaüzemek kialakítása. - Egyéb élelmiszeriparhoz kapcsolódó ágazatok és vállalkozások, üzemek fejlesztése (pl. halfeldolgozás - Tokaj, valamint a csokoládégyártás további fejlesztése Szerencsen). - Állattenyésztés, állattartás és fajtamentés feltételeinek javítása, állattartó telepek kialakítása, speciális magyar állatfajták tenyésztése – mangalica vagy szárnyasok (pl. Bekecs, Olaszliszka, Erdőbénye, Erdőhorváti, Szegi, Szegilong, Mezőzombor, Bodrogolási). - Ártéri gazdálkodás elősegítése: az ár- és hullámtérben az erdőirtások helyén vizenyős rétek, legelők alakultak ki, melyek alacsony környezeti terheléssel extenzíven legeltethetők. Ezek megfelelő alapot teremt egy kiegyensúlyozott tájhasználatához és ökológiai állattartáshoz, natúr és biotéjtermeléshez, tejtermékek előállításához. - Védjegyrendszer kialakítása, mely a termőhelyhez, térségi hagyományokhoz kötődő, helyben előállított borra és egyéb termékekre kerül bevezetésre.
Intézkedés célcsoportja	mezőgazdasági őstermelők, agrárszektorban működő vállalkozások
Lehetséges kedvezményezettek	mezőgazdasági termelők, fiatal mezőgazdasági termelők, mikro- vagy kisvállalkozásnak minősülő mezőgazdasági termelők
Monitoring mutatók	<ul style="list-style-type: none"> - A mezőgazdaság nemzetgazdasági ágazatban regisztrált vállalkozások száma (db) - Vidékfejlesztési Programban támogatást elnyert projektek száma (db), összege (Ft)
Indikatív forrás	7 Mrd Ft
Időbeli ütemezés	2021-27
Programmegvalósítás módja, forráslehetőség	pályázati úton, KAP II. tengely

2. 2. 2. Erdőgazdálkodás

Erdőink gazdasági és környezetvédelmi feladatok mellett, egyre nagyobb arányban közjóléti szerepet is betöltenek. A Borvidék erdőborítotttsága, termőhelyi adottságai, a társadalmi elvárások, valamint a szakmai és gazdasági érvek egyöntetűen a természetes folyamatokra alapozott erdőgazdálkodás kialakítását követelik meg. Ezért fontos a tervszerű fakitermeléssel érintett hegy- és dombvidéki keménylomb erdők folyamatos, ütemezett állomány pótlása, mindezt úgy elvégezve, hogy a beavatkozás tájképi, ökológiai anomáliát és traumát ne okozzon.

A hatályos, az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény előírja az állami tulajdonú, védelmi és közjóléti rendeltetésű erdőkben a nem vágásos üzemmódú erdők arányának növelését. Az egykor hatalmas erőfeszítések árán, talajvédelmi célból, a talajerózió megakadályozására és a tájkép javítására szolgáló erdők és kopárfásítások létrehozása olyan pionír fajokkal voltak csak lehetségesek (feketefenyő, erdei fenyő), amelyek segítségével később megindult a talajfejlődés, és erre támaszkodva ma már kíméletes beavatkozással lehetővé válik a faállomány cseréje is őshonos fafajokra.

A Borvidék erdőiben Magyarország számos nagyvadfaja megtalálható. Szabályozott feltételek mellett engedélyezett a gímszarvas, a vaddisznó, az őz állomány vadkárelhárító, állományszabályozó ritkítása, vendégek vadásztatása. A vadászok körében kedvelt a szabadterületes hajtásos és magaslehes vadászat. Az ide érkező hazai és külföldi vadászok természeti környezetben fekvő, változatos szolgáltatásokat nyújtó, igényes, színvonalas szálláshelyeket keresnek. A vadászból származó hústermékek feldolgozása, értékesítése, térségi terméként a piacra jutás és értékesítés elősegítése, valamint helyi éttermekben történő kínálata a prioritás szintén fontos elemeként jelenik meg.

Az intézkedéshez kapcsolódóan lehetőség nyílik az erdei gombákat feldolgozó, szárító és egyéb gombatermékeket előállító manufaktúrák kialakítására, csakúgy mind a gyógynövény és egyéb erdei gyümölcsök, magas minőséget előállító feldolgozására. Emellett a Borvidék nagyvad állománya lehetőséget biztosít a vadhúsok feldolgozására, amely szintén a helyi termékeket, valamint a vadászturizmus fejlődését is elősegítheti. A térségben nagy hagyományokkal bír a hordókészítés, valamint a hozzá kapcsolódó fakitermelés.

A prioritás során megvalósított intézkedések a helyi erdészeti és vadászati szereplőkkel együttműködve történnek.

<p>Intézkedés célja</p>	<p>Cél, hogy olyan erdőállomány alakuljon ki a Borvidéken, amely a legnagyobb ökológiai és ökonómiai értéket hordozza. Fenntartható erdő- és vadgazdálkodás biztosítása. Emellett fontos megőrizni és fenntartható módon bánni a térség vadállományával és környezettudatosan használni a gomba-, gyógy-, fűszer- és különböző erdei növényállományt. Az intézkedés során a magas erdőborítottsággal rendelkező települések relevánsak elsősorban (pl. Makkoshotyka, Erdőbénye, Erdőhorváti, Tolcsva).</p>
<p>Tervezett beavatkozások, projektsomagok</p>	<p>Erdőállomány kezelése és megújítása:</p> <p>Figyelmet kell fordítani a szakértelemmel, újonnan ültetett, fiatal erdők nevelésére, ápolására, törzskiválasztó és növedékfokozó gyéritésére – amely csak a világörökségi arculati kézikönyv (VAK) meghatározott fafajokkal, és az erdőtervek előírásainak megfelelően történhet. Kiemelten a keményfás lomberdők, fás ligetek telepítésére, ápolására és fenntartására.</p>

Intézkedés
célsoportja
Lehetséges
kedvezményezettek
Monitoring
mutatók
Indikatív forrás

Időbeli ütemezés
Programmegvalósítás módja,
forráslehetőség

Vadászati, valamint vadfeldolgozáshoz kapcsolódó infrastruktúra fejlesztése:

Magaslesek, megfigyelő tornyok létesítése. Vadászházak, szálláshelyek és kiegészítő szolgáltatások létesítése.

Kisüzemi vadfeldolgozás feltételeinek megteremtése, a vadhús, mint helyi termékként történő értékesítése, beillesztése a helyi éttermi, ellátási struktúrába.

Gomba, gyógynövények és erdei gyümölcsök feldolgozásának fejlesztése, tudástransfer-oktatás:

Gomba- és gyógynövény, valamint az erdőből származó gyümölcsfeldolgozó manufaktúra kialakítása, fejlesztése. A kisüzemi feldolgozást segítő infrastruktúra- és szolgáltatásfejlesztés, ismeretátadási oktatási, promóciós programok támogatása.

A borvidék erdőgazdálkodással foglalkozó településeinek a lakossága, helyi vállalkozások, vadásztársaságok.

Térségi erdészetek, vadásztársaságok, önkormányzatok, magánszemélyek és vállalkozások, forprofit és nonprofit szervezetek

- Erdő- és vadgazdálkodáshoz kapcsolódó projektek száma (db)
- Vadászati infrastrukturális elemek létesítésének száma (db)

1,2 Mrd Ft

2021-27

pályázati úton KAP II. tengely

2. 2. 3. Ipari fejlesztésekhez kapcsolódó intézkedések

A prioritás fókuszában a feldolgozóiparhoz, járműiparhoz, logisztikához, valamint más ipari tevékenységhez kapcsolódó innovációhoz, új termékek kialakításához, egyes speciális, magas hozzáadott értékkel rendelkező ágazatok (pl. járműiparhoz és precíziós mezőgazdasági eszközök gyártásához kapcsolódó vállalkozások) fejlesztéseinek ösztönzése áll. Továbbá az ipari tevékenységet folytató vállalkozások működési környezetének javítása valósítandó meg a telephelyfejlesztések, inkubátorházak, kisebb üzemek, gyártócsarnokok létesítése révén nemcsak városi térségekben, hanem a potenciállal (befektetési szándékkal, meglévő telephellyel) rendelkező rurális területeken is. A térség kulturális örökségének inspiráló erejére épülő kreatív ipar megteremtésének ösztönzése szintén kiemelt cél. Kreatíviparnak tekintjük azokat a tevékenységeket, melyek egyidejűleg teremtenek üzleti és kulturális értéket. A legdinamikusabban növekvő kreatívipari terület között a design, vagyis a termék-, grafika- és divattervezés ágazatok vannak Magyarországon. Biztosítani kell ezen vállalkozók borvidéki ökoszisztémájának kiépítését, térségbe vonzását, hisz a magas minőségű gasztró szolgáltatások kapcsolt termékékként is értelmezhető a design ipar szolgáltatásai, könnyen katalizálhatják a térség turisztikai fejlődését is.

Az ipari tevékenység mellett fontos kérdés a borvidéken a bányászati tevékenység jövőbeni folytatása, a világörökségi és környezeti fenntarthatóság szempontjait érvényesítő kiaknázása.

Ugyanakkor nem cél újabb bányák nyitásának támogatása. A térségben jelenleg 15 engedélyezett, kitermeléssel rendelkező bánya van, mely a világörökségi terület 0,49%-át fedi le. Továbbá 4 bánya szüneteltetési engedéllyel rendelkezik, 1 km² bányatelekkel. Ezen kívül 6 bánya, mintegy 2,2 km²-nyi területen, megrekedt a hatósági engedélyeztetési folyamatban. A 27 borvidéki településen mintegy 90 felhagyott bánya található, melyekből csak néhány hasznosult, ugyanakkor mindegyik felfogható értéként, keresve a lehetőségeket táj tudatos hasznosításukra. Fontos, hogy az ökológiai szempontú, a fenntarthatóságot figyelembe vevő bányászati stratégia készüljön, mérlegelve az ásványi vagyon arányos hasznosítását, a távlati igények és regionális/országos lehetőségek együttes értékelését, a tágabb térségben bányászati tevékenységek áthelyezési, kiváltási lehetőségeit. Szükséges meghatározni a világörökségi területen folytatott bányászati tevékenységgel kapcsolatos stratégiai célt, melyhez vizsgálni kell a bányászati tevékenység folytatása mellett és ellene szóló érveket. Továbbá, indokolt felmérni a kitermelt ásványi nyersanyagokra vonatkozó távlati igényeket (e körben korlátozó szempont az országon kívülre történő értékesítés), azoknak az ország más területén történő kitermelhetőségét, a kitermelési mennyiségek indokolt korlátozhatóságát, a bányászat zavaró hatásainak csökkentési lehetőségeit (figyelemmel a hatályos bányászati jogi szabályozásra), a bányászati tevékenységek áthelyezési, kiváltási lehetőségét (e körben a kompenzáció kérdését), az országban máshol fel nem lelhető, a régióban felhasznált sajátos építészeti alapanyagok minősülő ásványi nyersanyagok bányászatának előnyben részesítését. Illetve magában foglalja a felhagyott bányaterületek rekultivációjának körülményeit, az érintettekkel megalkotva egy világörökségi státuszuknak megfelelő együttműködési kódexet.

<p>Intézkedés specifikus célja</p>	<p>A célja egyrészt a magas hozzáadott értékkel rendelkező, főleg az ipari, innovációs és logisztikai tevékenységekhez tartozó környezet megteremtése, a helyi adottságokhoz, munkaerőpiaci igényekhez, a térség gazdasági szerkezetéhez igazodó vállalkozások letelepedésének, a meglévők továbbfejlesztésének, illetve új, a helyi környezeti, világörökségi és humánerőforrás adottságokra reflektáló vállalkozások alapításának támogatása, ipari parkok fejlesztése. További cél a bányászati tevékenységre vonatkozó, a fenntarthatósági és világörökségi szempontokat figyelembe vevő stratégia készítése, a térségi bányászat jövőbeni elfogadható szerepkörének megtalálásáért.</p>
<p>Tervezett beavatkozások, projektcsomagok</p>	<p>Az ipari ágazatok közül kiemelhető egyrészt az építőiparhoz kapcsolódó, innovatív és környezetbarát tevékenységek kialakítása (pl. nemfémes ásványi nyersanyagok feldolgozása, speciális, a térségre jellemző és egyedi minőséget képviselő termékek előállítás).</p> <p>Másrészt a járműiparhoz kapcsolódó ágazatok fejlesztése is fontos eleme a térség gazdaságának, ide sorolhatjuk a fémiparhoz kapcsolódó (könnyűfém termékeket előállító, megmunkáló vállalkozások, alkatrészgyártó üzemek, szerszámgyártó és speciális technológiát alkalmazó fémipari egységek) tevékenységeket.</p> <p>Területi szempontból indokolt a térség nyugati és keleti kapujaként funkcionáló városok fejlesztése (Szerencs, Sátoraljaújhely, valamint ipari vállalkozásokban</p>

Intézkedés
célcsoportja

Lehetséges
kedvezményezett
Monitoring
mutatók
Indikatív forrás

Időbeli ütemezés
Programmegvalósítás módja,
forráslehetőségek

gazdag Sárospatak), különös tekintettel a hagyományokkal bíró feldolgozóipar, valamint húzóágazatokhoz kapcsolódó (járműipar) kapcsolódó tevékenységek fejlesztése, nagy tömegű munkaerőt felszívó üzemek kialakítása.

Továbbá a könnyűipar (pl. textilipar) is hagyománnyal bír a térségben, ennek fejlesztése főleg a női foglalkoztatás terén kaphat nagyobb hangsúlyt. Az intézkedés során cél a meglévő ipari parkok továbbfejlesztése, valamint ipari potenciállal rendelkező területek kialakítása. Az ipari területek kialakítása során elsődrendű szempont a termőföld védelme, így alapvetően a barnamezős beruházások élveznek prioritást. A világörökségi státusz, természeti környezet eltérései a települések között munkamegosztást eredményeznek, így fontos lehet az ipari tevékenységek szegmentálása.

Logisztikai bázisok, inkubátorházak kialakítása:

Kedvező közlekedéscélrajzi helyzetű és megközelítésű területeken, az átmenő forgalom megállítására, kamionparkolók kialakítása, a helyi termékek elosztóbázisának létrehozása céljából indokoltak. (pl. Bekecs).

Kistelepüléseken inkubátorházak, turisztikai célokat kiszolgáló co-living alkotóházak, kisebb üzemek létrehozása a helyi, betelepülni vágyó vállalkozások számára, magas színvonalat biztosító szolgáltatásokkal.

Kézművesipari fejlesztések:

Magas hozzáadott értéket hordozó termékek előállítására. A Tokaji Borvidék természeti jellegére, ártéri és hegyvidéki erdeire épülő hagyományos faipari kézműves mesterségeinek fejlesztése, pl. Erdőbénye - hordókészítés, Sárospatakon, Bodrogkeresztúron, Golopon, valamint Vámosújfaluban a kézműves fazekas, valamint kerámia termékek készítése, modern funkciót ellátó használati merchandise termékek gyártásának ösztönzése. A borvidék szőlőművelő falvaiban a szőlőfeldolgozáshoz kapcsolódó innovatív, tevékenységdiverzifikált vállalkozások fejlesztésének támogatása.

Egyéb üzemek, pl. építőanyag alapanyaggyártás (Bodrogkisfalud, Erdőhorváti – brikettek előállítása, Monok: térburkolat), valamint egykori kályhaüzemek újraélesztésének, kályhaépítő mesterek működésének biztosítása a térség egyedi gazdasági szegmensét adhatják.

Inkubátorházak kialakítása:

Mikro- kis- és középvállalkozások, valamint start-up vállalkozások számára innovatív vállalkozói és szolgáltató környezet és az igényeikhez igazodó szolgáltatások kialakítása

A borvidék lakossága, az iparban dolgozó és potenciálisan bevonható térségi munkaerő, befektetők.

Vállalkozások, civil szervezetek, helyi önkormányzatok.

Támogatott iparfejlesztési projektek száma (db) és összege (Ft)

2,8 Mrd Ft

2021-27

pályázati úton, GINOP+, TOP+, KAP II.pillér

2. 2. 4. Kutatás-fejlesztés és innovációs tevékenységhez kapcsolódó intézkedések

Az intézkedés keretében megvalósuló projektek célja a kutatásban, fejlesztésben dolgozók számának a növelése. Ehhez eszközként szolgálhat a duális képzésekben résztvevő szakemberek

helyben tartása, a kutatói és mérnöki innovációs bázis kialakítása, főként az élelmiszer gépipar és kreatív ipar, IKT szektor területén, nemfémes ásványi nyersanyagok felhasználásához kapcsolódó technológiák kutatása esetén. Továbbá a helyi adottságokhoz és igényekhez igazodó start-up, valamint magas hozzáadott értéket képviselő vállalkozások letelepedésének ösztönzésének támogatása is szükséges a diverz, több lábon álló gazdasági szerkezet megteremtése érdekében.

A térség egyetemekhez való közelsége, valamint a helyben levő felsőoktatási intézmények, a magasan képzettek arányának növekedése, valamint helyben levő, főleg a nemzetgazdasági húzóágazatokhoz köthető vállalkozások jelenléte kiindulási alapot képez ahhoz, hogy a Borvidék egy megfelelő környezetet tud biztosítani a letelepedő kutatásban, fejlesztésben és innovációban tevékenykedő vállalkozások, szakemberek számára. Ezek közül kiemelhető a járműiparhoz kapcsolódó mérnöki tevékenység és kutatás, például prototípus, speciális termékek, alkatrészek fejlesztése és tervezése, továbbá olyan innovációs start-up vállalkozások megtelepedésének támogatása (modern vállalkezési környezet megteremtésével), amelyek minőségi munkakörülményeket igényelnek és informatikai hátterüknek köszönhetően nem kötődnek egy adott telephelyhez.

Intézkedés specifikus célja	A célja a magas hozzáadott értékkel rendelkező, főleg az ipari, valamint az IKT szektorhoz kapcsolódó tevékenységekhez tartozó kutatási és fejlesztési környezet megteremtése, a piaci adottságokhoz és igényekhez, technológiai fejlődéshez igazodó start-up, valamint magas hozzáadott értéket képviselő vállalkozások letelepedésének támogatása. További cél a duális képzésekben résztvevő szakemberek helyben tartása, kutatói és mérnöki innovációs bázis kialakítása.
Tervezett beavatkozások, projektsomagok	<ul style="list-style-type: none"> - Vállalatok K+F+I tevékenységének támogatása, - Innovációs ökoszisztéma (start-up és spin-off) fejlesztésének támogatása - a körforgásos gazdaság megvalósulásának, a bölcsőtől a bölcsőig szemlélet terjedését, a termelési ciklusok zárását szolgáló kutatások, fejlesztési programok ösztönzése - Felsőoktatási és Ipari Együtműködési Központ - Kutatási infrastruktúra fejlesztése - Prototípus, termék-, technológia- és szolgáltatásfejlesztés támogatása - K+F versenyképességi és kiválósági együttműködések támogatása - Önálló Tokaj-Hegyalja Egyetem létrejötte – szőlész borász képzés, turizmus-vendéglátás képzések, kulturális örökség és vállalkozás-fejlesztési ismeretek, nemzetközi hírű egyetem fejlesztése, stabil kutatói bázis és státuszok megteremtése, tudásáramlás és tudáshasznosítás ösztönzése
Intézkedés célcsoportja	Helyi lakosság, felsőoktatásban tanulók
Lehetséges kedvezményezett	Vállalkozások, felsőoktatási intézmények, közintézmények, civil szervezetek.
Monitoring mutatók	Elnyert K+F+I projektek száma (db), a támogatás összege (Ft)

Indikatív forrás	4 Mrd Ft
Időbeli ütemezés	2021-27
Programmegvalósítás módja, forráslehetőségek	pályázati úton, GINOP+, TZF

2. 3. Prioritás: Világörökségi kultúrtáj védelme

Stratégiai cél

ÉLŐ ÖRÖKSÉGÜNK

Specifikus célok

- A Tokaji történelmi borvidék kultúrtáj értékeinek megőrzése több szinten valósítandó meg. Egyrészt a világörökségi cím által megkövetelt eljárásrendek és intézkedések útján, az örökségvédelem szakmai szempontjainak messzemenő érvényesítésével, illetve a világörökségi tájat használó, annak értékeit kiaknázó, de tiszteletben tartó aktív helyi közösségek és az ide látogató turisták világörökségi értékekhez való viszonyulásán, illetve a hagyományőrzésen keresztül.

A Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék kultúrtáj világörökségi terület kiemelkedő egyetemes értékét az évezredes (1561 óta dokumentált, 1737 óta zárt borvidékként működő), ma is eleven borászati kultúra (a szőlőtermelés és az aszú bor készítése), a borászati kultúrával kölcsönhatásban formálódott tájkarakter (a táj képe és szerkezete), a térség gazdag és sokszínű kulturális öröksége (a Tokaj-hegyaljai lakosság társadalmi-kulturális, etnikai és vallási sokszínűsége, a Tokaji aszú különleges hírneve) jelenti.

A kiemelkedő egyetemes érték része a környezeti tényezők különleges kombinációja. A szőlőművelés és a borkészítés egyedülálló formájának kialakulására ható klimatikus és környezeti adottságok - a vulkanikus lejtők és vizes élőhelyek különleges mikroklímát eredményező, a szőlőszemek aszúsodását okozó *Botrytis cinerea* nemespenész megtelepedését elősegítő - együttese, továbbá a környező tölgyerdők jelenléte. A hegyaljai szőlőbirtokok, falvak, kisvárosok és vulkanikus hegyek közeteiben kézi munkával vájt történelmi (vágott- vagy lyuk-, illetve az ásott pincékből álló) pincerendszerek.

A Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék kultúrtáj világörökségi kezelési tervéről szóló 485/2016. (XII. 28.) Korm. rendelet határozza meg az alábbi fogalmakat:

kiemelkedő egyetemes érték: a világörökségi helyszín által megtestesített – az UNESCO Világörökség Bizottsága által ekként elfogadott – érték, amely kivételessége és páratlansága miatt nemzetközi szempontból is kiemelkedő és egyedi kulturális örökségi, illetve természeti jelentőséggel bír, ennél fogva folyamatos megőrzése és védelme az egész emberiség, a jelen és jövő generációi számára kiemelkedő fontosságú.

attribútum: világörökségi helyszínen kiemelkedő egyetemes értéket hordozó tényező, a kiemelkedő egyetemes értéket megtestesítő, kifejező valamennyi dolog, anyagi és nem anyagi jelenség.

A Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék kultúrtáj kiemelkedő egyetemes értéket hordozó attribútumai:

- „Ezeréves”, folytonos megújulásra képes szőlészeti-borászati kultúra;
- A 13. századtól folyamatosan épülő pincék, pincerendszerek egyedülálló sűrűsége, a több ezer objektumból álló pince együttes;
- Az egykori mezővárosok láncolatára épülő településhálózat települési, építészeti, tárgyi öröksége;
- Karakteres tájképi együttesek, melyek a sok évszázados tájhasználat, a földtani és felszínalaktani adottságok, valamint az élővilág szinergiájának leképeződései;
- Az élő és élettelen természeti értékek, azaz a biológiai, a földtani-felszínalaktani és a vízrajzi értékek rendkívüli diverzitása;
- A kultúrák évezredes egymásra rétegződését tükröző gazdag régészeti emlékhagyomány;
- A több száz éve zajló kutatási, gyűjtési, művészi alkotó, mítosz- és hagyományteremtő tevékenység eredményeinek páratlan gazdagsága.

Az UNESCO világörökségi cím 2002-ben történő megszerzése óta eltelt időben a törvényhozás, az országos és helyi hatóságok tettek lépéseket, hogy ez az örökség fennmaradjon, és arra alapozva elősegítse nem csupán a szőlészet és borászat, hanem az egész térség fejlődését. 485/2016. (XII. 28.) Korm. rendelet a Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék kultúrtáj világörökségi kezelési tervéről biztosítja a történelmi táj kiemelkedő egyetemes értékének megőrzéséhez szükséges szabályozás, beleértve a fejlesztési és rendezési típusú tervezést, és a települési tervek felülvizsgálatát, új tervek készítését.

Eredményességi kritériumok:

Mutató megnevezése	Adatforrás és mérési módszertan
---------------------------	--

A világörökség védelméhez kapcsolódó fejlesztési projektek száma	Tokaj Borvidék Fejlődéséért Nkft., Támogatott projektkereső
Világörökségi arculati kézikönyv elkészítése	Világörökségi Gondnokság
Településkép javítását célzó projektek száma	Támogatott projektkereső

Intézkedések leírása

2. 3. 1. Világörökségi Gondnokság működtetése és világörökségi feladatok ellátása

„Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék kultúrtáj” helyszín vonatkozásában a világörökségi gondnoksági feladatokat 2015. augusztus 14. napjától kezdődően a Tokaji Borvidék Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet jogutódjaként a Tokaj Borvidék Fejlődéséért Nonprofit Kft. látja el a világörökségi gondnokságokról szóló 32/2012 (V. 8.) NEFMI rendeletben foglaltak szerint.

A Világörökségi Gondnokság kiemelt feladatként kezelte a világörökségi terület gyűjtő-elemző-értékelő tevékenységét, melyek részfeladatai a tervezést és döntést megalapozó dokumentumok és adatbázisok létrehozására, új ismeretek generálására irányulnak. Tokaj-Hegyalja Világörökségi Tudástár folyamatos bővítése érdekében a Világörökségi Gondnokság a Tokaji borvidék épített és szellemi örökségének feltérképezésén kiemelten dolgozik. Külső szakértők segítségével az adatbázis bővítése folyamatos. Az oldal a www.tokajvilagorokseg.hu címen érhető el.

Oktatás, ismeretterjesztés, társadalmi tudatosság növelése céljából az UNESCO irányelveit követve oktatási program kidolgozása a cél. A Gondnokság az alsós, kisiskolások célcsoportot megszólítva, mint disszeminációs feladat, a világörökségi értékek megismertetését, bemutatását tervezi oktatási program keretén belül. „Tokaj-Hegyalja gyerekeknek” címmel oktatási program indult a térségben, amely a Tokaji borvidék 8–12 éves gyerekei számára a térség természeti és kulturális örökségét helyezi a középpontba. Az 5000 példányban nyomtatott, több mint 100 oldalas kiadványhoz weboldal is társul, amely a www.tokajhegyaljagyerekek.hu címen érhető el.

Elkezdődött a Tokaji borvidéken egy Világörökségi Arculati Kézikönyv elkészítése. A hiánypótló dokumentum a Tokaji borvidék világörökségi helyszín kiemelkedő értékeit megjelenítő attribútumok védelme érdekében készül.

A településkép arculati kézikönyvek mintájára készülő kiadványban helyet kapnak az építészeti és természeti, kulturális örökség védelme érdekében követendő ajánlások, jó példák. Részletesen olvashatunk benne a térség évezredes borászati kultúrájának, az ezzel együttesen formálódott tájkarakternek, a térség sokszínű kulturális örökségének, a klimatikus és környezeti adottságainak

valamint a pincék és pincerendszerek megóvásának szabályairól. Mindezek mellett az attribútumok szerepe, a védelem általános, illetve egyedi szabályai is bemutatásra kerülnek.

Cél, hogy egy olyan illusztrációkkal ellátott, közérthető világörökségi arculati kézikönyv készüljön, amely a világörökségi értékek és attribútumok bemutatásán túl, vázolja a védelem szabályait és a jó példák bemutatásával segítse az értékek megőrzését. Feladatunk, hogy mindenki könnyen választ találjon a világörökséget érintői kérdésekre, és az ajánlások segítségével ötleteket merítsen a védelmével kapcsolatban.

<p>Intézkedés specifikus célja Tervezett beavatkozások, projektsomagok</p>	<p>A Világörökségi Gondnokság alá tartozó feladatok ellátása.</p> <p>Tokaj-Hegyalja Tudástár bővítése és digitalizálása, kapcsolódó feladatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Az attribútumok mentén meghatározott tématerületek alapján egy inventárium összeállítása és folyamatos frissítése, majd párhuzamosan egy digitális könyvtár létrehozása, amely gyűjti, tárolja, rendszerezi és láthatóvá teszi a kutatás eredményét. o Az értékfelmérés teljes körű megvalósításához szükséges a borvidék helyi szereplőivel, illetve országos kutató és oktatói intézményekkel való kapcsolatfelvétel - egyetemek, főiskolák, civil szervezetek bevonását a kulturális, épített, természeti és szellemi örökség feltárásához. A helyi lakosság bevonása ebben a felmérésben kulcsszerepet játszik, hiszen ők ismerik legjobban a borvidéket. o Az értékfelmérés folyamatos aktualizálása, karbantartása. o Nemzetközi kapcsolatok kialakítása, kulturális minőségi programok és kiállítások szervezése. Kommunikációs és tájékoztatási tevékenység, a világörökségi értékek folyamatos bemutatása, nemzetközi világörökségi együttműködésekben való aktív részvétel, tudásátadásra és tapasztalatcserére irányuló tevékenység. <p>Tudástár angol nyelvű fordítása</p> <p>Világörökségi Arculati kézikönyv elkészítése olyan illusztrációkkal ellátott, közérthető kézikönyv, amely a világörökségi értékek és attribútumok bemutatásán túl, vázolja a védelem szabályait és a jó példák bemutatásával segítse az értékek megőrzését. Feladat, hogy mindenki könnyen választ találjon a világörökséget érintői kérdésekre, és az ajánlások segítségével közösen megőrizzük a térség világörökségi címét.</p> <p>Oktatási kiadvány „Tokaj-Hegyalja gyerekeknek” a helyi értékeket játékos bemutatása 8–12 éves korosztály részére, a program, kiadvány és módszertan eljuttatása minden borvidéki kisiskolás részére Az oktatási program folyamatos bővítése más korcsoportok számára is</p> <p>Tokaj Academy - Webinárium készítése online „iskolaként” szolgálna a térség fiataljainak, illetve az idelátogatóknak is. A webinárium a térség kiemelkedő egyetemes értékeit dolgozza fel</p> <p>Fotódokumentáció készítése a térségről négy évszakos, jó minőségű, digitális fotók elkészítése a helyszín kiemelkedő egyetemes értékéről, az azt hordozó attribútumokról, a helyszín ikonikus helyeiről.</p> <p>Pincerendszerekkel összefüggő kutatások Pincekataszter felépítés – gyorsfelmérés és részletes kataszterezés. Cél adatbázis kiépítése a világörökségi terület pincevagyon-gazdálkodásának megalapozásához.</p>
--	---

Információs táblák elkészítése	
	Meglévő információs táblák felújítása, új táblák kihelyezése
Intézkedés célcsoportja	Helyi lakosság, kulturális intézmények (múzeumok, könyvtárak, közművelődési intézmények stb.), kutatók, tanulók, szakemberek
Lehetséges kedvezményezettek	Világörökségi Gondnokság, múzeumok, önkormányzatok, felsőoktatási intézmények
Monitoring mutatók	Nemzetközi és hazai projektben való részvétel (db) Világörökségi arculati kézikönyv elkészítése
Indikatív forrás	20 M Ft/év
Időbeli ütemezés	2021-27
Programmegvalósítás módja, forráslehetőségek	Éves munkatervben megjelölt feladat alapján, hazai delegált forrásból.

2. 3. 2. Világörökségi helyszínek, attribútumok megőrzése, turisztikai célú fejlesztése

A beavatkozás során a világörökségi helyszínek (magterület és védőzóna) épített örökségeinek, objektumainak állagmegóvására, turisztikai célú fejlesztésére kell törekedni, hogy ne csak a helyben élők, hanem az idelátogató turisták számára is bemutatásra kerüljenek Tokaj-Hegyalja Kiemelkedő Egyetemes Értékei.

A világörökségi területen valamennyi tevékenység – különösen a településfejlesztési, településrendezési, erdő- és mezőgazdasági, marketing-, építési és egyéb beruházási tevékenység, a bányászat, a közlekedési infrastruktúra- és vonalas közműfejlesztés – csak olyan módon végezhető, hogy az a kiemelkedő egyetemes értéket és az azt hordozó attribútumokat ne veszélyeztesse.

A beavatkozás során egyrészt a borvidéki várak és kastélyok felújítása, történelmi épített örökségének megőrzésére, turisztikai funkciók bővítésével történő fejlesztése valósítandó meg a jövőben is (jelenleg számos fejlesztés folyamatban van a GINOP-7. 1. 6-16 Világörökségi helyszínek fejlesztése c. konstrukció keretében), így a teljesség igénye nélkül pl. a mádi Cicvár, Tolcsva – Tilalmas fürdő, Bodrogolaszi kastély, a Cekeházi Patay-kastély Abaujszántón, valamint a Szegi, a tokaji és a tállyai vár felújítása.

Az intézkedés továbbá a világörökségi kiemelkedő egyetemes érték és azon belül többek között borászati védett épített örökség megőrzésére, turisztikai funkcióbővítésére is irányul, például pincesorok környezetének, turisztikai funkcionális és infrastrukturális elemeinek helyreállítása által.

Intézkedés specifikus célja

Tervezett beavatkozások, projektsomagok

A világörökségi helyszínek épített örökségeinek, objektumainak állagmegóvása és turisztikai célú funkcióbővítése, látogathatóvá tétele.

- Borvidéki várak és kastélyok felújítása, történelmi épített örökségének megőrzésére, turisztikai funkciók bővítésével történő fejlesztése valósítandó meg a világörökségi hatások tisztázását követően. (pl. Tolcsva, Tokaj, Tállya, Abaujszántó, Szerencs, Sátoraljajújhely, Bodrogolaszi stb.)

- Borászati védett épített örökség megőrzésére, turisztikai funkcióbővítése, többek között pincesorok környezetének, turisztikai funkcionális és infrastrukturális elemeinek helyreállítása (pl. Tolcsva – Oremus világörökség pincesorok, Hercegkút – Kőporosi pincesor, Tarcal – Rákóczi-szüretelőház, Sárospatak – várnegyed, Kriczik gödör pincéi, Sátoraljajújhely – Ungvári pincesor, Bor templom).

- világörökségi magterületi fejlesztések folytatása

- o Sátoraljajújhely ungvári pincesoron
- o bodrogkeresztúri római katolikus templom felújítása
- o Bodrogkeresztúri rabbiház
- o Tolcsva muzeális pince megújítása
- o Tolcsva Rákóczi kastély rekonstrukciója
- o Tarcal szüretelőház felújítása
- o Mád főutca megújulása
- o Tokaj belváros rekonstrukciója,

- A világörökségi helyszínek kiemelkedő egyetemes értékeinek élményszerű bemutatására infrastrukturális feltételeket biztosító fejlesztések:

a világörökségi helyszínek és védett objektumok, épületek megközelíthetőségének és látogathatóságának infrastrukturális és tárgyi feltételeinek megteremtése.

Kiemelt jelentőségű, hogy a borvidék névadó települése megfeleljen a világörökséggel szemben támasztott elvárásoknak. A történelmi tokaji városközpontnak a rekonstrukciója és a belvárosi sétálóutca egységes szerkezetűvé tétele prioritás.

Intézkedés célcsoportja

Lehetséges kedvezményezettek

Monitoring mutatók

Indikatív forrás

Időbeli ütemezés

Programmegvalósítás módja, forráslehetőségek

Térségbe látogató turisták, helyi lakosok

Világörökségi Gondnokság, önkormányzatok

- Fejlesztett attrakciók száma (db)
- Elnyert támogatás összege (Ft)

7 Mrd Ft

2021-27

Pályázati úton és hazai forrásból TZF, SK-HU - INTERREG + (prioritás: természet és kultúra (örökség))

2. 3. 3. Településkép formálása és védelme

A Tokaji Borvidék, mint világörökségi kultúrtáj képeznek, épített környezetének egyértelműen igazodnia kell a térség identitásához, örökségéhez. Ennek érdekében fontos, hogy olyan épületek, építmények kerüljenek létesítésre, a meglévők úgy kerüljenek felújításra, helyreállításra, hogy tükrözzék a borvidék hangulatát, igazodjanak kultúrájához, felhasználják a történelméből eredő

jellegzetes építészeti elemeket és szervesen illeszkedjenek a világörökségi kultúrtájba, ill. a kialakult településképbbe.

2014 decemberében átalakult a Világörökségi Tervtanács, mivel az előzően hatályban lévő 252/2006 (XII. 7.) Korm. rendelet – a településrendezési és az építészeti-műszaki tervtanácsról nem tette lehetővé, hogy világörökségi területen Tervtanács működjön. 2015. szeptember 22-i módosítás értelmében a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Településrendezési és Építészeti-Műszaki Tervtanács feladata, hogy véleményezze a világörökségi területen készülő rendezési terveket, a közterületi fejlesztéseket, és az egy tájegységet képező 27 település közigazgatási területén új épület építéséhez, meglévő épület bővítéséhez, valamint a településképet érintő homlokzati felújításhoz vagy átalakításhoz szükséges építészeti-műszaki dokumentációt.

2016 júliusában az Országgyűlés elfogadta a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvényt, amely szemléletformáló, innovatív szabályozással biztosítja az épített és természeti környezet minőségének védelmét és fejlesztését. A 27 település számára végrehajtandó feladatokat a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet tartalmazza.

<p>Intézkedés specifikus célja Tervezett beavatkozások, projektcsomagok</p>	<p>Településkép formálása és védelme, települési főépítési hálózat létrehozása.</p> <ul style="list-style-type: none">- Világörökségi Tervtanács, a Világörökségi Gondnokság és az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatósága együttműködésének támogatása.- Világörökségi Tervtanáccsal párhuzamoson a főépítési hálózat kiépítése. A hálózat kiépítése helyi főépítések együttműködésén alapulna. A főépítések ellátják a települések területén a településképet alakító beavatkozások előzetes konzultációját, szakmai támogatást adnak az épített örökség elhanyagolt, vagy pusztulóban lévő elemeinek hasznosításához és helyreállításához, olyan beavatkozásokat kezdeményezhetnek, amelyek az általános települési és tájképi értékek kiemelését, kedvezőbb megjelenését szolgálhatják, fenntartható megoldások támogatásával.- Az előző tervezési ciklusban elkészült települési és térségi Tokaj Borvidéki építészeti arculati kézikönyvek alkalmazása, szükség esetén időszaki felülvizsgálata, korrekciója. <p>A helyi lakosság számára egy olyan tanácsadói háttér jön létre így, amely információkat nyújt az elérhető pályázati lehetőségekről, valamint műemléki felújítás esetén segítséget, ösztönző rendszert biztosít. A főépítési hálózat jelentős szerepet kaphat a térség egészén, a településcsoportokon belül az ismeretterjesztésben, az építészeti örökséggel kapcsolatos tudás átadásában, legyen szó akár a döntéshozók tájékoztatásáról, akár az építészeti-vizuális nevelés, vagy a honismereti nevelés iskolai intézményrendszeren belüli feladatairól.</p> <ul style="list-style-type: none">- A világörökségi kultúrtáj arculata megőrzésének fontos stratégiai eleme a települések légkabel-mentesítése, földkábeles csatlakozásra való átállítása, mely a szolgáltatókkal történő koordinált és központi megállapodásokat igényel.- Tokaj Borvidék területére vonatkozó térségi területrendezési terv elkészítésének, azon belül egy egységes szabályozás készítésének szükségessége.
---	--

Intézkedés célcsoportja	Helyi lakosság, gazdasági szervezetek, intézmények
Lehetséges kedvezményezettek	Önkormányzatok, Világörökségi Tervtanács, Világörökségi Gondnokság, települési főépítészeti hálózat
Monitoring mutatók	Településkép javítását célzó projektek száma (db), elnyert támogatás összege (Ft)
Indikatív forrás	2,5 Mrd Ft
Időbeli ütemezés	2021-27
Programmegvalósítás módja, forráslehetőségek	TZFP,-hazai forrás

2. 4. Prioritás: Szellemi örökség és kultúra ápolása

Stratégiai cél

EZER ARCÚ KULTÚRA

Specifikus célok

- A Tokaji Borvidék kulturális sokszínűsége és öröksége, a világörökségi címhez kapcsolódó alkotások, tevékenységek, a jelenlevő és potenciális kulturális helyszínek megfelelő alapot nyújtanak, de ezzel együtt továbbfejlesztésük szükséges ahhoz, hogy a Borvidék országos és európai szinten jelenjen meg a kultúrában, valamint az ehhez kapcsolódó kreatív iparban.
- A térség múltja, a magyarságtudathoz kapcsolódó történelmi emlékek megismertetése (pl. Rákóczi-kultusz történelmi emlékhelyei számos településen, Kossuth Lajos szülőháza) nemcsak hazai, hanem nemzetközi érdeklődésre is számotartthat.
- Fontos, hogy a kultúra, a rendezvények és azok ismertetése széles körben ismertek legyenek, s azok a modern kommunikáció eszközével, tájékoztatásával elérhetőek legyenek.
- Továbbá lényeges, hogy a kulturális rendezvények európai és országos dimenziót, minőséget képviseljenek, hiszen a kultúrának az ismeretterjesztésen túl közösség- és személyiségformáló szerepe van, növeli az identitástudatot. Továbbá fontos, hogy a kulturális rendezvények, programsorozatok megfelelő kialakítása összhangba kerüljön

a tervezett, egész térséget átfogó minőségi kulturális fejlesztésekkel, turisztikai fejlesztési programmal.

Eredményességi kritériumok

Mutató megnevezése	Adatforrás és mérési módszertan
Felújított rendezvényhelyszínek száma	Tokaj Borvidék Fejlődéséért Nkft.
Nemzetközi jelentőségű rendezvények száma	Tourinform irodák, TDM szervezetek, települési önkormányzatok
Nemzetközi sportesemények száma	Tourinform irodák, települési önkormányzatok, sportegyesületek

Intézkedések leírása

2. 4. 1. A borvidék, mint minőségi kulturális központtá válását célzó fejlesztések

Ahhoz, hogy a borvidék a térség kulturális központja legyen, kizárólag minőségi, a világörökségi egyetemes értékek dimenzióit képviselő rendezvénykínálat, programsorozat alakítható ki, ahol a programok mindegyike minőségi kulturális és művészeti tartalmat képvisel, legyen ez egy helyi kisebb rendezvény, vagy több napos fesztivál. Jelen intézkedés során cél elsőként, a Tokaji Borvidék, mint egységes térség magas színvonalú programjainak és rendezvényeinek kialakítása, amely megfelel a térség és a világörökség egyetemes értékeinek, valamint megfelelően reprezentálja a borvidéket nemzetközi szinten is.

Intézkedés specifikus célja	Az intézkedés célja, hogy kialakítsa a Tokaji borvidék kulturális központtá történő fejlesztését
Tervezett beavatkozások, projektsomagok	A térség, mint kulturális hálózatok és események központjává válásához egyrészt a Tokaj-Zemplén egységes marketing szervezet felállítása és kulturális rendezvényszervezői munkájának megkezdése, másrészt a kulturális termékeket fogyasztó célközönség letelepedésének ösztönzése. A világörökség egyetemes és a táj egyedi értékeit, szellemiségét saját művészetébe integráló művészeket támogatni kell. Ennek érdekében elismert, hazai és nemzetközi alkotótáborok térségbe csábítása szükséges. A programok, események kialakítása során a szereplők folyamatos együttműködése, kooperációja szükséges.
Intézkedés célcsoportja	A térségbe látogató turisták, helyi lakosság, gazdasági szervezetek

Lehetséges kedvezményezettek

Vállalkozások, helyi önkormányzatok, természetes személyek, civil szervezetek, kulturális intézmények.

Monitoring mutatók

- Megvalósított nemzetközi jelentőségű rendezvények száma

Indikatív forrás

300 m Ft

Időbeli ütemezés

2021-2023

Programmegvalósítás módja, forráslehetőségek

Pályázati úton, hazai forrás, TZF

2. 4. 2. Innovatív kulturális rendezvényhelyszínek fejlesztése, kulturális útvonalak és programkínálat kialakítása

A borvidéken a rendezvényhelyszínek, közösségi terek túlnyomó többségét a települési önkormányzatok üzemeltetik. Sok esetben terhet jelenthet az önkormányzatok számára a már meglévő rendezvényhelyszínek folyamatos üzemeltetése, hiszen az épületek, intézmények üzemeltetési költsége igen magas.

A kulturális fejlesztések infrastrukturális feltételeinek megteremtése, a korszerű, műszaki megoldások és technológiák alkalmazása, fenntartható, környezetbarát, de ugyanakkor egyedi arculattal és térségi léptékű építészeti minőséggel megépülő, illetve megújuló kialakítására kell törekedni, amelyek egész évben történő hasznosítása is alapvető cél.

Intézkedés célja

Az elmúlt időszak uniós fejlesztési ciklusában borvidéken több új közösségi tér, rendezvényhelyszín jött létre. Ugyancsak sok helyszín megújult és korszerű technikák jelentek meg a kulturális szolgáltatások terén is. Továbbá települések együttműködésével megindultak a térség egyedülálló történelmi hátterét, a Rákóczi-kultuszt bemutató helyszíneinek kialakítása, programok szervezése is. A cél a meglévő kulturális infrastruktúra kihasználásának optimalizálása, illetve a hosszútávú fenntarthatóság biztosítása az üzemeltetési költségek csökkentésével.

Tervezett beavatkozások, projektsomagok

Rendezvényhelyszínek, látogatóközpontok fejlesztése: Fontos feladat a meglévő intézményi infrastruktúra állapotának felmérése (befogadóképesség, technikai állapot, megközelíthetőség, parkolási lehetőségek, üzemeltető, kihasználtság, programstruktúra stb.) A felmérés kettős célt szolgál: egyrészt eredményeként pontosan meghatározhatók a beavatkozási pontok (energiatakarékos fűtési rendszerek kialakítása, hőszigetelés), másrészt pontos képet kapunk a borvidék kulturális infrastruktúrájáról, ami alapja lehet a térségi szintű rendezvényszervezésnek és marketingnek. A legnagyobb befogadóképességű és leginkább aktív rendezvényhelyszín napjainkban a tokaji Fesztiválföld, amely 2500 férőhelyes nézőterével és májustól szeptemberig tartó programkínálatával a borvidék kulturális életének zászlóshajója.

Az utóbbi években több településen (pl. Tolcsván, Tardos) is új szabadterei rendezvényhelyszínek létesültek, azonban ezek továbbfejlesztése szükséges (víziszínpadok, valamint fix rendezvényhelyszínek kialakítása) Egyedi, kulturális helyszíneként jelenhetnek meg volt kőbányák területei (pl. Tiberius Aréna Tardos), ezek jó példák lehetnek volt bányaterületek hasznosítására

Intézkedés
célcsoportja
Lehetséges
kedvezményezett
Monitoring
mutatók
Indikatív forrás

Időbeli ütemezés
Programmegvalósítás módja,
forráslehetőségek

is.

Kulturális útvonalak és történelmi személyekhez kapcsolódó helyszínek kialakítása: Rákóczi-kultuszhoz kapcsolódó tematikus bemutatóhelyek (pl. Bodrogkeresztúri Rákóczi-ház funkcióváltó rekonstrukciója), attrakciók és több település részvétel megvalósuló útvonal továbbfejlesztése, rendezvények szervezése, rendezvény- és turisztikai helyszínek kialakítása (pl. Sárospataki Vár, Szerencsi Vár, Sátoraljaújhegyi Vár, mint térségi turisztikai attrakciók fejlesztése, de a kisebb települések részvétele is indokolt). Lorántffy Zsuzsanna, mint a térség legjelentősebb, ma már felsőoktatási intézményének megteremtője Sárospatakon, a (Comenius Kar), valamint Szepesi Lackó Máté életéhez kapcsolódó események bemutatása.

Borászatok kulturális-közösségi tereinek és szolgáltatásainak fejlesztése: Ugyancsak jelentős fejlesztési lehetőségek rejlenek az egyes borászatok üzemi tereiben, amelyek már alkalomszerűen, egyes fesztiválokhoz kötődően már most is helyt adnak kulturális programoknak (pl. Disznókő traktorgarázs). Célszerű volna felmérés során összegezni a hasonló – borászatok által fenntartott és üzemeltetett – kulturális-közösségi hasznosításra alkalmas tereket. A hasznosítás során alapvető feladat a már meglévő programkínálat borvidéki szintű rendszerezése és összehangolása, közös marketing tevékenység folytatása.

Az elmúlt években önkormányzatok által felújított és kihasználatlan ingatlanokat egy a kialakítandó egységes marketing szervezet alá tartozó rendezvény és ingatlanüzemeltető nonprofit cég üzemeltetésébe kell adni.

Térségi lakosság

Önkormányzatok, borászatok, közintézmények, civil szervezetek, vállalkozások.

- Megvalósított rendezvényhelyszínek kialakítása/felújítása (db), a rendezvényhelyszínek fejlesztésére nyújtott támogatások összege (Ft)

2 Mrd Ft

2021-273

Pályázati úton, TZFP, SKHU - INTERREG +TOP+

2. 4. 3. Kreatív és kulturális iparhoz kapcsolódó tevékenységek fejlesztése

A kreatív és kulturális ipar fejlesztése többcélú. Ahol a kulturális ipar fejlett, jobb az életminőség, nagyobb a képzett, fiatalabb generációkhoz tartozó munkaerő megtartásának képessége, tehát a társadalmi folyamatokra is hatással van. Emellett hozzájárul az itt élők életkörülményei fejlesztéséhez, kapcsolódó kreatív és felelős attitűdjének alakításához.

Ahogy Magyarország, úgy a Tokaji Borvidék versenyképességi esélyeit többek között a magas hozzáadott értékű, lokális értéktartalmat hordozó márkák, emblémák felépítésével lehet tartósan növelni. Ehhez nélkülözhetetlen a kreatív ipar hatékony működtetése, társadalmi beágyazódásának, gazdaságfejlesztő hatásának elősegítése.

A kreatív ipar Tokaj-Hegyaljai ökoszisztémájának kialakítása érdekében első körben a turisztikai attrakcióként is értelmezhető divat és design ipart kell a borvidékre csábítani. Megfelelő ösztönző

erővel bíró támogatási rendszert kell kidolgozni ennek érdekében, illetve a megalakuló Tokaj-Hegyalja Egyetem Vállalkozásfejlesztési szak oktatási programjába be kell illeszteni a kreatív ipari innovációs menedzser képzést.

Intézkedés specifikus célja	A kreatív ipar, mint a kreativitáson, képességeken és képzettségen, a magas információ tartalmú, tudásintenzív munkavégzésen alapuló iparág fejlesztése szintén elősegíti a minőségi fejlődést. Az intézkedés célja a kreatív szektorban résztvevők, vállalkozások és egyéb szereplők felkutatása, a térségbe történő vonzása és a kreatívipar megtelepedésére szolgáló infrastruktúra fejlesztése, mely egyidejűleg járul hozzá a térség kulturális és gazdasági fejlődéséhez, kettős átment segítése
Tervezett beavatkozások, projektcsomagok	Az intézkedés tartalmi megvalósítása során fontos megtalálni és támogatni azokat a térségi szereplőket, szervezeteket és vállalkozásokat, amelyek elősegítik a borvidék kulturális életének aktivizálását, kulturális szolgáltatásokat, programok, alkotótáborok nyújtását, értékek közvetítését, valamint a kultúrához kapcsolódó termékeket és szolgáltatásokat elérhetővé tételét a társadalom minél nagyobb része számára.
Intézkedés célcsoportja	A térségbe látogató turisták, helyi lakosság
Lehetséges kedvezményezettek	Vállalkozások
Monitoring mutatók	- A kulturális és kreatív iparban működő vállalkozások száma (db) - Kulturális és kreatívipari projektek száma (db)
Indikatív forrás	400 M Ft
Időbeli ütemezés	2021-27
Programmegvalósítás módja, forráslehetőségek	pályázati úton, GINOP+

2. 4. 4. Gyerekek, fiatalok világörökség és kultúra, sport iránti érzékenyítése

Az intézkedés célja, olyan központok létrehozása, amelynek elsődleges funkciója az iskoláskorú gyerekek zenei kultúrájának és egyéb művészetek iránti érzékenységének fokozása, a világörökségi tudás és annak kreatív alakítása, illetve a térségi természetismeret tapasztalati tanulása lehet. Emellett a testkultúra népszerűsítése is kiemelendő, kapcsolódva a helyi adottságokhoz, a vízi sportokhoz és egyéb természeti környezethez köthető sport tevékenységekhez. A térségben kiemelkedő hagyománya van a sakknak, így a sportág intézményi szintű továbbfejlesztésének, nemzetközi és hazai versenyek lebonyolításának a jövőben is kiemelkedő jelentőséggel kell bírnia. Fontos, hogy a speciális igényű, valamint fogyatékkal élők számára is elérhető és kiváló szolgáltatásokat nyújtó kulturális és rendezvényhelyszínek, programok kerüljenek kialakításra.

Intézkedés specifikus célja	Gyermek és iskoláskorú fiatalok számára a művészeti ágak, valamint sporttevékenységek iránti érdeklődés felkeltése. Tájékoztatás és Tudásátadás
-----------------------------	---

Tervezett beavatkozások, projektsomagok

- A képzések, foglalkozások nyújtásához megfelelő felszereltségű és funkcionalitású terekre, térségi hatáskörű, munkamegosztással működő sportközpontok kialakítására van szükség, ezek mellett pedig ki kell alakítani a képzők és tudományos dolgozók munkájához szükséges irodai és kiszolgáló infrastruktúrát, továbbá a bentlakásos képzéseket lehetővé tevő szálláshelyeket is.
- Speciális igényűek számára sportesemények szervezése, helyszínek biztosítása (pl. látássérültek számára, csörgőlabda pálya kialakítása, nemzetközi események szervezése – pl. Vámosújfalú)
- Fogyatékkal élők számára táborhelyek és rendezvényhelyszínek kialakítása, ability programsorozat létrehozása.
- Tokaj Academy – webinárium - online „iskolaként” a térség fiataljainak, amely a térség kiemelkedő egyetemes értékeit dolgozza fel

Intézkedés
célcsoportja

Helyi fiatalok, az ország lakossága, nemzetközi partnerintézmények

Lehetséges
kedvezményezettek

Vállalkozások, önkormányzatok, közintézmények, oktatási intézmények, természetes személyek, civil szervezetek.

Monitoring
mutatók

- A program hatására megvalósított kulturális gyermekprogramok száma (db)
- Programokon résztvevők száma (db)

Indikatív forrás

600 M Ft

Időbeli ütemezés

2021-27

Programmegvalósítás módja,
forráslehetőségek

KAP II. pillér, SK-HU -KPA (Kis Projekt Alap) - INTERREG+, TOP+

2. 5. Prioritás: Egyedi természeti értékek megőrzése, fenntartható turizmus fejlesztés

Stratégiai cél

TERMÉSZETESEN TOKAJ-HEGYALJA

Specifikus célok

A térség kiaknázatlan természeti potenciálját elsősorban a különleges természeti képződmények, természetes élőhelyek, geológiai formációk, az egykor megművelt, de felhagyott kiváló minőségű termőhelyek, erdők, árterek és folyók, vízbázis rendszerek, valamint a helyenként előforduló termásvíz készlet, jelentik. A természeti értékek kiaknázásának környezeti kockázata (erózióveszély, villámárvizek kialakulásának lehetősége, természeti értékek pusztulása) azonban megfontolandóvá teszi a természeti környezet nagyobb mértékű átalakítását.

- A természeti értékekhez kapcsolódó fenntartható fejlesztés csakis úgy lehetséges, ha a természet- és környezetkímélő hasznosítási módokat tudatosan, ökológiai szemlélettel alkalmazva igyekeznek elkerülni a természeti potenciálok túlságosan egyoldalú kihasználását.

- A térség egyedi természeti értékeinek megőrzése, fenntartható tájhasználattal és ökológiai vízgazdálkodással lehetővé teszi a térség fenntartható és környezetbarát gazdasági ágazatainak fejlesztését is.
- Továbbá fontos, hogy a turisztikai fejlesztések kialakításánál különösen is figyelemmel legyünk a természeti értékekre, a fenntarthatóság biztosítására.

Eredményességi kritériumok

Mutató megnevezése	Adatforrás és mérési módszertan
A Bodrog partot érintő fejlesztési projektek megvalósítása	Tokaj Borvidék Fejlődéséért Nkft., Támogatott projektkereső
A természet bemutatását célzó fejlesztési projektek megvalósítása	Tokaj Borvidék Fejlődéséért Nkft., Támogatott projektkereső
A környezeti neveléshez kapcsolódó intézmény- és programfejlesztés	helyi oktatási intézmények

Intézkedések leírása

2. 5. 1. Bodrog part rendezése, környezetileg fenntartható hasznosítása

A térség egyik egyedi természeti értéke a különböző tájtypusok, így a hegyvidék és az Alföld találkozása, kiegészülve az itt levő természetes vizekkel, elsősorban a Bodrog és a Tisza folyóval, amelyek Tokaj városánál találkoznak.

Az intézkedés célja a Bodrog part rendezése, természeti környezetbe illeszkedő, ökológiai víz- és ártérgazdálkodási szempontból környezetileg fenntartható hasznosítása.

Mivel a látogatók egyik fontos utazási motivációs tényezője az élővizekhez, és vízi élményekhez köthető, a turisták egyre nagyobb része látogat meg vizes, vagy vízközei desztinációkat. Így hangsúlyt kell fektetni a Bodrog és a Bodrog part rekreációs és szabadidős célú tereinek, területeinek kialakítására, vízparti infrastruktúra elemek, és ráépülő funkciók (parti sétányok, úszópontonok, csónak és kishajó kikötők, sólyázók, kishajó és csónakbérlés, vízi túravezetések), változatos kiegészítő szolgáltatások megteremtésével (vizesblokkok, eszközök gasztro- és kulturális programokhoz), illeszkedve a Bodrog part mentén megkezdett vízibázis és kikötő fejlesztésekhez. (Bodrog Varázsa Program, Nyaralóhajó program). Cél, hogy azonos színvonalú, könnyen elérhető és egymásra épülő szolgáltatások fogadják a vendégeket a Bodrog folyó megálló pontjain. Az intézkedések fő célterületei a Bodrog partján elhelyezkedő települések, így Tokaj, Bodrogkeresztúr, Bodrogkisfalud, Szegi, Szegilong, Olaszliszka, Bodrogolaszi, Sáradsány és Sárospatak.

Intézkedés specifikus célja

A Bodrog part rendezése, környezetileg fenntartható módon ökológiai-ökoturisztikai szemlélettel történő hasznosítása a borvidék turisztikai vonzerejének növelése, valamint a térségben élők komfortérzetének javítása érdekében. Közterületek zöld és kék infrastruktúra fejlesztése

Tervezett beavatkozások, projektsomagok

Part menti sétányok kialakítása (rekreációs, sport és turisztikai céllal):

Idegenforgalmi szempontból frekventált településeken (Sárospatak, Tokaj – Óvárosi parti sétány kialakítása) a települések történelmi, belvárosi részekkel kapcsolatban álló partszakaszon sétány kialakítása a célszerű. Tokaj városában a tokaji sziget attraktivitásának fejlesztése is indokolt, ennek érdekében javasolt egy gyalogos híd építése a Bodrog folyó felett, valamint a Rákóczi vár felújítása

A többi településen egy-egy könnyen megközelíthető partszakasz fejlesztése indokolt (Szegei, Sárzadsány, Bodrogkisfalud, Bodrogkeresztúr – információs központ, Víziváros kialakítása, Olaszliszka), hiszen az egyes településeknek teljesen eltérő módon alakult a történelem folyamán a folyóhoz való kapcsolódása, viszonya. Ezeken a területeken pihenőpadok, közvilágítás, korszerű információs pontok, csónak-hajó kikötők kialakítása, viziturisztikai bázisok, kölcsönzési pontok, valamint a természeti értékeket bemutató megállóhelyek, pihenőpontok kialakítása javasolt. A külterületen a sétányok folytatásaként kerékpárútként funkcionáló útszakaszok, megállópontok kialakítása javasolt.

Ártéri, hullámtéri élőhelyek, a Bodrog folyó holt és mellékágainak part és mederrendezése:

A tervszerűen alakított ligetes ártéri erdővel vonzó tájkép, és optimális mikroökoszisztéma alakítható ki, figyelembe véve a Bodrog nagyvízi medrét, árterének és felszín alatti vízbázisának védelmét. A Bodrog és Tisza folyómedrének egykori természetes lefűződése a folyószabályozás által levágott állóvizekké, morotvákká alakultak, ahol a változatos és gazdag vízi világ kiemelkedő értéket jelent. Az arid, hektikus csapadék hiányos időszakok és a fokozódó eutrofizálódás miatt a vízfelületek eliszapolódtak, a medrek részben vagy egészben feltöltődtek, kiszáradtak. A negatív hatások elkerülése érdekében szükséges mederrendezési, vízkormányzási, vízvezetési, holtág- rehabilitációs és – revitalizációs, valamint meliorációs beavatkozásokat tenni az ökológiai vízgazdálkodás, hagyományos ártéri hasznosítás-gazdálkodás szemléletével összhangban. A vonalas helyreállítást követően a terület zárt, védett élőhelyként, illetve korlátozott látogatottság mellett tanösvény, távcsöves megfigyelőhely funkcióval (szelíd turizmus) hasznosítható.

Vízi tanösvények:

A Bodrogon jelentős számú mellékág található, amelyek alkalmasak az érintetlen természet szépségeit, a helyben élő ritka állat és növényvilág bemutatására, a vadregényes táj hangulatának átadására családok és ökoturisták számára egyaránt. Nagyobb csónakokkal, akár elektromos hajókkal bejárhatóak, gyerekcsoportok számára vízi tanösvény kialakítására megfelelőek. Szakértő túravezető irányításával a part menti és vízi élőlények megfigyelésére, tanulmányozására nyílik lehetőség. A vízi túrautak erdei iskolákkal való összekötésével komplex oktatási rendszer alakítható ki. Az oktatáson kívül ökoturisták fogadására is alkalmasak a kiépített vízi tanösvények.

A mellékágakon jelenleg korlátozottan hajtható végre a csónakkal való közlekedés a part menti fák ágainak belógása és a feliszapolódás következtében kialakuló egyenetlen vízmélység miatt. A meder kotrása és a part menti kidőlt fák, belógó ágak eltávolítása után kismértékű természetzavarás mellett kialakítható a vízi túraösvény.

A térségbe látogató turisták, helyi lakosság

Települési önkormányzatok, vízügyi igazgatóság, Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, természetvédelmi hatóságok

Intézkedés célcsoportja
Lehetséges kedvezményezettek

Monitoring mutatók	<ul style="list-style-type: none"> - A program hatására a közvetlen Bodrog part menti fejlesztési projekt megvalósulása (db) - Elnyert támogatás összege (Ft)
Indikatív forrás	2 Mrd Ft
Időbeli ütemezés	2021-2027
Programmegvalósítás módja, forráslehetőségek	pályázati úton, TOP+, SK-HU - INTERREG +

2. 5. 2. A természet bemutatását célzó helyszínek kialakítása

A borvidék természeti értékei, védett területei, élővilága olyan élményt, kikapcsolódást biztosítanak a helyiek és ideérkezők számára, amelyek az érintetlen környezet élményét, a természetközelséget hozzák vissza a látogatók számára. A beavatkozás a természeti értékek bemutatását, az erre a célra létrehozott infrastruktúrák kiépítését szolgálja. Az intézkedés célja a térség különleges természeti értékeinek, helyszíneinek, kialakítása, a jelenlegi túraútvonalak gondozása, rendszeres karbantartása, a környezeti és fenntartható szempontokat elsődlegesen szem előtt tartva, az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, valamint egyéb szakmai szervezetek (pl. Magyar Természetjáró Szövetség) bevonásával, kiépített túrák (Bodrogzug, Kopasz-hegy stb.) rendszerbe integrálásával. Az élővilág megfigyelésére a természethez illeszkedő kilátók, madármegfigyelő tornyok, tanösvények kialakítása biztosítja.

Az intézkedés további célja a térség egyedi földtani, geomorfológiai értékeinek, geoturizmushoz kapcsolódó attrakcióinak fejlesztése. Ennek során tanösvények, bemutópontok kerülnek kialakításra, amelyek innovatív módszerek segítségével ismertetik az adott képződményt. Cél kisebb geopontok kialakítása, geopark létesítése, a felhagyott bányaterületek, az itt levő, európai dimenzióban is egyedülálló nemfémes ásványkincsek bemutatását célzó helyszínek fejlesztése, valamint a geológiával, geomorfológiával, természettudományokkal foglalkozó szakemberek, diákok és hallgatók vagy a természet iránt érdeklődők számára információs központ létesítése is, amely események megrendezéséhez is szolgálhat.

Intézkedés specifikus célja	<p>Természeti értékek fenntartható módon történő bemutatásához kapcsolódó létesítmények kialakítása.</p> <p>Tavak, tengerszemek, folyóparti területek, források és környezetének revitalizálása, holtágak mederrendezése, vízmegtartás elősegítése, kisléptékű hasznosítása; speciális tevékenységekre vonatkozó helyszínek (pl. madárfotózás, speciális fajok fotózási helyszíneinek), tematikus tanösvények kialakítása és fejlesztése.</p>
Tervezett beavatkozások, projektsomagok	<p>GeoPark és Geoörökségi túrák:</p> <p>A geológiai és geomorfológiai értékeket bemutató geotúrák nem szezonfüggőek, meghosszabbítja az idelátogatók tartózkodási idejét, amely közvetlenül és</p>

közvetetten is a helyi gazdaság támogatását – a turisztikai bevételek növekedését – jelenti. A fejlesztések során geo-örökségi helyszíneinek közérthető, szakszerű és élményszerű formában történő bemutatását biztosító tájékoztató rendszer kiépítése történik. A fő belépési pontokon egységes arculatú, információs pontként szolgáló fogadókapuk létesülnének. A geo-örökségi helyszíneken egyrészt tájékoztató táblákon, másrészt állomásjelzőkön, QR-kódok teszik elérhetővé az ide kötődő ismereteket. A hálózat központi eleme lehet a Tokaj-Zempléni-hegyvidék, s annak részeként a Tokaji Borvidék különleges kőzeteit, ásványait és ősmaradványait bemutató interaktív kőzetszertár, amely a jövőben önálló bemutatóhelyként is működhet.

Az intézkedés során további cél az itt levő települések geo-falu, geo-város szerepének erősítése, földtani, geológiai értékeinek megővésének erősítése, az ehhez kapcsolódó cím feltételeinek kidolgozása, valamint nemzetközi, határon átnyúló geo-parkok kialakítása.

A természetjárás helyszíneinek, országos és térségi jelentőségű túraútvonalak- ösvények fejlesztése:

Az intézkedés során további cél meglévő túraútvonalak továbbfejlesztése (pl. Országos Kéktúra, Rákóczi Pirostúra), kilátó, információs pontok, és túraközpontok kialakítása (Makkoshotyka).

Ökoturisztikai centrumok és túraútvonalak, kilátópontok kialakítása:

Az élményszerzés fontos színterei a nemzeti parkok és a védett természeti területek, illetve azok látogató- és bemutatóhelyei. A projekt keretén belül a Borvidék természetvédelmi területein, tájvédelmi körzetein tematikus természetvédelmi ösvények, bemutatóhelyek un. zöld pontok, kerülnek kialakításra. Lehetséges helyszín többek között pl. Szerencs – Simai tábor területe, valamint a cukorgyári hűtőtavak, Bekecs, Monok, Legyesbénye, Abaújszántó, valamint Bodrogkeresztúr – gyalogos híd és Bodrogzug bemutató tér kialakítása, Tarcal, Makkoshotyka, Erdőbénye, Erdőhorváti, Tállya és Tolcsva is). A térség egyedülálló flóra- és faunavilágát bemutató pihenőpontokkal, a hegyvidéki terület (Zempléni-hegység) élővilágát ismertető centrum létesítése (pl. Makkoshotyka központtal).

Intézkedés
célcsoportja

A térségbe látogató turisták, helyi lakosság, oktatási intézmények, szakmai szervezetek

Lehetséges
kedvezményezettek

Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, települési Önkormányzatok, civil szervezetek

Monitoring
mutatók

- Aktív turizmushoz és természetjáráshoz kapcsolódó attrakciófejlesztés (db)
- Elnyert támogatás összege (Ft)

Indikatív forrás

5 Mrd Ft

Időbeli ütemezés

2021-27

Programmegvalósítás módja,
forráslehetőségek

pályázat útján, TOP+, SKHU - INTERREG +

2. 5. 3. A környezeti nevelést célzó helyszínek kialakítása

A fenntarthatóság és a környezeti nevelés, a klímatudatos és zöld életmód fejlesztése alapvető követelmény ma a fiatal generáció életében, különösen olyan területen, amely több szempontból is természetvédelmi oltalom alatt áll. A klíma- és környezettudatosság kialakításához, a

szemléletformáláshoz az első lépcsőfok olyan öko játszóterek, parkok, amelyek fejlesztése során cél a környezeti szempontok figyelembevétele, valamint a gyermekek (és szüleik, kísérőik) részére a téma játékos oktatása-nevelése. Ezen túlmenően az intézkedés célja, hogy segítse az oktatási-nevelési intézményeket a környezet- és klímatudatosság növelésében, erdei képzési helyszínek, táborhelyek, a térség környezetét ismertető pontok, tájékoztatók, a szemléletformáláshoz is kapcsolódó szabadidőparkok kialakítása segítségével.

Intézkedés specifikus célja	<p>A környezeti nevelés átfogó célja, hogy elősegítse a környezet- és klímatudatos szemlélet kialakulását minden korosztály számára.</p> <p>A környezeti nevelés alapja a természet- és környezetismeret, amely a közvetlen ismeretátadással élményszerzésen keresztül alakítja ki a helyes – és cselekvésre készítő, pozitív viszonyulást a természeti értékekhez, azok védelme érdekében.</p>
Tervezett beavatkozások, projektsomagok	Öko-játszóterek, és a környezeti nevelést biztosító intézmények, erdei iskolák fejlesztése, jelenlegi infrastruktúra felújítása, az ismeretterjesztéshez szükséges új létesítmények kialakítása, foglalkoztatók, közösségi terek kialakítása, fedett foglalkoztató helyek létesítése. Oktatási intézményekkel való kapcsolatfelvétel, oktatók alkalmazása. A bemutatóhelyekhez igazodó oktatóanyagok kidolgozása, szemléletformáló rendezvények szervezése.
Intézkedés célcsoportja	Helyi lakosság, különösképpen a gyermekek
Lehetséges kedvezményezettek	Oktatási és nevelési intézmények, önkormányzatok, erdészetek, természetjáró egyesületek, Aggteleki Nemzeti Park Igazgatósága
Monitoring mutatók	<ul style="list-style-type: none"> - Intézményi öko jelzés (pl. örökös öko iskola), egyéb minősítés elnyerése (db) - Elnyert támogatás összege (Ft) - A program hatására megvalósított projektek száma (db)
Indikatív forrás	1,5 Mrd Ft
Időbeli ütemezés	2021-27
Programmegvalósítás módja, forráslehetőségek	<p>TZFP, TOP+, SKHU-INTERREG+ és KPA, KAP-II. pillér</p> <p>TOP+ 1. prioritás – Élhető megye Integrált településfejlesztés (kerékpározási infrastruktúra, közterületek, zöld és kék infrastruktúra fejlesztése) helyi közösségi és kulturális, sport és szabadidős terek és szolgáltatások,</p> <p>TOP+ 6. prioritás – Versenyképes megye</p> <ul style="list-style-type: none"> - Helyi és térségi turizmusfejlesztés - Megyehatáron átnyúló, térségi léptékű aktív turisztikai fejlesztések <p>KAP – II. pillér intézkedései Vidékfejlesztést szolgáló intézkedések (Megújuló vidék)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tájékoztatási szolgáltatások - Tudásátadási szolgáltatások <p>SK-HU -KPA - INTERREG +</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kis Projekt Alap <p>SK-HU - INTERREG + (prioritás: természet és kultúra (örökség))</p>

2. 6. Prioritás: Egyházi hagyományok ápolása

Stratégiai cél

HITHŰ BORVIDÉK

Specifikus célok

- Az egyházi kulturális értékek, vallási helyszínek fejlesztése hozzájárul a kulturális értékek megőrzéséhez, fenntartásához és bemutatásához. Az intézkedés célja a komplex szolgáltatásokat nyújtó térségi szintű, egységes vallási tematikához kapcsolódó hálózatok fejlesztése, a kegyhelyek és zarándokhelyek, illetve az egyéb vallási tematikus utak, zarándoklatok előtérbe helyezése, valamint a dűlőutak, útmenti szakrális emlékek dokumentálása, mind vallási, mind kulturális célzattal.
- Az épített örökségként számon tartott egyházi helyszínek, a vallási ereklyék, a templomok műkincseinek bemutatása hozzájárul a térség vallási sokszínűségének hangsúlyozásához, és a turisztikai szolgáltatások részét is képezhetik.

Eredményességi kritériumok

Mutató megnevezése	Adatforrás és mérési módszertan
Felújított vallási helyszínek száma	Tokaj Borvidék Fejlődéséért Nkft., Támogatott projektkezeső
vallási turizmushoz kapcsolódó rendezvények száma	települési önkormányzatok, egyházi jogi személyek

Intézkedések leírása

2. 6.1. Egyházi épített örökség védelme

A Tokaji Borvidék jelentős számú egyházi épített örökségi helyszínnel (templomok, zsinagógák, imaházak, kápolnák, kálváriák, sírkertek), hagyományokkal (egyházi ünnepek, búcsújáró napok) rendelkezik, ennek megfelelően szükséges a védett, épített egyházi emlékek, örökségek megőrzése, az egyházi épületek régi állapotának visszaállítása, felújítása építészeti rekonstrukciós beavatkozások révén, lehetőség szerint új turisztikai attrakciók és szolgáltatás fejlesztések megvalósításával, interaktív látogató, bemutató, előadó terek kialakításával.

Intézkedés specifikus célja Tervezett beavatkozások, projektsomagok	Egyházi emlékek helyreállítása, turisztikai célú fejlesztése. Egyházi épületek felújítása, rekonstrukciója turisztikai célokkal kiegészítve, valamint egyházi örökség helyszín eredeti funkciójának bemutatása, illetve az élményszerű látogatás feltételeit biztosító, interaktív bemutatói formák kialakítása.
--	---

Intézkedés
célcsoportja
Lehetséges
kedvezményezettek
Monitoring
mutatók
Lebonyolítás
módja
Időbeli ütemezés

Programmegvalósítás módja,
forráslehetőségek

Tervezett fejlesztések:

- vallásturisztikai marketing tevékenység fejlesztése, az egyes attrakciókhoz köthető, elsősorban online csatornák alkalmazásával (applikációk, honlapok stb.)
- a Turizmus 2.0 szerint meghatározott turisztikai jelentőséggel bíró kiemelt szakrális értékkincsek és környezetének fejlesztése
- a borvidék szakrális és településképi és tájképi szempontból is meghatározó jelentőségű vallásturisztikai épületeinek rekonstrukciója, látogatóbarát fejlesztése

A térségbe látogató zárandokok, turisták, helyi lakosság

egyházi jogi személyek, helyi önkormányzatok, civil szervezetek

- Kulturális és örökségturisztikai projekt megvalósulása (db)

3 Mrd Ft

2021-27

pályázati úton, TZF, hazai forrás, TOP+, SKHU - INTERREG +

2. 6.2. Zárandokutak és vallási hagyományokhoz kötődő programok fejlesztése

A Tokaji Borvidéket három fontos tematikus zárandokút érinti: a Mária út, a Szent Erzsébet út és a Csodarabbik útja. A térség fontos vallási ereklyékkel (például Szent Orbán pápa csontereklyéje a monoki római katolikus templomban; Szent Erzsébet csontereklyéje a sárospataki római katolikus templomban), búcsújáró helyekkel és vallási hagyományokhoz kötődő programokkal rendelkezik (Monoki Kálvária-Búcsú, Sárospataki Pünkösdi Szent Erzsébet Ünnepe, Tállyai Szent Vencel Napi Búcsú, Sátoraljaúj helyi Szent István Nap).

A zárandokutak vallási jelentőségük, egyháztörténelmi vonatkozásaik mellett kulturális és művészeti értékekkel is rendelkeznek, valamint erősen kötődnek népszokásokhoz, népi hagyományokhoz, rítusokhoz.

A vallási témájú zárandokutak településeken haladnak keresztül, így komplex módon érintik és integrálják magukba a borvidék vallási-, öko-, kulturális, bor- és gasztronómiai vonzerőit.

A vallási helyszínt, helyszíneket és eseményt bemutató többnyelvű okostelefonos alkalmazás, web- vagy közösségi célú médiaoldal jelentősen megkönnyíti a célcsoportok, célcsoport tagok, képviselők tájékoztatását, a vallási értékek, vonzerők közvetítését.

Intézkedés specifikus
célja

A térség vallási hagyományainak minél szélesebb körű megismertetése a helyi lakosság, és a térségbe érkező látogatók körében, a zárandokutak és kapcsolódó rendezvények fejlesztésével.

Tervezett beavatkozások,
projektsomagok

Intézkedés
célcsoportja
Lehetséges
kedvezményezettek

Monitoring
mutatók
Indikatív forrás

Időbeli ütemezés

Programmegvalósítás módja,
forráslehetőségek

A **Mária úthoz** és a **Szent Erzsébet úthoz** kapcsolódóan szükséges a zárandokutak fejlesztése, infrastrukturális beavatkozások megtétele (útfelújítás, új utak építése, ahol szükséges), leágazások kialakítása, illetve a kapcsolódó szolgáltatások minőségének javítása szálláshelyek fejlesztése, pihenőhelyek kialakítása révén, illetve a tájékoztatás feltételeinek javításával (információs felületekkel és pontokkal). Emellett cél a két út összeköttetése, a Tokaj-Sárospatak közötti 3801-es számú alsórendű út kerékpárosbarát fejlesztése révén.

A zsidó vallási emlékekhez kapcsolódóan cél a „**Csodarabbik útjához**” kapcsolódó zárandokhelyszínek és pontok kialakítása (pl. Bodrogkeresztúr, Olaszliszka).

Egyedi egyháztörténeti emlékhelyek és kapcsolódó rendezvények, infrastrukturális elemeinek fejlesztése (Szent Erzsébet kultusz és Ünnepe, **Szent Orbán ereklyéje** és a hozzá kapcsolódó kultusz ismertetése, a Sárospatak, mint a reformáció egyik hazai központja emlékhelyeinek fejlesztése).

A vallási hagyományokhoz és borkészítéshez kapcsolódó egyedi, tájjellegű események és rendezvények támogatása (pl. Vince nap, János nap, Márton nap, Szent Erzsébet Ünnepe Sárospatakon, Szent Vencel Napi Búcsú Tállyán, Szent Orbán napi zárandoklat Monokon).

A térség szakrális örökségeit, értékeit hordozó, helyszíneinek, templomainak rendszeres és időszaki (búcsújárás, zárandoklat) látogatását méltó színvonalú, rendezett környezetben és megfelelő infokommunikációs háttérrel kell biztosítani, figyelembe véve a közösség építés, a pasztoráció, a bensőséges, személyes elvonulás szempontjait. A fejlesztések további célja akadálymentes vallásturisztikai helyszínek és zárandokszálláshelyek fejlesztése, kialakítása

A térségbe látogató zárandokok, turisták, helyi lakosság

Egyházi jogi személyek, önkormányzatok, civil szervezetek, kulturális intézmények.

- vallásturizmushoz kapcsolódó fejlesztések

3 Mrd Ft

2021-27

hazai forrás, TOP+, SKHU - INTERREG +

2. 7. Prioritás: Kiegyensúlyozott oktatási és képzési struktúra kialakítása

Stratégiai cél

KÉPZETT TÉRSÉG

Specifikus célok

- A borvidék társadalmi struktúrája, a humán erőforrás fejlesztésének, a térség népességmegtartó ereje növelésének egyik legfontosabb tényezője magas tudást biztosító oktatási és képzési struktúra, valamint intézmények jelenléte. Az oktatásfejlesztés minden intézménytípust érint, így az óvodai nevelésen át, majd az

alapfokú általános, szak-, illetve középiskolai képzésen keresztül, a felsőoktatásig. A borvidéken számos intézmény alkalmas arra, hogy valamilyen formában részt vegyen hazai vagy nemzetközi kutatási-fejlesztési projektben.

- A fejlesztés szempontjából kiemelten fontos a szőlő- és borágazathoz, illetve a világörökségi értékekhez kapcsolódó oktatási rendszer fejlesztése és összehangolása együttműködve a meglévő oktatási intézményrendszerrel (helyi köznevelés és szakképzés; országos/régiós szinten a releváns képzési profillal rendelkező felsőoktatási intézményekkel). Ennek egyik legfontosabb intézménye a létrejövő Tokaj-Hegyalja Egyetem lesz a jövőben.
- Kiemelt figyelmet kell fordítani az oktatás kutatási és egyéb szakmai hátterének javítására, valamint a helyi értelmiség megerősítésére, illetve kiemelkedő, a minden szőlőművelési módra kiterjedő, változatos időjárási viszonyokhoz is alkalmazkodni tudó gyakorlati tudással rendelkező, a helyi borászatok számára megbízható, vonzó, a jövőben folyamatosan igénybe vehető munkaerő megteremtésére.
- A képzések, foglalkozások nyújtásához megfelelő felszereltségű és funkcionalitású terekre van szükség, ezek mellett pedig ki kell alakítani a képzők és tudományos dolgozók munkájához szükséges irodai és kiszolgáló infrastruktúrát, továbbá a bentlakásos képzéseket lehetővé tevő szálláshelyeket is.
- A borvidék kisvárosaiban stratégiai jelentősége van a középiskoláknak. Azon túl, hogy egy-egy középiskola tudásközpont és szellemi műhely, fontos tény, hogy jelentős létszámban foglalkoztatnak pedagógusokat, szakoktatókat és egyéb alkalmazottakat is. Ilyen értelemben a vidék népességmegtartó erejéhez is nagymértékben hozzájárulnak.

Jó néhány olyan intézmény található a térségben, amelyek annak ellenére, hogy a vidék lakosság száma csökken, mégis szinten tudja tartani, esetenként pedig akár növelni is képes a tanulói létszámot.

Fontos, hogy ezek az intézmények meg tudják őrizni vonzerejüket és versenyképességüket a nagyvárosok középiskoláival folytatott versenyben.

A versenyképesség megőrzése egyrészt a minőségi és a munkaerőpiaci kihívásokhoz alkalmazkodó képzési struktúrával, másrészt a vonzó infrastrukturális háttér megteremtésével és fenntartásával lehetséges.

Fentiek érdekében és fenti tartalommal kiemelten fontos egy átfogó középiskolai program megvalósítása a térségben.

Eredményességi kritériumok

Mutató megnevezése	Adatforrás és mérési módszertan
Felsőoktatásban tanulók száma	KSH
Egyetemi felsőoktatásban tanulók és oktatók száma	Tokaj-Hegyalja Egyetem
Középfokú oktatási intézményekben tanulók száma	Térség középiskolái

Intézkedések leírása

2. 7.1. Humán erőforrás-fejlesztés

A szőlészeti-borászati és élelmiszeripari szakipari alap- és mesterképzéssel korszerű szemléletű, elméleti - gyakorlati szakismerettel rendelkező szakember háttér megteremtése a borvidéken, akik a piaci igények és a technológiák által megkövetelt beavatkozásokat el tudják végezni.

<p>Intézkedés specifikus célja</p> <p>Tervezett beavatkozások, projektszomogok</p>	<p>Humán erőforrás-fejlesztés a mezőgazdasági és szőlészeti-borászati tevékenységekhez kapcsolódóan.</p> <p>Képzési igények felmérése, valamint szőlészeti képzési és foglalkoztatási program kialakítása, tematikák kidolgozása, adaptálása. A fejlesztés során cél megfelelő képzési/gyakorlati helyek kiválasztása, szervezetek bevonása, akkreditációk megszerzése, valamint helyi vállalkozásokkal történő együttműködések kialakítása.</p> <p>Vincellér képzés:</p> <p>A szőlőültetvények szakszerű ápolási munkáinak elvégzése, munkaszervezési, munkavédelmi és munkajogi alapismeretek megszerzése. Meglévő módszertani és gyakorlati ismeretek átadása.</p> <p>Szőlész-borász képzés:</p> <p>A szőlőből kereskedelmi forgalmazásra, fogyasztásra szánt borok készítésére, palackozására, a szükséges műveletek megszerzésére irányuló ismeretek megszerzése, technológiai formák alkalmazása. A szőlőfeldolgozás, a mustkezelés, az erjesztés és a borkezelési folyamatok, technológiák, irányítása és ellenőrzésére szakmai hozzáértést igényel. A technológiai munkavégzések során alkalmazandó gépismeret, berendezések szakszerű működtetése, piacszervezési ismeretek, marketing eszközök, pénzügyi ismeretek, projekttervezés, üzleti tervkészítés, mind nélkülözhetetlenek a gazdálkodás fenntartásához.</p> <p>A vendégfogadásban, vendéglátásban, éttermi felszolgálásban résztvevő személyek részére szervezett tanfolyam. Borvidék ismeret, fajta ismeret, a bor bemutatás és kellei, a bor felszolgálás és ajánlás, bor és borpárlatok jellemzői, borok és ételek párosítása</p> <p>Modulárisan építkező oktatási program megvalósítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nemzetközi szinten is kimagasló képzést biztosító felsőoktatási helyszín biztosítása, a szőlészeti-borászathoz kapcsolódóan; - Turizmus vendéglátás Borturizmus szakirány (BA), melyhez szervesen kapcsolódik a rövidebb idejű Turizmus vendéglátás felsőoktatási szakképzés (kifejezetten a Tokaji borturizmusra tervezve); - Kulturális örökség (MA) borkultúra szakiránnyal;
--	---

Intézkedés
célcsoportja
Lehetséges
kedvezményezettek
Monitoring
mutatók
Indikatív forrás

Időbeli ütemezés

Programmegvalósítás módja,
forráslehetőségek

- A Tokaji világörökség kultúrája névvel minden főiskolai hallgatónak egy féléves kurzus a helyi kultúra, ezen belül kiemelten a borkultúra megismerésének biztosítására;

- Eredetvédelem és borkultúra megnevezéssel szőlő és borgazdasági szaktanácsadó szakértő képzés beindítása szakirányú továbbképzés keretében, levelező tagozaton, 4 félévben, a régióban vagy annak környezetében élő különböző nem szőlész vagy borász diplomával rendelkező személyek részére.

Engedélyezett felnőttképzési lehetőségek és helyszínek kialakítása, különös tekintettel a szőlészet-borászat, valamint idegenforgalmi ágazatokhoz kapcsolódóan.

Az oktatásfejlesztéshez kapcsolódó képzések helyszíne a Tokaj-Hegyalja Egyetem Sárospatakon, amely hazai és nemzetközi szinten is a térség egyik legmeghatározóbb szerepű felsőoktatási intézményévé válik. Ezen kívül olyan intézmények is helyet adhatnak, amelyek ma funkció nélküli létesítmények. Több település borászata gyakorlati helyszínként is funkcionálhat.

-Átfogó középiskolai program megvalósítása

Kiemelten fontos egy átfogó középiskolai program megvalósítása a térségben a középiskolák tudásközpont és szellemi műhely szerepének és a népességmegtartó képességhez való hozzájárulásuk erősítése érdekében.

Ennek keretében cél a pedagógusok számának megőrzése, növelése, a szakoktatók és egyéb alkalmazottak foglalkoztatásának biztosítása, továbbá a tanulólétszám megtartása és növelése, a beiskolázási mutatók javítása.

Kiemelt téma terület az intézmények fejlesztése vonzerejük és versenyképességük erősítése érdekében, mely kiterjed a minőségi és a munkaerőpiaci kihívásokhoz alkalmazkodó képzési struktúra, szakmai program biztosítására, fejlesztésére, valamint a korszerű intézményi infrastruktúra biztosítására, az infrastrukturális feltételek javítására és fejlesztésére.

Helyi lakosság, gazdasági szervezetek

Oktatási intézmények, képzőhelyek, civil szervezetek, önkormányzatok

- A képzésben résztvevők száma (fő)
- Képzések száma (db)

3 Mrd Ft

2021-27

hazai forrás, KAP II. pillér, GINOP+

2. 7.2. Felsőoktatási képzésfejlesztés, tudományos ismeretterjesztés

Ahhoz, hogy Magyarország egésze versenyben legyen a „tudástermelő iparban”, nemzetközileg is elismert, a piaci igényekhez igazodó képzési struktúrával rendelkező felsőoktatási intézményhálózattal kell rendelkeznie az országnak. Tokaj-Hegyalja esetén rendkívüli jelentőséggel bír az a tény, hogy 2021-től önálló intézménnyel (az egykori sárospataki főiskola, amely később az Eszterházy Károly Egyetemhez került), a Tokaj-Hegyalja Egyetemmel rendelkezik. A képzési struktúra fókuszra egyrészt a korábbi pedagógusképzésre, másrészt a szőlész-borász, turizmus-vendéglátás képzésekre irányul, azonban további cél humán és reál orientációjú mesterképzés

beindítása is: kulturális örökségtanulmányok, amihez a kultúrtáj világörökségi címe ad lehetőséget, a másik pedig vállalkozásfejlesztés, ami üzleti és mérnöki területen végzett embereknek jelenthet továbblépési lehetőséget a térségben. Valamint cél nemzetközi projektben való részvétel, a Tokaji Borvidék külföldi és hazai egyetemi hallgatók nyári gyakorlati helyszínének kialakítása.

Intézkedés specifikus célja	Oktatásfejlesztés, kutatási-fejlesztési projektek támogatása, PhD hallgatók kutatásainak borvidéki ösztönzése. Új képzésformák és eszközök beépítése a felsőoktatásba
Tervezett beavatkozások, projektsomagok	<p>Tokaj-Hegyalja Egyetem (THE) komplex fejlesztése, intézményi infrastruktúrák modernizációja, magyar és angol nyelvű képzések (alap- és mesterképzés) biztosítása, kiemelkedő nemzetközi oktatási és tudományos kutatási helyszín kialakítása. Kihelyezett részképzések megvalósítása, nemzetközi kapcsolatok kiépítése. Workshopok szervezése, fórumorozat szakembereknek és a nagyközönségnek a szőlészetben és borászatban túl szélesebb körben, építészeti, természetvédelmi és kultúrtáj-fenntartási, világörökség-kezelési témákban is. Az intézkedés során cél a Tokaj Borvidék Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet Nonprofit Kft. bevonása a tervezett oktatási, kutatási projektbe.</p> <p>Digitális tananyagok kidolgozása, beillesztése és alkalmazása a felsőfokú oktatás tematikájába.</p> <p>Tapasztalatcsere és cserediák és ösztöndíj programok:</p> <p>A világörökségi borvidék gazdálkodóinak, szervezeti képviselőinek, hazai és nemzetközi kapcsolatai révén állami és nonprofit szervezetek által szervezett és támogatott szakmai tanulmányutakat, cserediák programokat, ösztöndíjakat biztosít.</p> <p>Fiatal Diplomások Tokaj-Hegyalja Fejlődéséért Program:</p> <p>Foglalkoztatás támogatási program, amelynek célja egyrészt az, hogy a hegyaljai diplomás fiatalok visszatérjenek szűkebb hazájukba, másrészt az önkormányzatok kedvezményes feltételekkel tudjanak humánerőforrást bővíteni.</p> <p>A képzések helyszínei között szerepel a Sárospataki Tokaj-Hegyalja Egyetem, valamint a térség keleti ipari centrumában, Sátoraljaújhelyen fejlesztési cél egy Közösségi Felsőoktatási Képzési Központ kialakítása.</p>
Intézkedés célcsoportja Lehetséges kedvezményezettek Monitoring mutatók	<p>Természetes személyek, lakosság</p> <p>Oktatási intézmények, helyi önkormányzatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - A felsőoktatási intézményekben hallgatók száma (fő) - A program hatására elnyert nemzetközi és hazai kutatási projektek száma (db)
Indikatív forrás	500 M Ft
Időbeli ütemezés	2021-27
Programmegvalósítás módja, forráslehetőségek	T'ZFP, hazai forrás, Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF)

2. 7.3. Duális képzésfejlesztés

Az intézkedés célja borvidéki szintű közép- és felsőfokú iparági duális képzési rendszer kidolgozása és bevezetése szőlészet, borászat, örökséggazdálkodás, turizmus, gasztronómia, természetvédelem, élelmiszeripar stb. területén. A szőlészeti képzési és foglalkoztatási program munkába ágyazott képzést jelent, melynek során a résztvevők elsajátítják a szükséges, több művelési módra kiterjedő szőlészeti ismereteket, megismerkednek a munkájukhoz szükséges eszközök használatával, továbbá gyakorlatot szereznek a borászatoknál bevett további, szakképzettséget nem igénylő feladatok ellátásában.

Intézkedés specifikus célja	Duális képzés keretében gyakorlati hely biztosítása technológus szakképzéshez kapcsolódóan. Magas kvalifikáltságú, a munkaerőpiacon versenyképes szakismeretek elsajátítása
Tervezett beavatkozások, projektsomagok	A Tokaji Borvidék igényeire szabott, szőlészeti-borászati képzési program fejlesztése, amely keretében kiemelkedő, minden szőlőművelési módra kiterjedő, változatos időjárási viszonyokhoz is alkalmazkodni tudó gyakorlati tudással rendelkező, a helyi borászatok számára megbízható, vonzó, a jövőben folyamatosan igénybe vett munkaerő. A sikeres működéshez a borászatok együttműködése szükséges, amelynek érdekében kommunikálni kell feléjük azokat az előnyöket, amelyek ebből a képzési formából származnak (pl. szakképzési járulékkedvezmény). Gyakorlat orientált oktatási anyagok kidolgozása Digitális, online távoktatás alkalmazása a duális szakképzés terén
Intézkedés célcsoportja	Helyi lakosság
Lehetséges kedvezményezettek	Képző intézmények, borászatok
Monitoring mutatók	- A duális képzésben résztvevő hallgatók száma (fő) - A duális képzésben résztvevő vállalkozások száma (db)
Indikatív forrás	1 Mrd Ft
Időbeli ütemezés	2021-27
Programmegvalósítás módja	pályázati úton, hazai forrás, GINOP+, RRF

2. 8. Prioritás: Turizmusfejlesztés

Stratégiai cél

AKTÍV ÉLET –PRÉMIUM DESZTINÁCIÓ

Specifikus célok

- A térség természeti adottságai, a rekreáció, a kulturális és aktív turizmus lehetőségei számos fejlődési és fejlesztési lehetőséget biztosítanak a települések számára.
- A turisztikai térség további fejlődéséhez nélkülözhetetlen a megfelelő minőségű szálláshelyek biztosítása, ahol az élményszerzés mellett rekreációra, feltöltődésre is lehetősége nyílik az ideérkezőknek.
- A Tokaji Borvidék tájkaraktere, a kulturális, természeti és épített értékek, a hegyvidék és folyópart aktív turizmust biztosító adottságainak kiaknázása további, környezetileg fenntartható, az ökológiai szemlélet beemelésével megvalósuló fejlesztéseket tesz lehetővé.
- A szálláshelyek minőségi és kisebb mértékben mennyiségi fejlesztése tekintetében a hagyományos szállásférőhely szolgáltatások fejlesztése mellett kiemelt figyelmet kell kapnia a prevenciót és rekreációt elősegítő, wellness, gyógy, spa- és termásvíz szolgáltatásoknak, mindezt fenntartható és környezetbarát, valamint a térségre egyedi jellegű kialakítással.
- A turisztikai célú fejlesztések megvalósítása során, fontos, hogy olyan lehetőségeket kínáljon a térség, amelyek a szabadidő eltöltésének komplex, élmény alapú megközelítését tűzik ki célul, valamint a minőségi idő eltöltésre összpontosuljanak, mérsékelve a szezonalitást, legyen szó aktív turisztikai szabadidő eltöltésről, egy magas színvonalú panzióban, szállodában vagy falusi szálláshelyen eltöltött éjszakákról, települési programsorozaton való részvételről.

Eredményességi kritériumok

<u>Mutatók megnevezése</u>	<u>Adatforrás és mérési módszertan</u>
Kereskedelmi szálláshelyek férőhelyeinek száma	
Vendégek száma (belföld/külföld)	KSH, MTÜ
Vendégéjszakák száma (belföld/külföld)	KSH, MTÜ
Szálláshelyek száma, férőhelyek száma (belföld/külföld)	KSH, MTÜ
Vendéglátóhelyek száma	KSH
Attrakciófejlesztéshez kapcsolódó projektek száma	Tokaj Borvidék Fejlődéséért Nkft., Támogatott projektkereső
Újonnan létesített kerékpárút hossza	Tokaj Borvidék Fejlődéséért Nkft.,

Intézkedések leírása

2. 8.1. Szálláshely-szolgáltatás fejlesztés

A Tokaji Borvidék látogatottságának növekvő, de viszonylagos alacsony éves átlagos kapacitáskihasználtsági szintje többek között a minőségi szállásférőhelyek alacsony számára és a kínált szolgáltatások mérsékelt színvonalára vezethető vissza. A térségben kínált szálláshelyek jelentős része magánszállás, melyek kihasználtságát nagyban befolyásolja az igénybe vehető szolgáltatások minősége és mennyisége.

A szálláshelyek (többek között kis befogadóképességű, családi vagy mikrovállalkozások keretében működtetett panziók stb.) felújítása, bővítése mellett további szálláshelyek létrehozására is indokolt. Ezen szállások tervezésénél a kiegészítő szolgáltatások figyelembevételével és lehetőségével olyan komplex szolgáltatások valósíthatók meg, amelyek növelik a térségben töltött vendégéjszakák számát, további látogatószámot generálnak, kielégítve a minőségi szállásokat és szolgáltatásokat kereső turisták igényeit.

Mindemellett a szálláshelyek fejlesztésénél kiemelt figyelmet kell fordítani a „home office” munkavállalás lehetőségének, tárgyi feltételeinek megteremtésére, a hosszabb tartózkodás ösztönzése érdekében.

Intézkedés specifikus célja	Meglévő szálláshelyek minőségének és szolgáltatási kínálatának javítása, mennyiségi fejlesztése. Ennek révén a Borvidék turisztikai kínálata által okozott szezonális mérséklődik, a borvidéken eltöltött vendégéjszakák számának növekszik.
Tervezett beavatkozások, projektcsomagok	A Borvidék szálláshelyeinek mennyiségi és minőségi fejlesztése, négy évszakos szálláshelyhez kapcsolódó szabadtéri vagy fedett élmény fürdőzés lehetőségének, (medencék építése) megteremtése. A minőségi szálláshelyeken olyan kiegészítő (pl. sportfejlesztések, relaxációs és rekreációs célú fejlesztések, wellness, fürdő-, szépségápolással kapcsolatos és egyéb életmódjavító) szolgáltatások eszközfejlesztése, melyek hosszabb időre, és további tartalommal töltsék meg a különböző korosztályok borvidéki tartózkodását. További cél meglévő fürdőkomplexumhoz kapcsolódó szálláshelyfejlesztés, valamint a települések egyedi, építészeti értékeinek szálláshelyként történő hasznosítása (pl. Tarcal – ispotály épülete, Makkoshotyka – kastély, Tolcsva-kastély)
Intézkedés célcsoportja	A térségbe érkező belföldi és külföldi vendégek.
Lehetséges kedvezményezettek	Vállalkozások, helyi önkormányzatok, egyéb szervezetek.
Monitoring mutatók	<ul style="list-style-type: none"> - Kereskedelmi szálláshelyek férőhely száma (db) - Szolgáltatásfejlesztéshez kapcsolódó elnyert támogatás összege (Ft) - A szálláshelyek fejlesztéséhez kapcsolódó projektek száma (db)
Indikatív forrás	6 Mrd Ft
Időbeli ütemezés	2021-27

2. 8.2. Élmenyhelyek, témaparkok komplex fejlesztése

A nemzetközi turisztikai trendek is azt igazolják, hogy turisztikai látogatottságot tekintve a komplex élményszerzésre helyeződött. A tematikus parkok, élmény pontok komplex attrakciók aktív kikapcsolódást biztosítanak minden korosztály számára, ezzel párhuzamosan azonban nemcsak az élményelemek, hanem kiegészítő szolgáltatások, interaktív programelemek fejlesztése is fontos.

A borászati hagyományok, szőlőművelés, a kulturális és épített örökség további bemutatása, interaktív, játékos, tematikus élményhelyek, -pontok és-parkok kialakítása formájában is történhet. A borvidéken létesült élménypontok egy-egy fő tématerületre, egyedi, meghatározó karakterű helyszínre, kultúrtáj jellegzetes kismesterségére, épített vagy természeti értékre fókuszálnak, ezáltal közvetlenül a térség turisztikai kínálatát gazdagítják, hozzájárulnak a helyi foglalkoztatás, munkahelyteremtés, valamint a közösségi tudat, belső kohézió erősítéséhez.

Intézkedés specifikus célja	Komplex élményszerzést biztosító, valamint országos szinten is egyedülálló attrakciók fejlesztése és kialakítása, turistaérkezések számának növelése, illetve a szezonális csökkenést, közvetetten helyi munkahelyteremtés érdekében.
Tervezett beavatkozások, projektsomagok	<p>Új és meglévő komplex szolgáltatást kínáló attrakciók fejlesztése, illetve tematikától függetlenül (tehát az aktív, kulturális, bor- és gasztronómiai turizmushoz kötődő) több célcsoport számára elérhető, nyílt- vagy zárt terű létesítmények kialakítása, építészeti szempontból pedig egyedi, élményszerzést biztosító helyszínek létesítése (pl. fából készült építészeti alkotások). A magas minőséget és egyediséget képviselő, a Tokaji Borvidék sajátosságait bemutató tematikus parkok, központok és terek létesítése. A magas tőkeigényű, hosszú távú befektetésnek minősülő létesítmények több turisztikai termék köré épülhetnek (pl. geológiai látogatóközpont- és interaktív bemutatóter, bor- és gasztronómiai centrum, víziturisztikai bázis, ökoturisztikai komplexum stb.).</p> <p>Országos szinten is egyedülálló attrakcióként jelenhet meg a Sátoraljaújhelyen az új helyi vár rekonstrukciója és a Szár-hegy – Várhegy kalandparki függő üveghíddal való összekötése. A híd a Szár-hegyet és a Várhegyet kötné össze a kb.150 m mélységű völgy fölött. A gyalogos hidat, a kálváriát, ill. a várat a hagyományos úton megközelítő vállalkozóbb szellemű látogatók is igénybe vehetik, de főként a Magas-hegyről, a kötélpályán átkelő kalandturistáknak jelenthet izgalmas attrakciót. Sárospatakon a Via Ferrata mászósporthoz kedvelők számára az ehhez kapcsolódó út kialakítása szintén elősegíti az extrém sportok további térnyerését.</p> <p>A létesítmények kialakítása során igazodni kell a térség identitásához, világörökségi jellegéhez, természeti-táji környezetéhez és védettségéhez (különös tekintettel a Natura 2000, illetve a védett természeti területekre vonatkozó szabályok figyelembevételével), valamint magas műszaki tartalommal, részletes ütemezéssel és üzleti tervvel, konceptuális tartalommal kell rendelkeznie, mely hazai és nemzetközi szinten is egyediséget tükröz.</p>

Élménypontok létesítése Tokaj-Hegyalján

	<p>Tokaji Kopasz-hegy komplex turisztikai fejlesztése (ennek részeként a TV torony kilátóvá alakítása, felhordó út felújítása, kapcsolódó infrastruktúra fejlesztések)</p> <p>Szegi – Ködfátyol borteraszt</p> <p>Erdőbénye kádár műhely</p> <p>Gasztronómiai központ és Látogatóközpont kialakítás</p> <p>többfunkciós turisztikai attrakció (kerékpárkölcsönzési lehetőség, túraközpont kialakítása, szabadidőpark kialakítása, tematikus játszótér, családbarát fejlesztés, bringapark)</p> <p>Tokaj Borvidék Panoráma Túraút</p> <p>Abaujszántó-Sátoraljaújhely közötti 95,9 km-es táv</p>
Intézkedés célcsoportja	a térségbe érkező belföldi és külföldi vendégek
Lehetséges kedvezményezettek	vállalkozások, önkormányzatok, civil szervezetek, Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, természetvédelmi kezelő szervezetek
Monitoring mutatók	<ul style="list-style-type: none"> - Komplex attrakció fejlesztése (db) - Létesített attrakció éves látogatószáma (fő) - Elnyert támogatás összege (Ft)
Indikatív forrás	10 Mrd Ft
Időbeli ütemezés	2021-27
Programmegvalósítás módja, forráslehetőségek	pályázati úton, TZFP, hazai forrás, TOP+, SKHU - INTERREG +

2. 8.3. A kerékpáros turizmus feltételeinek javítása

A kerékpáros turizmus az európai turizmus egyik legdinamikusabban bővülő ágazata, az elmúlt években hazánkban is nőtt a kerékpáros turisták száma. Manapság már nem igaz az a korábbi megállapítás, amely szerint a kerékpárral érkezők a kevésbé fizetőképes vendégeket jelentik, ráadásul a kerékpáros szezon rendszerint jóval hosszabb a nyári főszezonnál, áprilistól novemberig tart.

A Tokaji Borvidéken megfelelő potenciál áll rendelkezésre a kerékpáros turizmus továbbfejlesztésére, ennek érdekében cél mind az itt élők, mind pedig az ideérkezők számára a kerékpározás feltételeinek javítása.

Fontos cél, hogy a településeket összekötő és kiépített nyomvonal szakaszok egymásba fonódva, több állomáshelyet, megálló pontot felfűzve, egybefüggő Tokaj-Zemplén térségi túraútvonalat alkossanak.

Intézkedés specifikus célja

Tervezett beavatkozások, projektsomagok

A fenntartható és környezetbarát közlekedési módok használatának ösztönzése, a Tokaji Borvidék turisztikai célú kerékpárosbarát fejlesztése, a borvidék körbe kerékpározását lehetővé tevő kerékpárút megépítése, a turisztikai célú kerékpározás népszerűsítése, továbbá a határon átnyúló kerékpáros turisztikai együttműködések fejlesztése (Cross Border Bike) érdekében. A fő közúti közlekedési útvonalakról leágazó világörökségi látványosságok és főként a borászati attrakciók családbarát-biztonságos kerékpáros körutakba történő bekapcsolása.

A 2021-22-es időszakban megvalósul (GINOP illetve TOP források bevonásával) a Tarcál-Tokaj-Bodrogkeresztúr kerékpáros kör a mádi becsatlakozás kiépítésével.

A Tokaj-Zemplén Térségfejlesztési Programban rendelkezésre álló, kerékpárturisztikai célokat szolgáló fejlesztési forrás felhasználásának egyik fő célkitűzése a **turisztikai vonzerő** növelése.

A **Körpanoráma kerékpárút** kialakításával megvalósulna egy, a Zempléni-hegységet körbeölelő kerékpáros útvonal. Ez összekapcsolja a Zempléni hegység természeti és kulturális adottságait és megeremti a kerékpáros összeköttetést Kassával, ami a visegrádi együttműködés kiváló példájává válhat.

A meglévő hálózati elemek összekötésre kerülnek új, önálló kerékpárút elemekkel, vegyes forgalmú mezőgazdasági utakkal, vagy a meglévő úthálózaton kijelölt útvonalakkal. A kerékpárutak jelentős része a mezőgazdasági dűlőútfejlesztésre vonatkozó többfunkciós fejlesztések előírásai szerint valósul meg, különös figyelemmel a turisztikai, sport és világörökségi szempontokra.

A borvidéki kerékpárútfejlesztést és a dűlőúthálózat rekonstrukcióját és egymásra épülő, egymást kiegészítő projektként kell megvalósítani.

A tervezési területet négy szakaszra osztott

1. Hollóháza – Pálháza – Sátoraljaújhely szakasz:
2. Sátoraljaújhely- Sárospatak – Tokaj – Mád szakasz:
3. Mád – Tállya – Abaújszántó – Bodrogkőváraja szakasz:
4. Bodrogkőváraja – Gönc – Kéked – Hollóháza szakasz:

További fejlesztési célok

- Tokaj-Kassa (EuroVelo 11) útvonal hiányzó részének kiépítése,
- a települési leágazások megeremtése,
- átkelési pontok kialakítása a 37-es számú főúton,
- kerékpáros körök kialakítása a Zempléni térség nyugati oldalának becsatlakozásával,
- elektromos töltőhálózat.

, További feladatok:

- Utazási csomagok összeállítása: Kifejezetten a térség turisztikai attrakcióit összekötő, elsősorban kerékpáros üdülőcsomagok összeállítása.
- Kerékpárkölcsonzó rendszerek (TOBI - TokajBike) kialakítása a kerékpárral történő túrázás lehetőségének biztosítása érdekében. Az egyes kerékpáros körök mentén KerékBorPontok (bringapontokat) kialakítása, ahol a szervíz lehetőségen túl mód nyílna kerékpárbérlésre is, e-bike bérlésre, valamint az egyedi attrakciók megtekintésére, egyéb sportágak kipróbálására (pl. kajakozás, csónakázás számos kikötőponton – pl. Sárospatak, Sározsadány, Szegi, Tokaj, vagy a Bodrogkisfaludi „Kalózkikötő”).
- Képzési programok szervezése, lebonyolítása: Kerékpárral, biztonságban elnevezésű program elindítása: bűn és baleset-megelőzési fókuszú képzés, asszertív tréning a kerékpáros életmóddal kapcsolatos ismeretek átadására, terjesztésére és hálózatok fejlesztésére.
- Rendezvények szervezése, lebonyolítása: A már meglévő kerékpáros rendezvények rendszerbe szervezése mellett új programelemek beemelése.

Intézkedés célcsoportja	pl. Kassa-Tokaj 91 km-es kerékpár verseny rendezése profik és amatőrök számára. A helyben élők és az idelátogató turisták
Lehetséges kedvezményezett	Települési önkormányzatok, turisztikai szolgáltatók, borászatok, országos és regionális kerékpáros szervezetek, TDM szervezetek
Monitoring mutatók	- Létrejött új kerékpárutak hossza (km), - Kerékpárforgalmi létesítmények (db),
Indikatív forrás	13,35 Mrd
Időbeli ütemezés	2021-24
Programmegvalósítás módja, forráslehetőségek	pályázati úton, TZFP, TOP+ TOP+ 6. prioritás – Versenyképes megye - Helyi és térségi turizmusfejlesztés - Megyehatáron átnyúló, térségi léptékű aktív turisztikai fejlesztések SK-HU - INTERREG + (prioritás: természet és kultúra (örökség))

2. 8.4. Vízi turisztikai fejlesztések

A folyók fás, ligetes természeti környezete a nyári fürdőzésre meder és víz minőségi állapota miatt – személyi felelősség mellett – csak korlátozott mértékben használható. Ennek ellenére a természetes vizek mentén elhelyezkedő szabadstrandok idényjellegű magas kihasználtsága (fürdés, rekreáció) évről-évre változatlan. A Borvidék egyik fő aktív turisztikai szegmense, szervezett szabadidős tevékenysége a természetes folyóvizekhez (Bodrog, Tisza) kötődő vízi turizmus, ezen belül is a vízi túrázás (kajak, kenu, csónak, korlátozott feltételek mellett a motorcsónak), a rekreációs célú horgászat, kiépített és kijelölt szabad strandokon a fürdő turizmus és az élményalapú séta-, kiránduló, s nyaralóhajózás, ezek fejlesztése.

A további fejlesztési cél a vízi, vízparti létesítmények, infrastrukturális elemek és szolgáltatások megteremtése közép és hosszú távon is kiemelt térségi prioritás. A fejlesztések tervezése során minden esetben szükséges az Észak-Magyarországi Vízügyi Igazgatósággal való előzetes egyeztetés.

Intézkedés specifikus célja	Az intézkedés célja a vízi turizmus adta lehetőségek kiaknázása, különös tekintettel a Bodrog, Tisza vízi turizmusának erősítésére. Másrészt cél a horgászturizmus, a folyó sport célú hasznosítása, borvidéken lévő vízisport egyesületek bevonása, országos és nemzetközi szintű rendezvények szervezése, mindezt a környezetileg fenntartható, ökológiai vízgazdálkodás fenntartásának, fejlesztésének szemléletével
Tervezett beavatkozások, projektsomagok	A Bodrog folyó, mint vonzó természeti környezet, turisztikai vonzerőfejlesztése, a világörökségi elvárásokhoz illeszkedő, a látogatói igényekhez, elvárásokhoz igazodó változatos és sajátos vízi és vízparti élményprogramok kialakítása, tárgyi feltételeinek megteremtése. A fejlesztések során biztosítani kell az érintett vízparti területek eltérő vízi turisztikai formáihoz illesztett infrastruktúra és eszköz ellátottságát. A fejlesztések során többek között cél kikötőhelyek kialakítása, a folyópart, valamint az Ó-Bodrog rendezése, holtágak menti területek fejlesztése, szabadstrandok kialakítása, az ingatlanhasznosítás lehetőségeinek kiaknázása. További fejlesztések:

Intézkedés célcsoportja	Vízi túrázáshoz szárazföldi kajak- kenu és csónaktároló terek, kölcsönző helyek kialakítása, sólyapálya, mobil csónak kikötő elhelyezése.
Lehetséges kedvezményezettek	Horgászathoz stégek, fából épített nap- és esőbeállók. Part menti rekreációs helyszínek kialakítása. A horgászturizmus további feltételeinek megteremtése (sport- és hobbihorgászat, versenyek lebonyolítása céljából is, valamint a térségbe érkező horgászok számára információs rendszer biztosítása)
Monitoring mutatók	Vízitaxi lehetőségeinek kialakítása és hozzá kapcsolódó létesítmények fejlesztése.
Indikatív forrás	Fürdő turizmus szerepének növelése érdekében szabad strand helyszínek kijelölése, tereprendezés, mobil és fix vizesblokkok, kültéri bútorok, napozó stégek, jelző bóják.
Időbeli ütemezés	Személyhajózás feltételeinek javításához fél fedett kikötő állás, parkoló, nap- és esőbeállók.
Programmegvalósítás módja, forráslehetőségek	turisták, helyi lakosság
	vállalkozások, önkormányzatok, egyesületek, Aggteleki Nemzeti Park Igazgatósága, természetvédelmi kezelő szervezetek
	- A program hatására megvalósított projektek száma (db) - Elnyert támogatás összege (Ft)
	3,6 Mrd Ft
	2021-27
	pályázati úton, TZF, TOP+, SKHU - INTERREG +

2. 8.5. Aktív turizmus fejlesztése, extrém sportok feltételeinek kialakítása

Az aktív turizmus és az extrém sport különböző fajtáinak turizmusban betöltött szerepe az elmúlt évek során erősödött, az élmény és aktivitás előtérbe kerülésével, valamint a túlzott városias, felgyorsult életmódból történő kiszakadás iránti igény kapcsán. Az aktív turizmus és extrém sportok kedvelői az egyes helyszíneket általában valamilyen sportrendezvény résztvevőjeként vagy a sport tevékenység gyakorlása (edzés) céljából látogatják meg. A Tokaji Borvidék hegyvidéki területei kiváló potenciállal rendelkeznek az extrém sportok, vagy „fun” és kalandsportok kínálata esetén is, mivel ezek általában a szabadban valósulnak meg.

Az aktív turizmus borvidéki jelenléte a dűlők sportolási célú hasznosításában is megjelenik. A borvidéken jelenleg is rendszeresen megrendezésre kerülnek extrém sport rendezvények (az erdőbényei Drótszamar Fesztivál, a Tarcali Kőfejtő Cross, Sárkányhajó versenyek, hegyi futó versenyek stb.). Ezen rendezvények helyszínei már eleve megfelelnek az extrém sporttal szemben támasztott követelményeknek.

Intézkedés specifikus célja	Az aktív turizmus, valamint a különböző extrém sportok (az extrém vízi sportok, hegyi kerékpározás, szikla- és falmászás, repülés, stb.) fejlesztésének feltételeinek vizsgálata és megteremtése, a világörökségi és a környezeti fenntarthatóságot figyelembe vevő kialakítása. További cél a Tokaji Borvidék, mint világörökségi
--------------------------------	--

Tervezett beavatkozások,
projektcsoomagok

helyszín földrajzi adottságainak (hegyvidék, folyóvizek, elhagyott kőbányák, bányatavak stb.) kalandturizmus, az extrém sportok szempontjából történő felméréseivel a borvidék turisztikai vonzerejének növelése.

A térség adottságai (különös tekintettel a Zempléni-hegység) alapján a gyalogos, kerékpáros dűlőtúrák, hegyikerékpározás, a downhill, a hegyi maraton futás és akadálypálya, a siklóernyőzés, sárkányrepülés, sziklamászás, sárkányhajó, ártéri evezés, tereplovaglás, búvárkodás (bányatavak) fejlesztése vizsgálandó a fenntartható területhasználat szempontjainak figyelembevételével, valamint a környezetre gyakorolt hatások minimalizálásával.

Az egyes pályák, sporthelyszínek kialakításakor figyelembe kell venni többek között a Natura 2000 érintettséget, a megközelíthetőséget, az erdőművelési és szőlőművelési gyakorlat szempontjait.

Javasolt aktív, ill. extrém sport fejlesztési elemek, potenciális helyszínek:

- Túrázás, dűlőtúrák, futás, gyalogos teljesítmény túrák, dűlőfutás, dűlőtúra két keréken, lovon vagy szekéren, Off-road dűlőtúra, tanösvények, megállóhelyek kialakítása, nemzetközi sportesemények szervezése.
- Hegyikerékpározás: Erdőbénye, Sátoraljaújhely, Tarcál (kőfejtő), Tokaj Kopasz-hegy;
- Downhill: Sátoraljaújhely (mint downhill centrum kialakítása);
- Sátoraljaújhely, mint az Észak-magyarországi régió extrém sport centrumává tétele, országos szinten is egyedülálló attrakciókkal (pl. holland lecsúszópálya, skiddy pálya, sísport feltételeinek kialakítása, valamint terepi futó- és kerékpáros rendezvények szervezése, a hozzá tartozó infrastruktúra kialakításával)
- Hegyi maraton és akadálypálya és nemzetközi versenysorozat rendezése: Tokaj Fesztiválatlan, mint kiindulópont, célterület a Kopasz-hegy, de bárhol tetszőlegesen kialakítható pálya. A várható nagyszámú versenyzői jelenlét miatt megfelelő parkoló, vízesblokk stb. infrastruktúra kialakítása szükséges. Hasonló eseményekhez további alkalmas helyszín pl. Zemplén Kalandpark.
- Siklóernyőzés, sárkányrepülés: autóval könnyen megközelíthető helyszín kijelölése, jelenleg a tokaji Kopasz-hegy, valamint a sátoraljaújhelyi Magas-hegyi kilátó környéke a leginkább kedvelt helyszín.
- Sziklamászás, sziklamászó falak kialakítása: egykori kőbányák alkalmasságának vizsgálata, kijelölése.
- Sárkányhajó, ártéri evezés: Bodrog és a Tisza szakaszai, azokon a területeken, ahol megfelelő vízparti infrastruktúra áll rendelkezésre (pl. Tokaj, Sárospatak, Bodrogkisfalud, Szegi)
- Téli sportok, a sélés feltételeinek kialakítása és fejlesztése (Sátoraljaújhely központtal, emellett Tokajban és Tarcalon is lehetőség nyílik kialakításra)
- Tereplovaglás: a borvidéken egyaránt találhatóak hegyvidéki és síkvidéki területek, amelyek alkalmasak tereplovaglásra. A helyszínek kiválasztásakor szempont, hogy az adott terület térségében már létezzen lovasturisztikai szolgáltatás (pl. Sárospatak, Bodrogkisfalud és Tokaj térsége javasolt).
- Búvárkodás: Magyarországon viszonylag kevés olyan természetes víz található, amely alkalmas e sportág művelésére. A borvidéken található bányatavak közül pl. a tarcali bányató, valamint a sárospataki Megyer-hegyi tengerszem alkalmas lehet ilyen jellegű sporttevékenységre.

Az egyes helyszínek felmérése után javasolt egy közös kiadványban megjelentetni a lehetőségeket, feltüntetve a megközelíthetőséget, az adott pályák nehézségi fokát, GPS koordinátáit stb.

A kerékpáros és futópályák esetében a pályaszakaszok kitáblázása, a veszélyes helyszínek feltüntetése. Az extrém sport helyszínek kijelölése, előzetes

	<p>egyeztetések egy hosszas és folyamatos együttműködés eredményeként történhet majd meg, az érintett szereplőkkel (Aggteleki Nemzeti Park Igazgatósága, Észak Erdő Zrt, érintett erdőtulajdonosok, vadásztársaságok, szőlészetek, borászatok, sportrendezvényeket szervező egyesületek, vállalkozások).</p> <p>Külön figyelmet érdemel a meglévő sportrendezvények rendszerbe szervezése, összehangolása és közös promóciója, amely szintén elősegíti a térségbe irányuló turizmus növekedését.</p>
Intézkedés célcsoportja	Helyi lakosság, turisták.
Lehetséges kedvezményezettek	vállalkozások (kkv), önkormányzatok, egyesületek, Aggteleki Nemzeti Park Igazgatósága, természetvédelmi kezelő szervezetek Települési önkormányzatok, turisztikai szolgáltatók, borászatok, civil szervezetek, vállalkozások
Monitoring mutatók	- A program hatására megvalósított extrém sport helyszínek kialakítása (db)
Indikatív forrás	3 Mrd Ft
Időbeli ütemezés	2021-27
Programmegvalósítás módja, forráslehetőségek	pályázati úton, TOP+, TZFP, hazai forrás

2. 8.6. Falusi és agroturisztikai fejlesztések

A falusi turizmus a falu komplex idegenforgalmi kínálatának, adottságainak a hasznosítása, amely együtt kínálja a falusi életkörülmények, a helyi szokások, a kultúra és a mezőgazdaság adta lehetőségek fejlesztését és népszerűsítését. Tágabb értelemben falusi turizmus minden – ideértve bármely település falusi jellegű településrészeit is – vendégfogadás (szállás-, étkezés-, és programszolgáltatás). A falusi és agroturizmus jól szolgálja a természeti és kulturális erőforrások feltárását, megőrizve azok hagyományos hasznosítását, a város és vidék közötti kapcsolatokat erősítését.

A szállásadásból, a sokszínű programszolgáltatásból és a helyi termékek közvetlen értékesítéséből keletkező jövedelem hozzájárul a megélhetés biztosításához, a turisztikai szolgáltatásokból közvetlenül keletkezett jövedelem birtokában a szolgáltatók maguk is további keresletet generálnak más helyi termékek és szolgáltatások iránt is.

Az intézkedés hatására a helyi piac egyértelműen kibővül, ami táplálja a helyi gazdaság fejlődését. A társadalmi hatások a foglalkoztatásban és jövedelemtermelésben jelentkeznek, de a vonzerők felfedezésével, megőrzésével megnövekvő helyi identitás a helyi közösségeket erősíti.

Intézkedés specifikus célja	A falusi és agroturizmushoz kapcsolódó fejlesztések a fenntartható térségi turizmusfejlesztést ösztönzi. Fontos, hogy lehetőséget adjon a borvidék kistépüléseiben élő emberek megélhetőségének biztosítására, helyben maradásuk segítésére, valamint a városok és a falvak egészséges kapcsolatrendszerének erősítésére. A turisztikai szolgáltatókkal, civil szervezetekkel együttműködve,
-----------------------------	--

Tervezett beavatkozások, projektcsomagok	<p>közös marketing munkával, a falvaknak nagyobb esélyük nyílik a felzárkózásra, a termékeik közös értékesítésére.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Magán szálláshelyek minőségi fejlesztése; - Helyi piacok minőségi fejlesztése, őstermelők számának és termékkínálatának növelése; - Öko-, családi és kisgazdaságok turisztikai bemutató tevékenységének fejlesztése (pl. látványmanufaktúrák – méhészet, herbárium, vagy mesterségeket bemutató műhelyek); értékesítési és marketing tevékenységének fejlesztése; - Közös marketing eszközök alkalmazása a falusi és agrárturizmus népszerűsítésére és a szolgáltatások összekapcsolására; - Szálláshely-szolgáltatást nem nyújtó, falusi vendégvárás (vendégasztalok) fejlesztése; - Kompetenciafejlesztő programok szakmai képzéssel, tanácsadással, minősítésekkel a meglévő és jövőbeni falusi szolgáltatóknak.
Intézkedés célcsoportja	Helyi termelők, öko-, családi és kisgazdaságok, falusi és családi szállásadók, vállalkozások, turisták, helyi közösségek
Lehetséges kedvezményezettek	őstermelők, öko-, családi és kisgazdaságok, falusi és családi szállásadók, vállalkozások, helyi önkormányzatok.
Monitoring mutatók	<ul style="list-style-type: none"> - Egyéb (magán) szálláshelyek férőhelyeinek számának alakulása (db) - Vendégek száma a magánszálláshelyeken (db) - Elnyert támogatás összege (Ft)
Indikatív forrás	3 Mrd Ft
Időbeli ütemezés	2021-27
Programmegvalósítás módja	pályázati úton, TZFP, VP+

2. 8.7. Minőségi gasztronómiai vendéglátóhelyek kialakításának ösztönzése

A minőségi vendéglátóhelyek kialakítása, nemcsak a modern kor igényeinek és színvonalának fizikailag kialakított, igényes arculattal rendelkező vendéglátóhelyek, illetve vendégváró helyek kialakítását jelenti, hanem a minőségi, helyi alapanyagokat felhasználó, gasztronómiai sokszínűséget képviselő, magasan képzett, tapasztalattal rendelkező szakemberek térségbe vonzását, a helyi humánkapacitás kihasználását is magában foglalja.

A minőségi gasztronómia kialakításában kulcsszerepet játszik a helyi lakosság, akiknek nemcsak a vendéglátóként, de vendégként is a minőségi vendéglátás mellett kell elköteleződni. Ennek érdekében szemléletformáló kampányokat kell indítani, hisz a kiemelt fejlesztési fókuszban lévő éttermi infrastruktúrát szezonon kívül a helyi fogyasztóknak kell fenntartani. A helyi lakosságban tudatosítani kell, hogy különleges termőterületek tulajdonában vannak, melyek optimális kiaknázásával a környező nagyvárosok hétfégi kulináris műhelyévé válhatnak. Ennek elérése érdekében gasztrokulturális eseményeket kell szervezni a nyári és őszi szezonon túl is, ahol regionális és országos hírvé éttermek és séfek települnek ki és viszik el tudásukat, közönségüket a

borvidékre, szakmai mentorációt és országos publicitást biztosítva a minőségi irányba elmozduló borvidéki gasztronómiának.

Intézkedés specifikus célja	A helyi alapanyagokon és hagyományokon alapuló borvidéki gasztronómiai sokszínűségének bemutatása a helyi humánkapacitás aktivizálásával, gasztronómiai terek létrehozásával.
Tervezett beavatkozások, projektsomagok	<p>Gasztroterek létrehozása:</p> <p>Éttermek, rendezvényházak, kóstoltató terek, szálláshelyek megadott részén zárt vagy nyitott polcon, pulton elhelyezett helyi alapanyagok, illetve helyi alapanyagokból helyi receptúra alapján készült termékek értékesítése, amelyek egyben tükrözik az adott időszak (farsang, húsvét, pünkösd, advent, karácsony újév), évszakok és az adott helyszín (település, földrajzi terület, etnikum) gasztronómiai sajátosságait. A helyszínen elhelyezett, bemutatott termékekből és termékekkel tematikus kóstoló, gasztronómiai bemutató napok, alkalmak, események kerülnek megrendezésre.</p> <p>A fentiekhez kapcsolódóan eszközök beszerzése: egyedi és rusztikus konyhabútorok, (bortároló polcok, vitrines látvány hűtőpultok, munkaasztalok, kültéri és beltéri konyhai eszközök (gázégős tűzhelyek, tálcás sütők, sokkoló gépek, különböző munkaasztalok), térre szabott konyhabútorok (tároló polcok, szekrények, vitrinek, székek, asztalok).</p> <p>A Tokaji Borvidék séfje, cukrásza verseny és cím létrehozása:</p> <p>Regionális szintű verseny megszervezése, melyen egy séf vagy cukrász mester egy fő comissal (segéd) együtt indulhat. A versenyfeladat olyan egytálételű főfogás (feltéttel, körettel, szósszal) valamint cukrásztermék, desszert elkészítése, amely a Tokaji Borvidéken termelt vagy gyűjtött alapanyagokból (település, helyszín szerint nevesített), bor, vagy párlat felhasználásával készül. A háromévenként megrendezésre kerülő verseny tematikája illeszkedik a borvidék, meglévő bor-gasztronómiai profiljához. A cukrászok esetében szőlővel, erdei gyümölcscsel, kézműves csokoládéval, házi aszalványokkal, lekvárokkal, zseléekkel, borecettel, valamint bor és borpárlatok felhasználásával készült cukrászati készítmények készítése javasolt. A versenyszervezők, programgazdák, szervezetek biztosítják a bemutató helyszínét, a konyhai eszközöket, az esemény promócióját és nyilvánossági elemeit.</p> <p>A nyertes a „Tokaji Borvidék Séfje” és a „Tokaji Borvidék Cukrásza”, címet viselheti. A nyertes ételek receptjei „A Tokaj Világörökségi Borvidék Receptje” megnevezéssel kerülhetnek fel a Borvidék éttermeinek kínálatába, népszerűsítő kiadványaiba.</p>
Intézkedés célcsoportja	Borvidéki éttermek, panziók, kóstoló térrel rendelkező borászatok, rendezvényházak, önkormányzatok, étteremtulajdonosok
Lehetséges kedvezményezettek	Vállalkozók, helyi önkormányzatok, civil szervezetek
Monitoring mutatók	<ul style="list-style-type: none"> - Vendéglátóhelyek számának alakulása (db) - megrendezett gasztronómiai események száma (db)
Indikatív forrás	2 Mrd Ft
Időbeli ütemezés	2021-27

2. 8. 8. Egészségturizmushoz kapcsolódó fejlesztések

A Tokaji Borvidék területén az egészségturisztikához kapcsolódó helyszínek és szolgáltatások hiányosak, fejlesztendő területnek számítanak, a térségben korlátozott a fürdőzési és strandolási lehetőség, mely erősen visszaveti a térség turisztikai potenciálját. Az egészségturizmus jelentőségét az is igazolja, hogy Magyarországon minden harmadik, szállodában eltöltött vendégéjszaka gyógy- és wellness szállodában realizálódik. Az egészségturisztikai helyszínek felmérése, fejlesztési lehetőségeinek feltárása (például klimatikus gyógyhelyek feltérképezése), valamint megvalósítása azért is indokolt, mert csökkenti a szezonalitást, a borvidék esetén a kulturális, bor- és gasztronómiai turizmus kiegészítését szolgálja, továbbá több célcsoport számára nyújt szolgáltatásokat. Hozzájárul az eltöltött napok, a vendégek számának növekedéshez, valamint további piacot biztosít a helyi termékek kínálatára, felhasználására is.

Intézkedés specifikus célja	Az egészségturisztikai helyszínek kijelölése és kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése, a gyógy- és wellness turizmus, valamint speciális kezelések és szolgáltatások és helyszínek fejlesztése.
Intézkedés tartalma	<p>Az egészségturizmushoz kapcsolódó attrakciók fejlesztése, a meglévők továbbfejlesztése, valamint új attrakciók létesítése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vízbázis feltárása, próbafúrások létesítése a térség esetleges termál, vagy gyógyvíz minőségű vízkészlet feltárása céljából, energetikai jelentőségére is tekintettel - A helyi turizmus létesítményei, úgy, mint szabadterei strand és fedett fürdők létesítése, wellness szolgáltatások fejlesztése, potenciális helyszínek feltárása, meglévők továbbfejlesztése (Sárospataki Végardó Fürdő, Abaújszántó) - Gyógyhelyek, azaz a természeti tényezők gyógyászati célú felhasználását szolgáló létesítmények, meleg vízű fürdők, gáz-, és iszapfürdők, inhalációs kezelések, mozgásszervi kezelésekre szolgáló létesítmények lehetőségeinek feltárása, kialakítása. - Klimatikus gyógyhelyi létesítmény (pl. Erdőbénye), úgymint gyógyház, parkok és erdők, a táj potenciálját kiaknázó relaxációs területek, létesítmények kialakítása. - Egészségjavító, revitalizáló szolgáltatások, kezelések minőségi és a borvidék egyedi értékeire alapozott fejlesztése.
Intézkedés célcsoportja	Helyben élők, turisták, települési önkormányzatok.
Lehetséges kedvezményezettek	vállalkozások, települési önkormányzatok.
Monitoring mutatók	<ul style="list-style-type: none"> - Megvalósított egészségturisztikai helyszínek száma (db) - Elnyert támogatások összege (Ft)
Indikatív forrás	3 Mrd Ft
Időbeli ütemezés	2021-27
Programmegvalósítás módja, forráslehetőségek	pályázati úton, TOP+, hazai források

TOP+ 6. prioritás – Versenyképes megye
- Helyi és térségi turizmusfejlesztés
- Megyehatáron átnyúló, térségi léptékű aktív turisztikai fejlesztések
SK-HU - INTERREG +
- prioritás természet és kultúra (örökség)

2. 8. 9 . Ökoturizmushoz kapcsolódó fejlesztések

Az ökoturisztikai attrakciók célja az épített és természeti környezet bemutatása, az adott település, térség szociokultúrájának megismertetése.

Az ökoturizmus kínálati struktúrája több szempontból is speciális, hiszen nem elsősorban a kereslethez, a látogatók igényeihez kell, hogy igazodjon, hanem a környezeti értékek védelméhez, az annak érdekében létrejövő, és mellette kialakítható szolgáltatási elemekhez.

A Közös Agrárpolitika (röviden KAP) Stratégiai Terv Stratégiai Környezeti Vizsgálata az alábbi környezeti vonatkozásokban értékelte a környezeti hatásokat:

- Éghajlatváltozás mérséklése, az ahhoz való alkalmazkodás, fenntartható energia hasznosításának terjesztése,
- A talajminőség védelme, talajerózió megelőzése,
- Felszíni és felszín alatti vizek tápanyag- és peszticid szennyezésekkel szembeni védelme, mennyiségi védelme,
- Levegőminőség javítása, fenntartható hulladékgazdálkodás és körforgásos gazdaság előmozdítása,
- Biológiai sokféleség védelme, ökoszisztéma szolgáltatások gyarapítása, élőhelyek és Natura 2000 hálózat védelme,
- Táj megőrzése, táji elemek védelme és épített környezet védelme,
- Fenntartható fejlődés, emberi egészségvédelem, társadalmi igazságosság, kulturális örökség.

A természeti értékek sokszor kizárólag a turizmussal és vendéglátóiparral összefüggésben, mint erőforrás/attrakció jelennek meg, pedig a helyi társadalmak életében a természeti értékek és erőforrások szerepe jócskán túlnyúlik a turizmus-vendéglátás szektoron, illetve a természeti értékek turisztikai attrakcióként való kiaknázása gyakran azok túlzott használatával, túlterhelésével is együtt jár.

Az aktív- és ökoturisztikai beruházások, fejlesztések igen széles spektrumban egyaránt jelenthetnek a természeti-táji adottságokhoz és azok lokális terhelhetőségéhez jobban illeszkedő léptékű,

valamint jelentős közvetlen és járulékos környezeti terheléssel, pl. zöldfelület-csökkenéssel, forgalom és zavarás növekedésével együtt járó beruházásokat, programokat. A turisztikai fejlesztéseknek lehet jelentős ökológiai lábnyoma vagy természetkárosító hatása.

Intézkedés specifikus célja	Az ökoturisztikai attrakciók célja az épített és természeti környezet bemutatása, az adott település, térség szociokultúrájának megismertetése.
Intézkedés tartalma	<ul style="list-style-type: none"> - Szemléletformáló öko-programok szervezése - A nagy tömegeket mozgató térségi fesztiválok helyett. kisebb ökológiai lábnyomú, egyedi, tematikus turisztikai programok megvalósítása, amelyek több helyi szereplő együttműködésére épülnek, vagy ezeket ösztönzik. - Turisztikai rendezvények ökotudatos fejlesztése, ehhez kapcsolódó eszközbeszerzések (újra hasznosítható használati tárgyak stb.) támogatása - A nagymértékű területfoglalással, értékes mezőgazdasági terület és zöldfelület-vesztéssel járó turisztikai beruházások, építkezések kerülése. Tömeg szálláshelyek helyett a meglévő szálláshely- kapacitások megújítása, korszerűsítése, vízhasználatának és alternatív energia ellátásának racionalizálása - A vendégek mobilizálása elektromos közlekedési eszközökkel - Személy szállításban erősíteni a meglévő vasúti közlekedés térségi szerepét és kihasználtságát - Meglévő történelmi kertek, parkok, sétányok, túra ösvények védelme, állományfrissítése és felújítása
Intézkedés célcsoportja	Önkormányzatok, civil szervezetek, helyi szolgáltatók, vállalkozások
Lehetséges kedvezményezettek	vállalkozások, települési önkormányzatok.
Monitoring mutatók	<ul style="list-style-type: none"> - Elnyert támogatások összege (Ft) - Ökológiai (zöld) fejlesztésben érintett vállalkozások- turisztikai szolgáltatók- száma (db) - Öko-fejlesztéssel érintett programok száma (db) - Megújult és védett parkok (m2)
Indikatív forrás	3 Mrd Ft
Időbeli ütemezés	2021-27
Programmegvalósítás módja, forráslehetőségek	pályázati úton, TOP+, hazai források, KAP II. tengely

2. 9. Prioritás: Helyi közösségfejlesztés

Stratégiai cél

OTTHONUNK TOKAJ

MEGÚJULÓ TELEPÜLÉSEK

Specifikus célok

- A Tokaji Borvidék hosszú távú társadalmi és gazdasági megújulása és fenntartható fejlesztése az itt élők összefogásával, erős civil társadalom és a közösség erejével valósítható meg és tartható fenn. A prioritás célja a helyi közösségi kohézió erősítése, a Tokaji Borvidék, mint világörökségi lakóhely identitásának erősítése.
- Fontos, hogy az itt élők, a jelenlegi és jövőbeni generációk is tudatában legyenek annak, hogy kivételes környezetben, világörökségi területen, történelmi borvidéken élnek, így az egyik legfontosabb cél a lakosság identitástudatának javítása, közösségteremtéssel kapcsolatos intézkedések kialakítása. Ehhez közösségi tereket, borvidéki rendezvényeket hozhatunk létre, amelynek során egyrészt programlehetőségekre, aktív és passzív kikapcsolódásra, a borvidéken élők és idelátogatók szabadidő-eltöltésének hasznos megteremtésére alkalmas helyszínek kerülnek kialakításra.
- Másrészt a helyi társadalom, civilek számára élhető, minőségi, a helyi értékekre fókuszáló közösségi terek létrehozása történik, ahol szintén lehetőség nyílik térségi rendezvények, események, oktatási programok lebonyolítására is.

Eredményességi kritériumok

Mutatók megnevezése	Adatforrás és mérési módszertan
Az állandó népesség számának alakulása	KSH
14 év alatti népesség aránya	KSH
Helyi civil szervezetek száma	Cégbíróság
Közösségfejlesztéshez kapcsolódó projektek száma	Tokaj Borvidék Fejlődéséért Nkft., Támogatott projektkereső

Intézkedések leírása

2. 9. 1. Lakóhelyi közösségek fejlesztése, közösségi aktivitás erősítése

A Tokaji Borvidék sokszínű kulturális, etnikai és vallási képet mutat. A térség településein, különböző településrészein megfigyelhető az eltérő háttérrel, adottságokkal rendelkező társadalmi csoportok (idősek és fiatalok; fogyatékkal élők, nemzetiségek és a többségi társadalom) elszigeteltsége, a kapcsolódási pontok és az egymástól való tanulás lehetőségének korlátozottsága. Mivel a borvidék egyik fő vonzereje és közösségformáló, identitáserősítő tulajdonsága a kulturális sokszínűség, ezért az arra épülő rendezvények, társadalmi szemléletformálási programok, akciók szervezése elengedhetetlen fontosságú.

A kulturális és közösségi akciók, rendezvények, megvalósítása közösségi, intézményi együttműködésben, a lakossági specifikus igények figyelembevételével történik.

Intézkedés specifikus célja	<p>Az intézkedés alapvető célja a térségi, települési és közösségi, társadalmi integráció, szerezvállalás növelése</p> <p>Ugyanakkor a beavatkozás célja a már meglévő, rendszeresen megszervezésre kerülő programok minőségi színvonalának növelését is magában foglalja.</p>
Tervezett beavatkozások, projektcsomagok	<ul style="list-style-type: none"> - Helyi művészeti, kulturális értékekhez kapcsolódó egyszeri akciók, rendezvények (pl. képzőművészeti kiállítások, zenei koncertek, interaktív programok, hagyományápoló és világörökségi tapasztalatátadási, tudás- és szemléletformálási akciók, tematikus alkotó versenyek, vetélkedők, előadó-művészeti és szellemi-testi fejlesztő és önkifejező programok stb.); - Sportoláshoz, egészséges életmódhoz kapcsolódó népszerűsítő, rendezvények (pl. egészségnap, sportnap, prevenciók foglalkozások, területi/tematikus sportversenyek, vetélkedők, sportolást és egészséges életmódot támogató informatív akciók, programok stb.); - Helyi szakemberek és közösségszervezők képzése, felkészítése; - Nemzetközi jó gyakorlatok megismerésének lehetőségét biztosító külföldi tanulmányúton, képzésen való részvétel; <p>Az előítéletek csökkenését célzó, közösségépítést szolgáló programok: az érintett célcsoportok interaktív bevonásával; (pl. hátrányos helyzetűek, mozgáskorlátozottak, fogyatékkal élők)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Önkéntesség, mentoráció népszerűsítése - a társadalmi leszakadás, kirekesztődés mérséklése, a beilleszkedés érdekében. - Személyiségfejlesztő, érzékenyítő programok szervezése a különböző társadalmi csoportok számára; - Az élményelemeket és a tanulást előtérbe helyező programelemek megvalósítása (pl. integratív jellegű táborozás, kirándulás); - Tehetségdonozó és példakép-programok indítása hátrányos helyzetűek számára; különösképpen a hátrányos helyzetű, szegregátumban élő, fiatalok roma lakosság részére - A roma lakosság társadalmi felzárkóztatását célzó, kirekesztődését csökkentő komplex programok megvalósítása (munkaerőpiaci reintegrációt támogató képzések-átképzések, tanodák működtetése) - Közösségi kertek kialakítása: infrastrukturális és tárgyi feltételek megteremtése, közösségi piacok működtetése - Települési médiafejlesztés /közösségi rádió, újság/ - Közösségi célú rendezvénysorozatok, képzések, szemléletformálási programok megvalósítása
Intézkedés célcsoportja	Térségi lakosság
Lehetséges kedvezményezettek	Civil szervezetek, vállalkozások, helyi önkormányzatok, közintézmények.
Monitoring mutatók	<ul style="list-style-type: none"> - Civil szervezetek aktivitása (projektben való részvétel, db) - Helyi, közösségi programokon résztvevők száma (fő)
Lebonyolítás módja	1,2 Mrd Ft
Időbeli ütemezés	2021-27

Programmegvalósítás módja,
forráslehetőségek

pályázati úton, TOP+, FETE esetében EFOP+

EFOP+ 3. prioritás:

Társadalmi felzárkózási fejlesztések

Szegénység és társadalmi kirekesztődés

A szegénységben élők arányának további csökkentése:

- Munkaerőpiaci esélyteremtés
- Közfoglalkoztatottak munkaerőpiaci integrációjának elősegítése
- Társadalmi reintegráció

A szegénység újratemelődésekének a megakadályozása:

- Gyermekes családok szegénységének csökkentése
- Oktatási esélyteremtés (Tanodák)

EFOP+ 7. prioritás:

- Felzárkózó települések
- Társadalmi kihívások komplex kezelése

1057/2021. (II.19.) Korm.határozatban kijelölt települések bevonásával.

2. 9. 2. Helyi, települési, világörökségi és térségi identitás erősítése

A Tokaji Borvidék évszázados múltjának köszönhetően soknemzetiségű térség, ahol a kulturális és vallási sokszínűség egy-egy település mai életében is meghatározó szereppel bír, sok település esetén erős identitástudattal találkozhatunk. A helyi identitás, a területhez és hagyományokhoz való kötődés, valamint annak a tudatnak az erősítése, hogy világörökségi státusszal rendelkező területről van szó, az itt élők és gazdálkodók számára is társadalmi és gazdasági előnyökkel járhat. A világörökségi státusz erősítése olyan rendezvények, képzések és nemzetközi együttműködésben működő projektek formájában is megvalósulhat, amelyek egyértelműen a Tokaji Borvidékhez, a terület értékeihez kötődnek, s közösségépítő és gazdaságélénkítő szereppel egyaránt bírnak. Fontos, hogy a programok kialakítása a helyi lakosokkal, civil szervezetekkel és vállalkozásokkal, önkormányzatokkal együtt történjen, valamint a közösségi és személyes fejlődést szolgálják.

A helyi hagyományok, kulturális értékek és tudományos ismeretanyag kreatívan alkalmazható tudásának és gyakorlatának átadását szolgáló oktatási-nevelési és ismeretterjesztő programok fontos lehetőséget biztosítanak a gyermekek, az ifjúság (vagy akár az idősebb korosztályok) helyi és általános világörökségi tudásának és szemléletének identitáserősítő és kreatívan alakító kibontakoztatásában, kompetenciafejlesztésében. A kulturális, közművelődési intézmények (könyvtárak, múzeumok, levéltárak stb.), valamint művészeti intézmények, egyéb civil szervezetek és a nevelési-oktatási intézmények közötti együttműködések erősítése differenciált lehetőséget nyújt a térség és településeinek kulturális életének színesítésére, a helyi közösség összetartozásának növelésére, továbbá a társadalmi felzárkózás és kohézió elősegítésére.

Intézkedés specifikus célja

Az intézkedés célja, hogy új tanulási formák terjedjenek el a kulturális, közművelődési és közoktatási, nevelési intézmények széleskörű együttműködésén alapulva. További cél a kulturális intézmények alkalmassá tétele az új tanulási formák alkalmazására a lakosság (különösen a gyermek- és ifjúsági korosztály, valamint a hátrányos helyzetű csoportok) számára, eredménye pedig a tanulási formák elterjesztése, az élethosszig tartó tanulást elősegítő szolgáltatások számának növekedése.

Tervezett beavatkozások, projektsomagok

- A világörökségi tapasztalati tudás és közösségi élet fejlesztését, ismeretanyag átadását szolgáló programok, képzések, kompetenciafejlesztő pedagógiai szolgáltatások, tevékenységek tervezése, fejlesztése, valamint megvalósítása;
- Helyi vonatkozású események további kutatása (pl. Honfoglalás kori, Rákóczi- vagy vallási kultuszhoz, bor- és szőlőkultúrához kapcsolódó tevékenységek)
- Az oktatáshoz szükséges IKT és egyéb, a projekthez szorosan kapcsolódó és nélkülözhetetlen műszaki eszközök, szoftverek, valamint bútorok, berendezések beszerzése, amennyiben nem áll rendelkezésre.
- A kisebbségek etnikai és kulturális identitásának erősítése, (gasztronómia, zene, művészetek, ehhez kapcsolódó programlehetőségek, pályázati feltételek biztosítása)
- A Nemzetiséghez kötődő rendezvények kialakítása, meglévők fejlesztése, a hagyományörzés szerepének növelése (pl. Hercegkút, Rátka, Vámosújfalú, Tokaj, Olaszliszka, Makkoshotyka)
- Térségi életmű díj alapítása, a borvidéken született, vagy oda települt és több évtizedes közösségi-, vagy értékalkotó munkával a térségi identitást erősítő, kiemelkedő tevékenységet végzett személyiségek elismerésére és példaképként történő megjelenítésére.

Intézkedés célcsoportja
Lehetséges kedvezményezettek
Monitoring mutatók
Indikatív forrás

Térségi lakosság

Vállalkozások, civil szervezetek, egyházi jogi személyek, természetes személyek, kulturális közintézmények.

- Helyi és térségi jelentőségű programok száma (db)
- Képzésekben résztvevők száma (db)

600 M Ft

Időbeli ütemezés
Programmegvalósítás módja,
forráslehetőségek

2021-27

pályázati úton, hazai forrás, TOP+

TOP+ 3. prioritás- Gondoskodó megye

- Általános és középfokú oktatási infrastruktúra fejlesztése

2. 9.3. Közösségi terek létrehozása, fejlesztése

A Tokaji Borvidék közösségi és kulturális, művészeti szervezetek és kezdeményezések helyi örökséget figyelembe vevő, de innovatívan és kreatívan kialakított kiállítási és tevékenységi helyszínlehetőségei korlátozottak, hiányosak és sok esetben korszerűtlenek, ezeket fejleszteni

szükséges. A kulturális intézmények állapota leromlott, nem rendelkeznek elegendő számú, megfelelő kialakítású helyiséggel, ami a programkínálat bővítésének egyik legnagyobb akadály. A civil aktivitás és a közösségi programok a térségben már fejlődésnek indultak, azonban hiány van a különböző korosztályok, közösségek, civil szervezetek számára kialakított, fenntartott fedett közösségi terekből, klubhelyiségekből.

A térség településeinek értékes, változatos és nagyarányú természeti környezete jelentős vonzerővel bír a helyi lakosság és az ide látogatók számára, ugyanakkor a településen belüli lakott részek társadalmilag is használható, de természetbarát közterei esetében megújulás ösztönzésére, korszerű játszóterek és szabadtéri fitnessparkok kialakítására van szükség.

Közösségi terek kialakítása során lehetőség nyílik integrált helyszínek, nyitott és zárt komplex kulturális helyszínek létrehozására, amelynek célja az, hogy a helyiek használják ezeket a helyszíneket saját elképzeléseik, programjaik, helyi ünnepek és rendezvények megvalósítására, amelyek a hegyaljai, vagy települési közösség fejlődésének egészét szolgálja, mindezt építészeti szempontból innovatív és fenntartható módon. Ez lehet egy klubszoba, közösségi konyha, játszótér, szabadidő vagy fitnesspark, vagy multifunkcionális rendezvényterem is.

Intézkedés specifikus célja	Használatban lévő, illetve használaton kívüli épület, épületrész, épületrészek közösségi funkciók ellátásához szükséges korszerűsítése, kibővítése, átalakítása. A térség településeinek, közterületeinek, zöldfelületeinek megújítása, a lakosság rekreációs, szabadidős és sporttevékenységeihez szükséges nyitott közösségi terek biztosítása érdekében.
Tervezett beavatkozások, projektsomagok	<ul style="list-style-type: none"> - közösségi rendezvények, szolgáltatásokat kiszolgáló létesítmények fejlesztése, funkcióbővítése - szabad- és beltéri sportlétesítmények és multifunkcionális szabadidős létesítmények fejlesztése, funkcióbővítése - településképet meghatározó belvárosi terek (pl. Tokaj, Belvárosi sétáló utca egységes szerkezetűvé tétele), pincék felújítása, körülöttük közösségi terek kialakítása, látványműhelyek létrehozása (pl. Erdőhorváti, Abaújszántó) - szabadtéri rekreációt és társadalmi interakciót segítő köztérfejlesztés (szabadidőparkok, szabadtéri fitnessparkok, játszóterek és kilátópontok kialakítása) - közösségi inkubátorházak kialakítása (irodaként is funkcionálhat), pl. Mezőzombor borvidéki látogatóközpont, Abaújszántó, Szerencs, Sárospatak, Bodrogkeresztúr, Bodrogolaszi településeken - nemzetközi együttműködéssel megvalósuló kulturális és közösségi programok kialakítása
Intézkedés célcsoportja	Térségi lakosság, turisták
Lehetséges kedvezményezettek	Vállalkozások, települési önkormányzatok, közigazgatás, civil szervezetek.
Monitoring mutatók	<ul style="list-style-type: none"> - Helyi köztérfejlesztési projektek száma (db), elnyert támogatások összege (Ft)

Indikatív forrás	800 M Ft
Időbeli ütemezés	2021-27
Programmegvalósítás módja, forráslehetőségek	pályázati úton, TOP+, TZF, hazai forrás, SKHU - INTERREG +

2. 9. 4. Társadalmi kohézió és szociális háló erősítése

Az esélyegyenlőség és a társadalmi kohézió, kölcsönös befogadás megvalósulása érdekében szükséges olyan érzékenyítő programok, találkozási lehetőségek megteremtése, amelyek során a különböző társadalmi csoportok megismerhetik egymást és konstruktívan együttműködve részt vehetnek egymás életében. Az így kialakuló interakciók révén a szociális különbségek mérséklődnek, a társadalmi kohézió és települési, térségi befogadó, sokszínűsége nyitott identitások erősödnek, valamint pozitívan erősítik egymás hatását, fejlesztve a térségi szinergiákat.

Intézkedés specifikus célja	A társadalmi különbségek mérséklése, a társadalmi kohézió és a települési és térségi identitások pozitív erősítése. Az egymástól való kölcsönös tanulás lehetőségeinek megteremtése. A társadalmi kihívások kezelése, közösségi érzékenység növelése, az esélyegyenlőség biztosítása. Az érintett lakossági és intézménycsoportok közti hálózatépítés elősegítése.
Tervezett beavatkozások, projektcsomagok	<ul style="list-style-type: none"> - Helyi szakemberek képzése, felkészítése; - Nemzetközi jó gyakorlatok megismerésének lehetőségét biztosító külföldi tanulmányúton, képzésen való részvétel; - Az előítéletek csökkenését célzó, együttműködést, közösségépítést szolgáló programok az érintett célcsoportok bevonásával; - Élményelemeket tartalmazó, a tanulást, a tudást és ismeretek megszerzését előtérbe helyező program modulok és elemek megvalósítása (pl. integratív jellegű táborozás, kirándulás); - Hálózatépítés – együttműködések, partnerkapcsolatok a helyi/térségi intézmények és szervezetek (oktatási-nevelési, kulturális, szociális) között. - „Lakj – Jól Hegyalján” kampány -az elvándorlás csökkentése, betelepülés ösztönzése érdekében
Intézkedés célcsoportja	Térségi lakosság
Lehetséges kedvezményezettek	Vállalkozások, felsőoktatási intézmények, közintézmények, civil szervezetek.
Monitoring mutatók	<ul style="list-style-type: none"> - Kulturális-művészeti tevékenységű civil szervezetek száma (db) - Képzéseken, programokon résztvevők száma (fő)
Indikatív forrás	400 M Ft
Időbeli ütemezés	2021-27
Programmegvalósítás módja, forráslehetőségek	pályázati úton, hazai forrás, EFOP+

2. 9.5. Községek gazdasági önszerveződésének erősítése

Az életerős helyi közösségek kialakulásának és fejlődésének egyik meghatározó építő eleme a közösségi kezdeményezésen alapuló társadalmi célú gazdaságfejlesztés, mely esetében a közérdekű társadalmi cél alapjául a gyakran magas szintű szociális innovációban megnyilvánuló vállalkozási tevékenység szolgál. Az üzleti tevékenység ötvözi a társadalmi és az üzleti szempontokat, a termékek és szolgáltatások piaci értékesítéséből származó nyereségüket elsősorban e szociális cél elérése érdekében forgatják vissza, ezzel is biztosítva fenntartható működésüket, küldetésüknek megfelelő – demokratikus vagy részvételi alapelveken, illetve a társadalmi igazságosság célkitűzésén nyugvó – szervezeti felépítéssel vagy tulajdonrendszerrel rendelkeznek.

Elsősorban olyan közösségi mezőgazdasági, szerveződéseket javasolt támogatni, ahol személyes az együttműködés a termelő és a fogyasztó között, amelyben a gazdálkodással járó kockázatokat, felelősséget és a jövedelmező gazdálkodás eredményeit egy hosszú távú megállapodásban szabályozott módon közösen osztják meg, ahol a gazda vállalja, hogy egész évben a közösség tagjainak termel, míg a vásárlók vállalják, hogy átalánydíjért cserébe átveszik a terményeket. A terményeket (zöldség, tojás, állati termékek) jellemzően hetente ugyanabban az időben és helyen lehet átvenni. (Pl. Youtyúk, kosárközségek) A közösségi mezőgazdasági szerveződés ösztönzi az ökotudatos élelmiszer alapanyagok előállítását termelését, kockázatmentes üzleti modellt biztosít a termelőnek. Hozzájárul az elvándorlás csökkentéséhez és növeli a szervezet tagjainak térséghez való érzelmi kötődését, térségbe irányuló utazások számát, közösségi eseményeken való részvételi hajlandóságot.

Intézkedés specifikus célja	A helyi közösségek gazdasági önszerveződésének erősítésének egyik lehetséges alternatíváját a társadalmi célú gazdaság fejlesztése jelentheti. A társadalmi célú gazdaságfejlesztéssel olyan gazdasági tevékenységek és szervezetek bontakozhatnak ki, amelyek ötvözik az üzleti, valamint a szociális/társadalmi szempontokat, és munkalehetőséget teremtenek, – különösen a hátrányos helyzetű csoportok számára – hozzájárulnak a foglalkoztatás növeléséhez.
Tervezett beavatkozások, projektsomagok	<ul style="list-style-type: none"> - Társadalmi vállalkozások fejlesztése, munkaerőpiaci reintegrálás, magasabb foglalkoztatás érdekében; - Községi szövetkezetfejlesztés (pl. vincellér szervezet, “napszámos” szövetkezet) kialakítása;
Intézkedés célcsoportja	Térségi lakosság
Lehetséges kedvezményezett	Vállalkozások, civil szervezetek.
Monitoring mutatók	<ul style="list-style-type: none"> - Társadalmi vállalkozások száma (db) - Községi érdekérvényesítő szervezetek tagszáma (fő)
Indikatív forrás	300 M Ft

Időbeli ütemezés

Programmegvalósítás módja,
forráslehetőségek

2021-27

pályázati úton, hazai forrás, KAP II. pillér

2. 10. Prioritás: Települési környezet fejlesztése

Stratégiai cél

MEGÚJULÓ TELEPÜLÉSEK

Specifikus célok

A települési környezet- és szolgáltatásfejlesztés olyan beruházási terveket alapoz meg, amelyek javítják a térség településeinek infrastruktúráját, intézményellátottságát, élhető, környezeti és társadalmi szempontból fenntartható és befogadó életter, a világörökségi értékeket megőrző településkép kialakítását. Ennek során lehetőség nyílik egyrészt a települési infrastruktúra, a különböző humán szolgáltatások és intézmények fejlesztésére, valamint a helyi lakosság környezettudatosságának fejlesztését célzó intézkedésekre.

Eredményességi kritériumok

Mutatók megnevezése	Adatforrás és mérési módszertan
Humán infrastruktúra fejlesztéshez kapcsolódó projektek száma	Támogatott projektkereső
Települési közszolgáltatás-fejlesztéshez kapcsolódó projektek száma	Támogatott projektkereső

Intézkedések leírása

2. 10.1. Szociális, egészségügyi ellátás infrastrukturális fejlesztése

Az intézkedés célja a megfelelő szociális és egészségügyi ellátást biztosító települések kialakítása, amely alapvető feltétele a társadalmi-demográfia helyzetkép javulásának. A Tokaji Borvidéken élők egészségének javítása az itt levő intézmények, ellátó hálózat fejlesztésével valósulhat meg. Fontos, hogy a helyiek megfelelő szintű ellátást kapjanak, az egészségüggyel és szociális ellátással kapcsolatos ingázások minimalizálódjanak, valamint legyenek olyan központok (városi terek), ahol speciális ellátás, szakellátás is rendelkezésre áll.

Intézkedés specifikus célja	Az intézkedés célja – a lakosság számára elérhető, fenntartható, magas színvonalú szociális és egészségügyi ellátást biztosító közszolgáltatások, intézmények kialakítása és fejlesztése, speciális- és szakellátást biztosító létesítmények kialakítása, hozzájárulva ezzel a térségben és környékén élők egészségi állapotának javulásához, az életkörülmények növeléséhez.
Intézkedés tartalma	<p>Az intézkedés során egyrészt a központi, helyi fenntartású intézmények korszerűsítése történik, amely a szociális- és egészségügyi alapellátást, szakellátást biztosító intézményekben valósul meg. A fizikai infrastruktúra, korszerű ellátással rendelkező centrumok, otthonok stb. nemcsak a helyiek számára biztosít kedvezőbb életkörülményeket, hanem elősegítheti a térség egészségügyi, szociális szakembereinek helyben maradását, továbbá csökkenti a betegek mobilitását is távolabbi centrumok felé.</p> <p>Továbbá az intézkedés lehetőséget biztosít a profitorientált létesítmények kialakítására (pl. a Medical Wellness centrumok kialakítása, szakellátó központ, bentlakásos speciális otthonok), amelyek egyedi személyre szóló ellátást nyújtanak mind az itt lakóknak, mint pedig az ideérkezőknek.</p>
Intézkedés célcsoportja	Térségi lakosok és helyi lakosság.
Lehetséges kedvezményezettek	Vállalkozások, önkormányzatok, közintézmények, civil szervezetek.
Monitoring mutatók	<ul style="list-style-type: none"> - Egészségügyi és szociális alapellátásokat fejlesztő projektek száma (db) - Elnyert támogatások összege (Ft)
Indikatív forrásigény	3 Mrd Ft
Időbeli ütemezés	2021-27
Programmegvalósítás módja, forráslehetőségek	pályázati úton, TOP+, TZFP, hazai forrás

2. 10.2. Települési közszolgáltatások fejlesztése

A közszolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztése feltétele annak, hogy elsősorban a társadalmi leszakadással veszélyeztetett csoportok helyzetének javítására irányuló programok végrehajtásához biztosított legyen a megfelelő intézményi háttér, másrészt a foglalkoztatottsági szint növeléséhez csökkenthetők legyenek a lakossági terhek, és az életminőséget javító új szolgáltatások induljanak. A helyi szintű humán közszolgáltatások megújítása hozzájárul a lakosság foglalkoztathatóságának javításához, az életkörülményekben rejlő területi különbségek mérsékléséhez, illetve a társadalmi összetartozás erősítéséhez. Az intézkedés eredményeképpen kiegyenlítődnek vagy javulnak a borvidék települései és településrészei közötti szociális különbségek.

Intézkedés specifikus célja	Elsődleges cél a jó minőségű közszolgáltatásokhoz (szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi, rehabilitációs és egészségügyi, továbbá a társadalmi felzárkózást támogató egyéb közszolgáltatáshoz) való hozzáférés javítása, kiemelt figyelemmel a közszolgáltatások emberi kapacitására és a
-----------------------------	--

Tervezett beavatkozások, projektsomagok	kapacitáshiányos hátrányos helyzetű társadalmi csoportokra és településrészekre.
	<p>- A közszolgáltatások megújítását előkészítő kutatások és a közszolgáltatási szakemberek kompetenciafejlesztése</p> <p>A közszolgáltatások infrastruktúra és szolgáltatás fejlesztése, ezen belül:</p> <ul style="list-style-type: none"> - közétkeztetés, közösségi konyhák felújítása - házi segítségnyújtás, támogató szolgáltatás, utcai szociális munka, nappali ellátás biztosítása, család- és gyermekjóléti szolgálat/központ kialakítása, eszközellátása - a kapacitáskihasználtság javítása, egyes szociális és köznevelési intézmények esetén további férőhelyek, megfelelő szolgáltatási infrastruktúrák megteremtése - új építés, ingatlankiváltás, funkciójukat veszített épületek közcélú hasznosítása (barna mezős), pl. bentlakásos idősek otthona kialakítása, amelyek külföldi, itt letelepedni vágyó időskorúak számára is otthont biztosítana, hozzá kapcsolódó egészségügyi szolgáltatások fejlesztése, szükséglakások kialakítása - intelligens, „smart” infrastruktúra kiépítését, fejlesztését támogató projektek - településbiztonság növekedését célzó fejlesztések (kamerarendszerek kiépítése) - köztéri vezeték nélküli internetelés biztosítása - településrészi közszolgáltatásfejlesztési programok, - az alapszolgáltatásokhoz kapcsolódó közösségi térek infrastruktúra fejlesztése, hálózati rendszerek kiépítése. - eszközök, bútorok és berendezési tárgyak beszerzése (beleértve a közösségi terekhez kapcsolódó eszközöket is), - külső terekhez kapcsolódó tárgyi eszközök beszerzése, - mobilitást biztosító járműbeszerzések - Bölcsődei és óvodai férőhelyek fejlesztése.
Intézkedés célcsoportja Lehetséges kedvezményezettek	Helyi lakosság Önkormányzatok, egyházi jogi személyek, civil és nonprofit szervezetek, továbbá az önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások.
Monitoring mutatók Indikatív forrás	<ul style="list-style-type: none"> - Humán infrastruktúra szolgáltatás fejlesztéshez kapcsolódó projektek száma <p>4 Mrd Ft</p>
Időbeli ütemezés Programmegvalósítás módja, forráslehetőségek	<p>2021-27</p> <p>pályázati úton, TOP+, T'ZFP, RRF</p>

2. 10.3. Közműellátottság javítása, energetika, klíma- és energiatudatosság növelése

A lakossági közműszolgáltatásokhoz való minél szélesebb és hatékonyabb társadalmi hozzáférés fejlesztése alapvető kritérium az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés feltételeinek megteremtéséhez és a gazdasági, társadalmi és területi kohézió megvalósításához, mivel a településrészek és közösségek, illetve az ott élő egyének társadalmi életét, mindennapi gyakorlatait

erősen befolyásolja a közművesítés, például ivóvíz biztosításának a feltételrendszere. Ez különösen igaz a szociálisan hátrányos helyzetű lakossággal rendelkező településeken, szegregálódási folyamatoknak kitett településrészekben.

A levegőtisztaság megőrzése, javítása az energiaellátáshoz kapcsolódó kibocsátás csökkentését igényli. Az ivó-, szenny-és csapadékvizet körfogásos összefüggésben együtt szükséges kezelni. A jól kialakított szürke- és zöldinfrastruktúra (elválasztott rendszerek, tűzvíz és záportárolók), a vízvisszatartási kapacitások kiépítése, a települések megfelelő felületképzése révén a kockázatok enyhíthetőek, a zöld infrastruktúrák fenntartása könnyebb. Törekedni kell a fenntartható rendszerek minél hatékonyabb kialakítására (pl. napelem, automatizálás, hulladék hő hasznosítás)

A vízminőség védelmet a felszíni és felszín alatti szennyezés (például talajba szikkadó szennyvíz) terhelésének csökkentése biztosíthatja. A klímaváltozás során jelentkező felmelegedés és szélsőséges csapadékesemények (esetleges villámárvizek) hatásának kezelése, a nyári meleg elleni védelem és a zavarmentes csapadékvíz-gazdálkodás megoldása szintén belterület védelmét szolgáló közműfejlesztési feladatokat jelent. Különösen fontos a lehulló csapadék helyben való megtartása, megőrzése és hasznosítása, a gyors elvezetés által okozott vízveszteségek minimalizálása az integrált csapadékvíz-gazdálkodás céljainak figyelembevételével, a térségben tapasztalható, klímaváltozás, a természeti katasztrófák okozta negatív hatások mérséklésére és elkerülésére.

Az elavult, sok esetben túlterhelt közműhálózatok és a klímaváltozást jelentő extrém, szélsőséges időjárási viszonyok kompenzálása az energiaigény növekedésével jár. Az energiaellátás okozta környezetterhelés csökkenthető a megújuló energiahordozók alkalmazásával, azok rendszereinek fejlesztésével.

A prioritás során további cél olyan intézkedések kialakítása, amelyek növelik a térség klímaváltozáshoz kapcsolódó alkalmazkodóképességét, másrészt csökkentve a káros és szennyező anyag kibocsátást.

Intézkedés specifikus célja	A lakossági közműhozzáférés szélesítése és fejlesztése elsődrendű cél a térség társadalmának fejlődési esélyeinek megteremtéséhez, növeléséhez. A közszolgáltatások hozzáférhetőségének társadalmi növelésében fontos szempont a helyi szükségletekre és igényekre reflektáló innovációs potenciál erősítése, a rendszerszintű megújulás és alkalmazkodóképesség növelése és a közszolgáltatási szakemberek kompetenciafejlesztése. Ehhez megalapozásához elengedhetetlenek innovatív közszolgáltatás optimalizációs mintaprojektek, a közszolgáltatások rendszerszintű megújítását megalapozó, illetve a közszolgáltatások megújítását előkészítő kutatások és a közszolgáltatási szakemberek kompetenciafejlesztése. Ezek egyik fontos támasza kell legyen a
-----------------------------	---

Tervezett beavatkozások,
projektcsoportok

közszolgáltatások információs bázisának és mérhetővé, területileg és minőségileg összehasonlíthatóvá tételének fejlesztése.

- Szennyvízelvezetés infrastrukturális fejlesztése, házi szennyvízgyűjtők felszámolása, települési, térségi **szennyvízkezelési kapacitások felmérése**, a meglévő adottságok, (gazdasági tevékenység, kulturális, turisztikai, lakossági) műszaki állapotok figyelembevételével.
- Szennyvíziszap-kezelése és hasznosítása
- A tisztított szennyvíz hasznosítása, együttműködve más ágazati szereplőkkel (pl. agrárium, energetika).
- Ivó- és csapadékvíz hasznosítás, elvezetés és csatornázás fejlesztése,
- Azbeszt és ólomvezetékek cseréje
- Helyben történő csapadékvíz-hasznosítást segítő, kisléptékű vízmegtartó megoldások kialakítása, csapadékvíz-gazdálkodási létesítmények rekonstrukciója, fejlesztése összhangban a zöld és kék infrastruktúra fejlesztésekkel, természetközeli megoldások alkalmazásával
- Közműfejlesztési közösségi tervezési programok támogatása
- Megújuló erőforrásokra alapuló energetikai fejlesztések támogatása, különös tekintettel, hőszivattyú telepek kialakítására
- Nemzetközi tapasztalatcsere programokban való részvétel a klíma- és energiatudatosság terén, valamint a hazai jó gyakorlatok tanulmányozása, lehetőség szerinti adaptálása
- Energiatudatos közvilágítás fejlesztési programok támogatása
- Energiahatékony- és víztakarékos közintézmények fejlesztése, átalakítása, energetikai és környezettudatossággal kapcsolatos auditok lefolytatása a közintézményekben
- Lakossági elektromos hálózatok fejlesztése - napelemes fejlesztések és fűtőkorszerűsítés támogatása
- Légekábelek földkábelrel való kiváltása

Intézkedés
célcsoportja

Térségi lakosság

Lehetséges
kedvezményezettek

Önkormányzatok, civil szervezetek, egyházi jogi személyek, vállalkozások.

Monitoring
mutatók

- Klímastratégiával rendelkező települések száma (db)
- A program hatására megvalósított, energiahatékonyság fejlesztéséhez kapcsolódó projektek száma (db) és elnyert támogatási összeg (Ft)

Indikatív forrás

5 Mrd Ft

Időbeli ütemezés

2021-27

Programmegvalósítás módja,
forráslehetőségek

pályázati úton, KEHOP+, TZF, RRF, KAP II. pillér
TOP+

2. 10.4. Zöldfelületek védelme, zöldinfrastruktúra fejlesztés

Nemzeti Környezetvédelmi Programhoz kapcsolódva a lakosság zöldterületekkel kapcsolatos elégedettségének növelése a zöldfelületi ellátottság kiterjesztése a cél, a funkciók és „szolgáltatások” minőségi és mennyiségi javítása által.

Ehhez kapcsolódik a zöldfelületek fenntartható módon való kialakítása, gondozása is, illetve a kék és zöldinfrastruktúra állapotának javítása.

Az éghajlati modellezések és előrejelzések alapján kiderül, az ország legsérülékenyebb területei közé tartozik a Tokaji Borvidék, így elsődleges feladatok közé tartoznak olyan települési szintű klímastratégiák, szemléletformáló akciók kialakítása, a hosszú távú környezeti szempontokat, energia- és klímatudatos szemléletmódban megvalósítandó beruházások, amelyek mérséklik a negatív hatásokat.

<p>Intézkedés specifikus célja</p>	<p>A települések és az agrárium fejlesztése az elkövetkezendő időszakban természet- és környezetvédelmi szempontokkal és irányokkal összehangoltan, törekedve az adottságok, többoldalú funkciók kiaknázására (rekreációs potenciál figyelembe vétele, zöld infrastruktúra elemek megvalósítása).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kék és zöld infrastruktúrák, klímareziliens épületek létesítése - Az intenzív táj és földhasználat helyett extenzív és biodinamikus, környezetbarát technológiai eljárások alkalmazásának támogatása - Az éghajlatváltozás miatt is egyre fontosabb az ellátásbiztonság (pl. ivóvízbázisok védelme, hálózatfejlesztés). - vízgyűjtő területek vízmegtartása a „teret a folyónak” elv érvényesítése - A vízmegtartás, -megőrzés érdekében paradigmaváltás szükséges nagy és kisléptékben egyaránt, cél, hogy a problémák tovább hártása helyett a beruházások összgazdasági szinten hozzáadott értéket termeljenek, lehetőleg természet alapú megoldásokat preferálva. - További feladat az élő- és ivóvíz bázisok jó állapotának elérése, a vizeket érő szennyezések csökkentése. - Lemosódás, termő réteg és hordalék hordás megakadályozása teraszok, lejtők rendezése - A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Klímastratégia területspecifikus intézkedéseiben való aktív közreműködés - Települési klímastratégiák készítése, valamint fenntartható fejlődéshez kapcsolódó dokumentumok elkészítése (SEAP, SECAP) -
<p>Tervezett beavatkozások, projektsomagok</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Szemléletformálási akciókban való részvétel, megvalósítás területi bel és külterületi vízrendezési-vízgazdálkodási (vízmegtartása és hasznosítása) tervek és projektek kidolgozása - A mély fekvésű víztereken a víztározás, vízviisszatartás, a Bodrog menti síkvidéken vízpótló rendszerek kiterjesztése, csatornarendszerek vízmegtartó képességének növelésével, belvíztározókkal, a Bodrog folyó holtágainak - mint természetes víz tározók és vizes élőhelyek- revitalizációjával oldható meg. - Árvízvédelmi töltések és terek (erdők, szántók, legelők, mélyebb fekvésű természetes vízgyűjtő helyek revitalizálása) fejlesztése

Intézkedés	- Szennyezett területek kármentesítése (vízpartok, erdők, erdősávok, parkok) - Zöldfelületek növelése, parkosítás, árnyékoló fásítás – bel és külterületen - Egykori kőteraszok, támfalak helyreállítása- bel és külterületen
célcsoportja	Helyi lakosság, vízügyi szervezetek, lakosság
Lehetséges kedvezményezettek	önkormányzatok, civil szervezetek, egyházi jogi személyek, vállalkozások,
Monitoring mutatók	- Szemléletformáló programok száma (db) - Szemléletformáló programokban résztvevők száma (fő) - Kiepített kék és zöld infrastruktúrák, klímareziliens épületek száma (db) - Környezetkímélő eljárásokat alkalmazó gazdálkodók száma
Indikatív forrás	5 Mrd Ft
Időbeli ütemezés	2021-27
Programmegvalósítás módja, forráslehetőségek	pályázati úton, KEHOP+, TOP+, TZFP, RRF, KAP II. pillér

2. 11. Prioritás: Közlekedésfejlesztés

Stratégiai cél

ELÉRHETŐ TELEPÜLÉSEK

Specifikus célok

A Tokaji borvidék térségi szintű fejlesztésének egyik legfontosabb kihívása az elérhetőség javítása, a fenntartható mobilitás és közlekedési rendszer feltételeinek megteremtése, mely nem csak a rossz állapotú vagy hiányzó közlekedési infrastruktúrák megépítését, illetve fejlesztését, hanem a térségben jelentkező közlekedési módok racionális munkamegosztásának (többek között egységes, térségi tarifarendszer megteremtésével) kialakítását, a fenntartható, környezetbarát közlekedési módok használatának ösztönzését és turisztikai célú hasznosítását, a szemléletformálás eszközeinek alkalmazását jelenti hosszú távon.

- A térség közlekedésfejlesztésének legfontosabb célja, hogy a borvidék mind közösségi, mind egyéni közlekedéssel, vagy ezek kombinációjával, tervezhetően és a kor igényeinek megfelelően megközelíthető és elérhető legyen minden a borvidékre ellátogatni vágyó számára, figyelembe véve a speciális igényekkel rendelkező (kerékpárszállítás vasúton, alacsonypadlós járművek, kisgyermekes családok stb.) célcsoportok szükségleteit is.

- Fejlesztési cél, hogy a borvidék települései közötti turisztikai, illetve hivatásforgalmi célú közlekedési kapcsolatok feltételei javuljanak, mely egyrészt a térség gazdasági és népességmegtartó erejét erősíti, másrészt az országos turisztikai térségek versenyében a borvidék versenyképességét növeli. Jelen prioritás magában foglalja az egyéni közlekedési módok (gyalogos, kerékpáros és közúti), illetve a közösségi közlekedési módok (vasúti, közúti közforgalmi szolgáltatás) infrastrukturális és szolgáltatás oldali fejlesztések megvalósítását.
- A turisztikai célú kerékpározás feltételeinek javítását célzó intézkedéseket a turisztikai prioritás tartalmazza.

Eredményességi kritériumok

Mutatók megnevezése	Adatforrás és mérési módszertan
Kerékpáros közlekedéshez kapcsolódó fejlesztések száma, kerékpárút hálózat hossza	Tokaj Borvidék Fejlődéséért Nkft., Támogatott projektkereső
Közútfejlesztéshez kapcsolódó projektek száma	Tokaj Borvidék Fejlődéséért Nkft., Támogatott projektkereső
Vasútfejlesztéshez kapcsolódó projektek száma	Tokaj Borvidék Fejlődéséért Nkft., Támogatott projektkereső
Légiközlekedés fejlesztéshez kapcsolódó projektek száma	Tokaj Borvidék Fejlődéséért Nkft., Támogatott projektkereső

Intézkedések leírása

2. 11.1. Gyalogos és kerékpáros fejlesztések

Az egyéni közlekedési módok tekintetében fontos a gyalogos és kerékpáros közlekedés feltételeinek javítása, a hivatásforgalmi, munkába járáshoz, iskolába járáshoz, bevásárláshoz, ügyintézéshez kapcsolódó kerékpározás során, melyek a térség településszerkezetét tekintve a települések közötti ingázást is jelenti, a közlekedésbiztonsági feltételek javítására kell törekedni. A turisztikai kerékpárhasználat élénkítése szintén kiemelt feladat. A két keréken bejárható borvidék kiemelt fejlesztési cél. Ennek érdekében automata kerékpárkölcsonzési rendszerek (bikesharing) telepítése szükségeltetik. A kerékpáros közlekedés másik fejlesztési iránya az intézmények, üzletek és közterületek kerékpár tárolási, parkolási lehetőségeinek fejlesztése.

Intézkedés specifikus célja

A biztonságos gyalogos és kerékpáros közlekedés feltételeinek javítása a fenntartható települési közlekedésfejlesztés érdekében.

Tervezett beavatkozások, projektsomagok	<p>Kerékpárforgalmi létesítmények fejlesztése a napi ügyintézéshez, munkába, közoktatási intézménybe járáshoz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rossz állapotú kerékpártámaszok, kerékpártárolók cseréje, újak létesítése. <p>Közlekedésbiztonságot javító fejlesztések:</p> <ul style="list-style-type: none"> - akadálymentesített járdák kialakítása - Problémás, balesetveszélyes csomópontok fejlesztése forgalomtechnikai megoldásokkal. - Rossz állapotú járdaszigetek felújítása, gyalogos átkelőhelyek felújítása, áthelyezése. - Forgalomcsillapított utcák kialakítása, kétirányú kerékpárforgalom megengedése az egyirányú utcákban igény esetén. - A biztonságos gyalogos és kerékpáros közlekedést népszerű programsorozatok, kiadványok, kampányok szervezése. - Dűlő utak helyreállítása, burkolása.
Intézkedés célcsoportja	Helyi lakosság
Lehetséges kedvezményezettek	Települési önkormányzatok, intézményfenntartók, üzletek tulajdonosai
Monitoring mutatók	<ul style="list-style-type: none"> - Akadálymentesítéshez kapcsolódó projektek száma (db) - Közlekedésbiztonsághoz kapcsolódó projektek száma (db)
Indikatív forrás	5 Mrd Ft
Időbeli ütemezés	2021-27
Programmegvalósítás módja, Forráslehetőségek	<p>pályázati úton, TOP+, TZF, hazai forrás</p> <p>TOP+ 6. prioritás: Versenyképes megye</p> <p>- A helyi gazdasághoz kapcsolódó térségi és helyi közlekedési infrastruktúra</p>

2. 11.2. Közúti fejlesztések

A Tokaji Borvidék fejlesztése szempontjából alapvető jelentősége van a térségi közúti elérhetőség fejlesztésének. A borvidék közúti közlekedésfejlesztésének alapvető céljai a települési gazdaságok versenyképességének és a hátrányos helyzetű, leszakadó települések helyzetének javítása érdekében a településeket összekötő úthálózat minőségének javítása.

Intézkedés specifikus célja	Tokaji Borvidék gazdasági és turisztikai fejlesztése szempontjából egyaránt elengedhetetlen a borvidék megközelíthetőségének jelentős javítása, a közúti tehergépjármű forgalom okozta forgalom- és környezetterhelés csökkentése.
Programmegvalósítás módja, forráslehetőségek	<p>A főutak korszerűsítése, bővítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az M30-as elkerülő út kiemelten fontos a borvidéket nagymértékben terhelő tehergépjármű-forgalom elterelése érdekében, továbbá elengedhetetlen a borvidék borászattal kevésbé érintett városainak gazdasági fellendítéséhez. A megvalósítás két ütemben történik: <ul style="list-style-type: none"> o M30-as autópálya megvalósítása három ütemben valósult meg, a Miskolc – Tornyosnémeti közötti szakaszának kivitelezése 2021. augusztusban befejeződött, az átadás 2021. október 26-án megtörtént.

- **37-es út** jelenlegi állapota önmagában akadály a beruházások hatékony ösztönzésének. A gesztelyi elágazástól Szerencsig (összesen 15 km-es szakasz) megindult a 37-s út négy-sávossá bővítése. Szerencs és Sátoraljaújhely között 37-s út 1x1 sávós felújítási munkálatai 2022-ben kezdődnek. A fejlesztés indokoltságát az adja, hogy a világörökségi terület és borvidék megközelítése két fő irányból történik. Szlovákia/Lengyelország irányából a turista- és kamionforgalom, valamint a két városból álló város-együttes egymás közti belső forgalma miatt a 37-es út Sátoraljaújhely és Sárospatak közötti szakaszának forgalma (különösen a nyári szezon idején a Végardói Termálfürdőbe irányuló turistaforgalom miatt) a Gesztely-Szerencs közöttihez hasonló. A fejlesztés következtében Miskolctól (az M30-as autópályától) Szerencsig lehetővé válik a kétszer kétsávós közlekedés, melynek hatására jelentősen javul a borvidék megközelíthetősége, növekszik a helyi gazdaság versenyképessége, a befektetési potenciál, javul a szolgáltatásokhoz való hozzáférés minősége, a turisztikai desztinációk elérhetősége. Összességében a társadalom és a gazdaság teljes vertikuma profitál a fejlesztésből, amely várható bekerülési költségéhez képest kiemelkedő hasznot hajt a térség számára.

Tranzitforgalom csökkentésére irányuló utak fejlesztése (38-as számú főút), valamint felújítása, emellett körforgalmi csomópontok kiépítése (pl. 37-es főút kapcsán is).

A **39-es főút** Encstől Tokajig fut, érintve Abaujszántót, Tállyát, Mádót, Mezőzombort. A Tállyán átvezető régi nyomvonal ma a 3731-es számozást viseli. Az útszakasz jelentős súlyú és számú teherforgalmat bonyolít le. Az utak terhelését csak elterelő utak és megerősítések képesek jelentős mértékben csökkenteni.

Településeket összekötő mellékutak korszerűsítése, karbantartása, fejlesztése, kiemelten a buszközlekedéssel érintett szakaszokon, emellett fásítási, véderdő program indítása, az útfejlesztések negatív természeti hatásainak csökkentése érdekében.

A főútvonalakon kívül eső, alacsonyabb rendű, jellemzően **4-5 számjegyű utak**, és belterületi önkormányzati utak fejlesztése felújítása, korszerűsítése és építése:

Rossz állapotú települési utak felújítása, korszerűsítése, új útszakaszok megépítése (kiemelten a foglalkoztatás elősegítése, ipari-gazdasági területek megközelítése, illetve turisztikai látványosságokhoz vezető utak fejlesztése).

Intézkedés
célcsoportja
Lehetséges
kedvezményezett
Monitoring
mutatók
Indikatív forrás

Helyi lakosság, települési önkormányzatok, helyi gazdasági vállalkozások

Építési és Közlekedési Minisztérium, települési önkormányzatok

- Elnyert támogatás összege (Ft)
- Felújított útszakasz hossza (km)

167 Mrd Ft

Időbeli ütemezés

2021-27

Programmegvalósítás módja,
forráslehetőségek

TOP+, TZFP, SK-HU - Interreg+

2. 11.3. Vasútfejlesztések

A vasút, mint fenntartható közlekedési mód prioritást élvez a hazai és az Európai Unió közlekedéspolitikájában egyaránt. Az Európai Bizottság 2020 decemberében kiadott Fenntartható és Intelligens Mobilitási Stratégiája megerősíti a vasút szerepének fontosságát a fenntartható mobilitásban, melyet már a 2011-es közlekedéspolitikai Fehér Könyv is rögzített.

Ezért a borvidék térségében is vizsgálni kell, mely viszonylatokon kínál a vasút társadalmilag fenntartható megoldást. Ezeken a viszonylatokon erősíteni kell a vasút szerepét, versenyképes személyszállítási módot kínálva a helyi, távolsági és regionális közlekedésben is

A Mezőzombor és Sátoraljaújhely között - 46 kilométernyi szakaszt érintő vasúti pálya és állomás korszerűsítése megtörtént. A villamosítás mellett megszüntették a szűk keresztmetszeteket, lassújeleket. A térségbe alacsony padlós, korszerű vonatokat vezényelnek, ami lehetővé teszi Miskolc irányába az elővárosi, ütemes menetrend megteremtését. A karbon semleges ingázás és turisták mobilizálása érdekében a felújított vasúti megállók mellé az aktív mobilitás ösztönzése céljával B+R, azaz „bike and ride” – biciklizz és utazz pontokat szükséges telepíteni, ahol a biztonságos bicikli tárolás mellett a „bikesharing” szolgáltatás is biztosítani kell.

A formálódó, a transzeurópai közlekedési hálózatot felülvizsgáló jogszabály egy új közlekedési tengelyt is meghatároz, mely felfűzi ezt a régiót is az Európai Közlekedési Folyosók hálózatára.

Fel kell éleszteni, újra kell értelmezni a történelmi alapokon nyugvó gazdasági övezetet, karbonmentes közlekedési kapcsolatot biztosítva Kassa és Ungvár potenciális turistái, befektetői, munkavállalói irányába. Az Európai Unió HUSKROUA fejlesztési forrásai igénybe vehetők ezen fejlesztési cél elérésére a 2021-27-s költségvetési ciklusban.

Ennek első lépésben egy viszonylag alacsony nemzetközi együttműködési hajlandóságot feltételező lehetősége a Szerencs-Sátoraljaújhely személyvonatok meghosszabbítása Kisújhely (Slovenské Nové Mesto) állomásig, ahol csatlakozást lehet adni Kassa és Ágcsernyő (ezen keresztül akár Kárpátalja) felé is, meglévő járatokhoz. A megvalósítás műszaki akadálya, hogy a határátmenet villamosítása teherforgalmi stratégiai célok miatt nem történt meg, valamint a határ túloldalán eltérő vasútvillamosítási rendszer üzemel, mellyel a magyar társaságnak egyébként sincs kompatibilis járműve. A megfelelő szakmai megoldás a néhány éve tervbe vett, akkumulátorról is üzemelni képes villamos motorvonatok beszerzésének megkezdése, mellyel a feladat a karbonsemleges célok mellett kiszolgálható. A MÁV-START ezt miskolci telephelyről tudja kiállítani, egyben jármű oldali fejlesztést biztosítva a térségben. A telepállomás más vonalakon is ki tudná használni ezen járművek előnyeit, mellyel összesen (tartalékállománnyal együtt) 15 db eszköz beszerzése válhat indokolhatóvá.

A határon átnyúló „Creativ Region” stratégiai célkitűzésének megvalósításához szükséges egy határon átnyúló, a térség nagyvárosait összekötő, ütemes menetrenden alapuló körvasút létrehozása, amely Miskolc – Kassa - Ungvár – Sátoraljaújhely- Szerencs – Miskolc viszonylatban közlekedik.

Turisztikai célú vasúti üzemre alkalmas a 98-as vasúti viszonylat Szerencs és Hidasnémeti között. A vonal a turisztikai szempontból fejlesztendő településeket érinti. Kassa – Hidasnémeti – Mád – Tállya Szerencs – Tarcál – Tokaj- illetve Mezőzombor – Sárospatak – Sátoraljajuhely viszonylatban beállítandó nosztalgia gőzös az élményutazás mellett a borvidék kassai reptérrel való vasúti összeköttetését biztosítsa. A 98-as vasúti vonalon lévő megállóhelyeket egységes formában az alapításkori Kassa – Hegyaljai Hév megállóinak stílusában ajánlott felújítani, amelyhez a vasúti pályahálózatot működtető, az Építési és Közlekedési Minisztérium tulajdonosi joggyakorlása alatt álló Magyar Államvasutak Zrt.-vel való egyeztetése szükséges, az ÁME (TSI) előírások, európai uniós rendeletek és egyéb vonatkozó jogszabályok figyelembe vételével. A vasútvonal alapmenetrendi közlekedtetésében a fent említett, akkumulátorról is üzemelni képes villamos motorvonatok szintén szerepeltethetők, szolgáltatási fejlesztést hozva a térségbe. A fent meghatározott jármű darabszámnál ezen vonal igényeit is szerepeltettük.

Intézkedés specifikus célja	A vasúti közlekedés szolgáltatási színvonalának javítása, megfelelő átszállási kapcsolatok megteremtése, új, korszerűbb járművek térségbe szervezésével, a Budapest és a borvidék közötti menetidő csökkentésével, az utasszám növelésével.
Tervezett beavatkozások, projektsomagok	Akkumulátoros motorvonatok beszerzésével a térség szolgáltatási minőségének javítása, valamint Sátoraljajuhely nemzetközi vasúti kapcsolatainak újraélesztése. A TEN-T törzshálózat megyei korszerűsítés részeként Miskolc vasúti elérhetőségének javítása a Budapest – Miskolc – Nyíregyháza fővonal korszerűsítésével, annak érdekében, hogy a menetidő Budapest irányába, illetve a szomszédos nagyvárosok (pl. Nyíregyháza, Debrecen) felé minimálisra csökkenjen. A tervezett beruházás három ütemben valósul meg: - Hatvan - Miskolc szűk keresztmetszet kiváltás - Miskolc - Nyíregyháza szűk keresztmetszet kiváltás A megyén belüli, elővárosi jellegű közösségi közlekedés fejlesztése a Tiszaújváros – Miskolc – Sajószentpéter – Kazincbarcika – Ózd tengelyen és Szikszó – Encs, valamint Szerencs irányába, elsősorban a meglévő vasúti infrastruktúra korszerűsítésével, bővítésével, a Miskolc központú sugaras vasúthálózat adta feltárási lehetőségek kihasználásával. Pályaudvarok fejlesztése, értékőrző, értéknövelő felújítása és tájba illesztése és a környezetük rendezése.
Intézkedés célcsoportja	helyi lakosság, vállalkozások, turisták, települési önkormányzatok
Lehetséges kedvezményezettek	Építési és Közlekedési Minisztérium
Monitoring mutatók	- A fejlesztett vasúti pályák hossza (km), - Megújított vasútállomások száma (db)
Indikatív forrás	20 Mrd Ft
Időbeli ütemezés	2021-27
Programmegvalósítás módja, forráslehetőségek	hazai forrás

2. 11.4. Légi közlekedési kapcsolatok fejlesztése

A régió két meghatározó légi közlekedési kapcsolata a Debreceni és a szlovákiai Kassai Nemzetközi Repülőtér.

Debrecen nemzetközi repülőtere a következő években - a 37-s út négysávosításának köszönhetően elérhetővé válik - autópályán, autópályán, illetve a vasúti kapcsolat már korábban is adott volt. A reptér a következő években új kifutópálya építését és terminálbővítést tervez. Cél a 1,5-2 millió utas fogadása. A repülőtér jelentős forgalmat bonyolít Tel-Aviv, London és München irányába, ami stratégiai szempontból fontos küldő területté formálható a borvidék szempontjából.

A Kassai Repülőtér az elmúlt tíz évben jelentős kapacitásbővítéssel, légi és utasforgalmi fejlesztéssel esett át, ami jelentős utasszám és célállomás növekedéssel, bővüléssel járt. Rendszeres nemzetközi légi járással juthatunk el Kassáról közvetlenül Prágába, Londonba, Bécsbe, Varsóba, Liverpoolba és Isztambulba, Bécsbe. A Kassai Repülőtér nonstop általános célú repülési szolgáltatásokat nyújt (general aviation) magán és üzleti céllal utazók számára.

A borvidéken a sport és magánrepülőgép forgalmat fejleszteni szükséges, illetve helikopter leszállók létesítésére is sor kerül a Tokaj – Zemplén Fejlesztési Program keretében. A sárospataki repülőtér a várostól 2 kilométerre keletre fekszik, időszakosan üzemelő füves repülőtér, mely négyüléses sportrepülőgépek fogadására is alkalmas lehet.

<p>Intézkedés specifikus célja Tervezett beavatkozások, projektsomagok</p>	<p>A vendégkapcsolatok javítása.</p> <p>A két nemzetközi légi kikötővel a légi teher- és személyszállítási transzfer kapcsolatok javítása. A légi közlekedési kapacitásokkal együtt javíthatók a térség, a Tokaji Borvidék és a két regionális légi kikötő transzfer (légi-vasúti, légi-közúti) közlekedési kapcsolatai, az alábbi fejlesztések révén:</p> <ul style="list-style-type: none"> - meglévő sportolási célú repülőterek fejlesztése (pl. Sárospatak), alkalmas területek kijelölése és fejlesztése (pl. Tarcal) - Kidolgozott csomagajánlatok egyeztetése a térség légi társaságaival, utazási irodáival. - Transzfer taxi, kisbusz (9 fő) járat üzemeltetése a Kassa-Szerencs-Tokaj és Kassa-Sátoraljaújhely-Sárospatak útvonalon, valamint a további kapcsolatok erősítése marketing és kommunikáció terén. - Környezetbarát járművek beszerzése (alternatív hajtásláncú kisbuszok, személygépkocsik – CNG, hibrid, elektromos) - Weboldal/ telefonos applikáció (angol, német, magyar nyelven) – információk induló és érkező járatokról és a csatlakozásokról. - Helikopter leszállópálya létesítés
<p>Intézkedés célcsoportja Lehetséges kedvezményezettek Monitoring mutatók</p>	<p>Turisták és üzleti utasok, logisztikai vállalkozások, utazási irodák</p> <p>légitársaságok, nemzetközi repterek, személyszállítási szolgáltatók, utazási irodák</p> <ul style="list-style-type: none"> - Létesített reptéri transzferjáratok száma a borvidéken (db) - Légi közlekedéshez kapcsolódó projektek száma (db)

Indikatív forrás	1 Mrd Ft
Időbeli ütemezés	2021-27
Programmegvalósítás módja, forráslehetőségek	TZFP

2. 11.5. Környezetbarát közlekedési módok fejlesztése

A térség turisztikai kínálatának egyik jelenlegi legnagyobb hiányossága az egyes turisztikai desztinációk elérhetőségének kérdése. Az európai közlekedési trendek és környezetbarát közlekedési módok előtérbe helyezésével kiemelten fontos annak megteremtése, hogy a térség fenntartható közlekedési eszközökkel bejárható legyen, racionális infrastrukturális háttérrel együtt.

Intézkedés specifikus célja	A fenntartható közlekedés feltételeit megteremtő és erősítő közlekedésfejlesztés megvalósítása a településeken és települések között, az éghajlatváltozás mérséklése, a CO2 kibocsátás csökkentése, az élhető települési környezet kialakulása érdekében.
Tervezett beavatkozások, projektsomagok	<i>Környezetbarát járművek</i> beszerzése – akár pilot jelleggel –, azok üzemeltetéséhez (pl. az egyes világörökségi és turisztikai attrakciókat felfűző térségi elektromos midi/kisbusz/kishajó hálózat létrehozása, hibrid/elektromos személygépkocsik, e-bike bérlet és szolgáltatások, elektromos kishajók, kikötőhelyek, tranzit állomások, pontok és kiszolgáló létesítmények, töltőállomások létesítése (a Bodrog folyó mentén és világörökségi helyszínek közelében) és kiegészítő – technikai és infrastrukturális – fejlesztések megvalósítása.
Intézkedés célcsoportja	Turisták, helyi lakosság
Lehetséges kedvezményezettek	Közlekedési szolgáltatás megrendelője, közösségi közlekedési szolgáltatók, személyszállítást ellátó magánvállalkozások, települési önkormányzatok.
Monitoring mutatók	A térségi közlekedési rendszerében alkalmazott környezetbarát járművek száma (db és eszköz típusa)
Indikatív forrás	1 Mrd
Időbeli ütemezés	2021-27
Programmegvalósítás módja, forráslehetőségek	pályázati úton, TZFP, TOP+, Hazai forrás, SKHU - Interreg + Infrastruktúra, IKOP+

sorszám	Prioritás/intézkedések	Összeg (millió Ft)	Forrás
1.	Prémium minőségű borkészítés és gasztronómia feltételeinek megteremtése		
1.1	Dűlőúthálózat fejlesztés	5 700	TZFP
1.2	Kutatás-fejlesztési tevékenység és innováció támogatása	2 000	pályázati úton, GINOP+
1.3	A helyi, minőségi alapanyagok előállításának támogatása	900	pályázati úton, VP, GINOP+, KAPI-II. pillér
1.4	A Tokaji borok hazai és nemzetközi fogyasztásának pozicionálása	2 000	TZFP
2.	Helyi gazdaságélénkítés		
2.1	Mezőgazdasági termelést és értékesítést érintő fejlesztések	7 000	pályázati úton, EMVA+
2.2	Erdőgazdálkodás	1 200	pályázati úton, KAP II. pillér
2.3	Ipari fejlesztésekhez kapcsolódó intézkedések	2 800	pályázati úton, GINOP+, TOP+, KAP II. pillér
2.4	Kutatás-fejlesztés és innovációs tevékenységhez kapcsolódó intézkedések	4 000	pályázati úton, GINOP+, TZFP
3.	Világörökségi kultúrtáj védelme		
3.1	Világörökségi Gondnokság működtetése és világörökségi feladatok ellátása	20	Hazai forrás
3.2	Világörökségi helyszínek, attribútumok megőrzése, turisztikai célú fejlesztése	7 000	pályázati úton, hazai forrás, TZFP, TOP+, Interreg
3.3	Településkép formálása és védelme	500	2 TZFP, hazai forrás, TOP+
4.	Szellemi örökség és kultúra ápolása		
4.1	A borvidék, mint kulturális központ elérését szolgáló fejlesztések	300	pályázati úton, hazai forrás, TZFP
4.2	Innovatív kulturális rendezvényhelyszínek fejlesztése, kulturális útvonalak és programkínálat kialakítása	2 000	pályázati úton, TZFP, TOP+, SKHU - INTERREG +
4.3	Kreatív és kulturális iparhoz kapcsolódó tevékenységek fejlesztése	400	pályázati úton, GINOP+
4.4	Gyerekek és fiatalok világörökségi és kultúra, sport iránti érzékenyítése	600	TOP+, KAP II. pillér, SKHU -KPA (Kis Projekt Alap) - INTERREG +
5.	Egyedi természeti értékek megőrzése, fenntartható ökoturisztika fejlesztése		
5.1	Bodrog part rendezése, környezetileg fenntartható hasznosítása	2 000	pályázati úton, TOP+, SKHU - INTERREG +
5.2	A természet bemutatását célzó helyszínek kialakítása	5 000	pályázati úton, TOP+, SKHU - INTERREG +
5.3	A környezeti nevelést célzó helyszínek kialakítása	1 500	TOP+, TZFP, más tevékenységhez kapcsolódva: SKHU-

			INTERREG+ és KPA, KAP-II. pillér
6.	Egyházi hagyományok ápolása		
6.1	Egyházi kulturális örökség fejlesztése	000	3 pályázati úton, TZFP, hazai forrás, TOP+, SKHU - INTERREG +
6.2	Zarándokutak és kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése	3 000	Hazai forrás, TOP+, SKHU - INTERREG +
7.	Kiegyensúlyozott oktatási és képzési struktúra kialakítása		
7.1	Humán erőforrás-fejlesztés	3 000	hazai forrás, KAP II. pillér, GINOP+
7.2	Felsőoktatási képzésfejlesztés, tudományos ismeretterjesztés	500	TZFP, hazai forrás, RRF
7.3	Duális képzésfejlesztés	1 000	pályázati úton, GINOP+, hazai forrás, RRF
8.	Turizmusfejlesztés		
8.1	Szálláshely-szolgáltatás fejlesztés	6 000	pályázati úton, TZFP
8.2	Élményhelyek, témaparkok komplex fejlesztése	10 000	pályázati úton, TZFP, hazai forrás, TOP+, SKHU - INTERREG+
8.3	A kerékpáros turizmus feltételeinek javítása	13 350	pályázati úton, TZFP, TOP+, RRF
8.4	Vízi turisztikai fejlesztések megvalósítása a Bodrog parton és a Tiszán	3 600	pályázati úton, TZFP, TOP+, SKHU - INTERREG +
8.5	Aktív turizmus fejlesztése, extrém sportok feltételeinek kialakítása	3 000	pályázati úton, TZFP, TOP+ hazai forrás
8.6	Falusi és agroturisztikai fejlesztések	3 000	pályázati úton, TZFP, VP+
8.7	Minőségi gasztronómiai vendéglátóhelyek kialakításának ösztönzése	2 000	pályázati úton, TZFP, hazai forrás
8.8	Egészségturizmushoz kapcsolódó fejlesztések	3 000	pályázati úton, TOP+, hazai forrás
8.9	Ökoturizmushoz kapcsolódó fejlesztések	3 000	pályázati úton, TOP+, hazai források, KAP II. tengely
9.	Helyi közösségfejlesztés		
9.1	Lakóhelyi közösségek fejlesztése, közösségi aktivitás erősítése	1 200	pályázati úton, TOP+, FEETE esetében EFOP+
9.2	Helyi, települési, világörökségi és térségi identitás erősítése	600	pályázati úton, hazai forrás, TOP+
9.3	Közösségi terek létrehozása, fejlesztése	800	pályázati úton, TOP+, TZFP, hazai forrás, SKHU - INTERREG+
9.4	Társadalmi kohézió és szociális háló erősítése	400	pályázati úton, hazai forrás, EFOP+
9.5	Közösségek gazdasági önszerveződésének erősítése	300	pályázati úton, hazai forrás, KAP II. pillér
10.	Települési környezet fejlesztése		
10.1	Szociális, egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése	3 000	pályázati úton, TOP+, TZFP, hazai forrás
10.2	Települési közszolgáltatások és speciális szolgáltatások fejlesztése	4 000	pályázati úton, TOP+, TZFP, RRF

10.3	Közműellátottság, energetika, klíma- és energiatudatosság	5 000	pályázati úton, KEHOP+, TOP+, TZFP, RRF, KAP II. pillér
10.4	Zöldfelületek védelme, zöldinfrastruktúra fejlesztés	5 000	pályázati úton, KEHOP+, TOP+, TZFP, RRF, KAP II. pillér
11.	Közlekedésfejlesztés		
11.1	Gyalogos és kerékpáros fejlesztések	5 000	pályázati úton, TOP+, TZFP, hazai forrás, RRF
11.2	Közüti fejlesztések	167 000	TZFP, TOP+, SKHU - Interreg+
11.3	Vasútfejlesztések	20 000	hazai forrás
11.4	Légi közlekedési kapcsolatok fejlesztése	1 000	TZFP
11.6	Környezetbarát közlekedési módok fejlesztése	1 000	pályázati úton, TZFP, TOP+, Hazai forrás, SKHU – Interreg+ Infrastruktúra, IKOP+
	ÖSSZESEN	318 670	

3. Monitoring és értékelési terv

A Tokaji Borvidék Fejlesztési Program, az abban kitűzött fejlesztési prioritások és az azok elérését szolgáló intézkedések sikeres megvalósulását, valamint az ezek alapján jelentkező változásokat, eredményeket évente szükséges rögzíteni és jelenteni a Tokaj Borvidék Fejlesztési Tanács számára. A program időarányos teljesüléséről készített beszámoló elkészítése az előzetesen meghatározott monitoring és értékelési terv alapján történik. A monitoring tevékenység elvégzéséhez olyan mutatókat kell előzetesen meghatározni, amelyek egyértelműen jelzik a borvidék területfejlesztési programja szerint történő fejlődést. A Tokaji Borvidék területi monitoringja a területi monitoring rendszerről alkotott kormányrendeletben 37/2010. (II. 26.) foglaltakkal összhangban készül el. A törvény értelmében a Tokaj Borvidék Fejlesztési Tanács a munkaszervezet által elemzi és értékeli a kiemelt térségi szintű területi monitoring rendszer működését, elemzi a kiemelt térség helyzetét bemutató éves és több éves elemző jelentést, évente tájékoztatást ad a területfejlesztési stratégia tervezéséért, valamint a területfejlesztésért felelős miniszter, a területileg érintett megyei önkormányzatok részére a kiemelt térségi területi monitoring rendszer működéséről és a kiemelt térségi értékelési jelentésekről. Az éves monitoring és értékelési tevékenység abban is segítséget nyújt, hogy meghatározásra kerüljenek a következő időszak feladatai, amelyek a célértékek eléréséhez szükségesek, illetve a fejlesztések sorrendjét alakító, esetleges hangsúly átrendeződések, figyelembe véve a makro- és mikrogazdasági környezet és egyéb meghatározó tényezők alakulását.

Az operatív intézkedések, kapcsolódó fejlesztési projektek alakulását, melyek hazai és közösségi forrásokból (operatív programok felhívásai alapján) valósulnak meg, az egyes projektek szintjén az egyes mérföldkövekhez elkészítendő projekt előrehaladási jelentések vizsgálják.

Jelen stratégia megvalósulásának nyomon követésére, a program által generált közvetlen és azonnali hatásokat szemléltető eredménymutatók határozhatók meg. A fejlesztések hosszabb távon és közvetlenül jelentkező következményeit hatásindikátorok segítségével lehet figyelemmel kísérni.

Az eredmény- és hatásindikátorok, olyan főbb társadalmi-gazdasági és környezeti mutatók, amelyek a Központi Statisztikai Hivatal területi, vagy a települési önkormányzatok, Kormányhivatalok statisztikája alapján jelölhetők ki. Ugyanis a hivatalos nyilvántartású, hosszú távú időszakkal rendelkező adatok alkalmasak a változások évenként történő értékelésére. A legfontosabb indikátorok alapvető társadalmi és gazdasági mutatószámokhoz köthetők, hiszen az elsődleges cél a térség népességcsökkenésének és drasztikus előregedésének csökkentése, valamint a vállalkozások számának, a foglalkoztatottságnak növelése.

Az alábbiakban a program végrehajtása során a térségre gyakorolt hatások vizsgálatára alkalmas eredmény- és hatásmutatók kerültek összegyűjtésre:

Mutató	A mutató legfrissebb értéke	2027.	Megjegyzés
Állandó népesség száma	69 858 fő	+5%	A népességfogyás megállítása, a lakosság szám minimális növelése.
Öregedési index	145,6%	140%	Cél elsődlegesen a lakosság előregedésének megállapítása.
Munkanélküliségi ráta	7,4%	4%	Pandémia előtti értékek elérése, esetleges csökkenése.
Regisztrált vállalkozások száma	12 579 db	14 000 db	Vállalkozásöztönzés növelése.
Bortermelés	118 503 hl	+2%	Minőségi, prémium borok elsődlegesen.
Vendégek száma	89 001	200 000	Az attrakciók számának és minőségének növelése.
Vendégéjszakák száma	168 818	400 000	Minőségi szálláshely létesítése.
Egy adófizetőre jutó SZJA értéke	2 359 ezer Ft (2018. év)	3 500 ezer Ft	A lakosság jövedelmi szintjének javítása.

A monitoring tervben fentebb bemutatott általános és az operatív programrészben bemutatott intézkedés-specifikus monitoring mutatók elemzését követően kerülhet sor a jelentések, beszámolók részeként a szöveges értékelések elkészítésére, melyek feltárják a változások, az előrehaladásban megfigyelt eltérések mögött álló lehetséges okokat (az eltelt egy évben keletkező

háttéranyagok és ismeretek tanulmányozásával és beépítésével) és következtetéseket. Továbbá az ezen értékelésből adódó feladatokat és a fejlesztések jövőbeni megvalósításával kapcsolatos megállapításokat, miszerint az adott prioritás adott intézkedése kapcsán, mely elemek teljesültek részben vagy egészben, melyek igényelnek további beavatkozásokat, melyek megvalósítása várható a jövőben, és melyek azok, amelyek a körülmények megváltozása miatt hátrébb sorolódnak a fejlesztési ütemtervben vagy esetleg elhagyhatók.